

9 69 7213
Καλογεροπούλου (Κωνσ)
ΑΘΗΝΑΣ Γ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ
ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗΣ & ΥΙΟΙ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑΙ

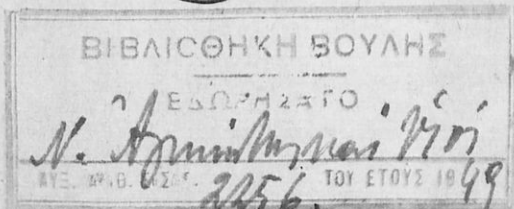
002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1003

ΑΘΗΝΑΣ Γ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

ΣΤ' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

*Κατὰ τὸ ἐπίσημον ἀναλυτικὸν πρόγραμμα
τοῦ Ὑπουργείου Θερησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας*

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ Ν. ΑΛΙΚΙΩΤΗΣ & ΥΙΟΙ
ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 - ΑΘΗΝΑΙ

002
ΕΛΣ
ΣΤΑ
1003

Πάν γνήσιον αντίτυπον φέρει την υπογραφήν της συγγραφέως και την σφραγίδα του εκδότου.

60 Κωνσταντίνης

Τυπογραφικαί Ἔργασίαι Φ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ καὶ Κ. ΜΙΧΑΛΑ.
Ἀθῆναι Στοὰ Περσμαζόγλου 10. — Τηλέφ. 24-268

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

Εἰς ὁλόκληρον τὸν σύγχρονον κόσμον, αἱ Χριστιανικαὶ Ἀξίαι ἀναβαίνουν εἰς τὸ ἱστορικὸν προσκήνιον. Οἱ ἄνθρωποι ἀναζητοῦν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν γαλήνην τοῦ ταπεινοῦ Ραββί, ποῦ προσέφερε, μὲ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν θυσίαν Του, εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, τὸ νόημα τῆς Ζωῆς τῆς. Οἱ ἄνθρωποι ποῦ, ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν, ἐγνώρισαν — καὶ γνωρίζουν ἀκόμη — τὴν φρίκην τῆς καταστροφῆς, τοῦ αἵματος, τοῦ μίσους, τῆς ὑποψίας, τοῦ ἀνταγωνισμοῦ, ποθοῦν τὴν Ἀγάπην. Τὴν Ἀγάπην ποῦ τὴν ἀπεριόριστον οὐσίαν τῆς ἔκαμε πραγματικότητα ὁ γαλήνιος Ἰησοῦς...

Τοῦ Σχολείου καὶ τῆς Οἰκογενείας χρέος εἶναι νὰ γίνουν οἱ ζωντανοὶ φορεῖς τοῦ μεγάλου αὐτοῦ νοήματος τῆς ζωῆς. Ἰδίως εἰς τὸν τόπον μας, ὁ ὁποῖος πληθωρικῶς ἔδωσε καὶ δίδει τὸ αἷμα του εἰς τὸν βομὸν τῶν δυνάμεων τοῦ Κακοῦ.

Τώρα ποῦ ἀρχίζει νὰ φαίνεται κάπως ἡ πρώτη ἀγνή ἀκτίς κάποιας χαραγγῆς, χρειάζονται ἰδιαιτέρως οἱ ἄνθρωποι μὲ τὴν συγκερατημένην ψυχὴν, τὸν γαλήνιον ἀλλὰ καὶ ἰσχυρὸν ἐσωτερικὸν κόσμον, ποῦ θὰ ἔχουν αἰσθανθῆ βαθεῖα τὴν οὐσίαν καὶ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς Ἀγάπης τοῦ Ναζωραίου. Αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ Δύναμις τῆς ἠθικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς ὕλικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς Χώρας μας.

Καὶ τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, θὰ πρέπει νὰ μᾶς τοὺς δώσῃ ἡ νέα γενεά, — αὐτὴ ποῦ θὰ ἀναγνώσῃ αὐτὸ τὸ μικρὸν βιβλίον.

Ἀπὸ τοὺς Διδασκάλους καὶ τοὺς Γονεῖς ἐξαρτᾶται ἂν θὰ γίνουν αἱ παροῦσαι σελίδες ἀφορμὴ γονίμου ψυχικῆς ἀπασχολήσεως ἢ θὰ μείνουν νεκραὶ γνώσεις, ὑποχρεωτικαὶ διὰ τὸν βαθμὸν.

Δυστυχῶς, τὰ ὄρια τοῦ βιβλίου, ποῦ καθορίζονται ἀπὸ ἀμειλίτους τεχνικὰς καὶ ὕλικὰς προϋποθέσεις, δὲν ἐπιτρέπουν τὴν εὑρυσίαν τοῦ περιεχομένου του εἰς τὸν βαθμὸν ποῦ θὰ ἠθέλομεν.

Ἡ πράξις, πάντως, θὰ δεῖξῃ ἂν ἀπετέλεσε, παρ' ὅλας τὰς ἀνεπαρκειὰς του, μίαν καλὴν ἀφορμὴν, ἔστω καὶ ἂν αὕτη — ὅπως ἐγράψαμε καὶ εἰς τὴν *Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν* — θὰ συνίσταται εἰς τὸ νὰ γραφοῦν καλύτερα βιβλία ἀπὸ ἄλλους ἀξιωτέρους.

Δι' ἡμᾶς θὰ ἦτο μεγάλη χαρὰ ἂν, εἴτε ἐκ μέρους γονέων, εἴτε ἐκ μέρους ἐκπαιδευτικῶν, εἶχομεν τὴν εὐκαιρίαν γὰ λάβωμεν ὑποδείξεις, γνώμας, ἢ καὶ ἐπικρίσεις. Τὸ τελευταῖον θὰ μᾶς ἐβοήθει ἰδιαιτέρως.

Οἱ αὐτοὶ λόγοι ποῦ ἐπέβαλλον τὴν ἀπλὴν καθαρσέουσαν εἰς τὴν *Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν*, τὴν ἐπιβάλλουν καὶ ἐδῶ.

BIBAION A'

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ

Πρῶτον μάθημα

Λατρεία, Λειτουργική, Ναοί, Ἱστορία τῶν Ναῶν

Λατρεία. Ὁ ἄνθρωπος πάντοτε ἐκδηλώνει ὅ,τι αἰσθάνεται μέσα του. Γελά, τραγουδά, εἶναι ζωηρὸς ὅταν αἰσθάνεται χαράν, ὅταν εἶναι εὐτυχισμένος. Κλαίει ἢ μένει ἀμίλητος ὅταν αἰσθάνεται λύπην. Ἔτσι, καὶ τὴν πίστιν μας πρὸς τὸν Θεόν, δηλαδὴ τὴν θρησκείαν μας, αἰσθανόμεθα τὴν ἀνάγκην νὰ τὴν ἐκδηλώνωμε, νὰ τὴν φανερώνωμε. Δι' αὐτὸ συναθροίζομεθα εἰς τοὺς ναοὺς καὶ κάμνομε διαφόρους τελετὰς διὰ τῶν ὁποίων ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας πρὸς τὸν Κύριον, ἢ τὸν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς συγχωρήσῃ καὶ νὰ μᾶς στείλῃ τὴν βοήθειάν Του.

Τὸ σύνολον αὐτῶν τῶν τελετῶν, μὲ τὰς ὁποίας ἐκφράζομεν τὴν πίστιν μας πρὸς τὸν Θεόν, ὀνομάζεται *λατρεία*.

Λειτουργική. Κάθε θρησκεία ἔχει καὶ τὴν ἰδικήν της λατρείαν. Ἐπομένως, καὶ ἡ ἰδική μας ἡ θρησκεία, ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανική, ἔχει καὶ αὐτὴ τὴν ἰδικήν της λατρείαν, δηλαδὴ τὰς ἰδικὰς της τελετὰς μὲ τὰς ὁποίας οἱ πιστοὶ ἐκδηλώνουν τὴν πίστιν των.

Ἡ σπουδαιότερα τελετὴ τῆς θρησκείας μας, ποὺ γίνεται συχνότερον πάσης ἄλλης, εἶναι ἡ *Θεία Λειτουργία*, κατὰ τὴν ὁποίαν τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς *Θείας Εὐχαριστίας*.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, τὸ μάθημα ποὺ μᾶς διδάσκει τὴν λατρείαν τῆς θρησκείας μας ὀνομάζεται *Λειτουργική*.

Ναοί. Ὅπως θὰ μάθετε εἰς τὴν Κατήχησιν, ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα καὶ εἶναι πανταχοῦ παρών. Ἐπομένως, ὁ Χριστιανὸς ἤ-μπορεῖ νὰ προσεύχεται εἰς Αὐτὸν ὅπουδήποτε καὶ ὁσάκις αἰσθανθῇ τὴν ἀνάγκην.

Ἐπάρχουν ὅμως ὠρισμένοι ἁγιασμένοι χώροι, ὅπου οἱ Χρι-στιανοὶ συναθροίζονται ὅλοι ὁμοῦ καὶ ἐκτελοῦν τὴν λατρείαν τῶν πρὸς τὸν Θεόν. Οἱ χώροι αὗτοι ὀνομάζονται *ναοὶ ἢ ἐκκλη-σίου*.

Ἱστορία τῶν ναῶν. Οἱ πρῶτοι-πρῶτοι Χριστιανοί, ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ εἰδωλολάτραι τοὺς κατεδίωκον, ἐξετέλουν τὴν λατρείαν τῶν ἐν κρυπτῷ.

Κατ' ἀρχὰς συνηθροίζοντο εἰς διαφόρους οἰκίας, κατόπιν ὁ-μως, ὅταν οἱ διωγμοὶ (ὅπως γνωρίζετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστι-κὴν Ἱστορίαν) ἐγίναν ἀγριώτεροι, μετέβαινον εἰς ἀπόκρυφα σπή-λαια. Ἐκεῖ, ἔσκαπτον ὀλοκλήρους ὑπογείους διαδρόμους, ὥστε νὰ εἶναι περισσότερον ἠσφαλισμένοι, καὶ ἐξετέλουν, μακρὰν τοῦ μίσους τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χριστοῦ, τὴν λατρείαν τῶν. Ἐκεῖ, ἔθα-πτον ἐπίσης καὶ τοὺς νεκροὺς τῶν. Αὐτὰ τὰ ὑπόγεια μέρη εἶναι αἱ ὀνομασταὶ Κατακόμβαι, ὅπου ἦνθισε καὶ ἐδυνάμωσεν ὁ Χρι-στιανισμὸς.

Χιλιάδες μαρτύρων καὶ ἁγίων ἔχουν ταφῇ εἰς αὐτάς. Χιλι-άδες ἥρωικοὶ πιστοὶ τοῦ Χριστοῦ ἐδημιουργήθησαν ἐκεῖ, εἰς αὐ-τάς, καὶ ἠγωνίσθησαν, μὲ τὸ κήρυγμα καὶ τὸ παράδειγμά των, διὰ τὴν διάδοσιν τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ Ἱστορία τῶν Κατακομβῶν εἶναι μία ἀπὸ τὰς ὠραιότερας, ἀλλὰ καὶ πλέον ἱερὰς ἱστορίας τοῦ Κόσμου. Ὅσον ὑπάρχουν ἄνθρωποι, θὰ γονατίζουν πάντα μὲ εὐλάβειαν ἐμπρὸς εἰς αὐτὸ τὸ ἱερὸν σύμβολον τοῦ Χριστια-νισμοῦ.

Βραδύτερον, ὅταν ὁ αὐτοκράτωρ Μέγας Κωνσταντῖνος ἀνε-γνώρισε τὸν Χριστιανισμὸν, οἱ Χριστιανοὶ ἤρχισαν νὰ κτίζουν ἐλευθέρως τοὺς ναοὺς τῶν.

Ἐρωτήσεις: 1) Διατί οἱ ἄνθρωποι ἐκδηλώνουν μὲ τελετὰς τὴν

πίστιν των ; 2) Τί ὀνομάζεται λατρεία ; 3) Τί ὀνομάζεται Λειτουργική ; 4) Διατί ὀνομάζεται Λειτουργική ; 5) Τί γνωρίζετε ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν διὰ τὰς Κατακόμβας ; 6) Τί εἶναι οἱ ναοί ;

Δεύτερον μάθημα

Ρυθμοὶ τῶν Ναῶν. Βασιλική, Βυζαντινός, Γοτθικός, Ἀναγεννήσεως

Ρυθμοὶ τῶν Ναῶν. Δὲν εἶναι ὅλοι οἱ ναοὶ κτισμένοι μὲ τὸν αὐτὸν τρόπον, μὲ τὸ αὐτὸ σχέδιον. Ἄλλοι εἶναι κατὰ τὸν ἓνα καὶ ἄλλοι κατὰ τὸν ἄλλον. Οἱ τρόποι, τὰ σχέδια μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι κτισμένοι οἱ ναοί, ὀνομάζονται *ρυθμοὶ τῶν ναῶν*.

Οἱ *ρυθμοὶ τῶν ναῶν* εἶναι τέσσαρες : α) ὁ ρυθμὸς Βασιλικῆς, β) ὁ Βυζαντινὸς ρυθμὸς, γ) ὁ Γοτθικὸς ρυθμὸς, δ) ὁ ρυθμὸς Ἀναγεννήσεως.

Ρυθμὸς Βασιλικῆς. Οἱ πρῶτοι ναοὶ ποὺ ἔκτισαν οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν κτίρια στενόμακρα, ὀρθογώνια. Ἡ μία ἐκ τῶν δύο στενῶν πλευρῶν, ἐκείνη ποὺ ἦτο εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος, ἐτελείωνε εἰς ἡμικύκλιον καὶ τὴν ἔλεγον *κόγχην*. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ὁ ναὸς εἶχε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, καθ' ὅλον τὸ μῆκος του, *κίονας*, δηλαδὴ στύλους. Οἱ κίονες αὐτοὶ ἐχώριζον τὸν ναὸν εἰς τρία μέρη ποὺ ὀνομάζοντο *κλίτη*. Τὸ μεσαῖον *κλίτος* ἦτο πλατύτερον.

Ὁ ρυθμὸς εἰς αὐτοὺς τοὺς ναοὺς, ἐπειδὴ ὁμοιάζε πολὺ μὲ τὸ σχέδιον τῶν βασιλικῶν κτιρίων τῆς Ρώμης, ὀνομάσθη *ρυθμὸς Βασιλικῆς*. Περίφημος ναὸς ρυθμοῦ Βασιλικῆς εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην.

Βυζαντινὸς ρυθμὸς. Ἴδοὺ πῶς ἔγινεν αὐτός : Μετὰ τὴν Στάσιν τοῦ Νίκα, ὅπως θὰ ἐνθυμῆσθε ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν Ἱστορίαν, ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς ἀνέθεσε εἰς τοὺς δύο ὀνομαστοὺς ἀρχιτέκτονας, τὸν Ἀνθέμιον καὶ τὸν Ἰσίδωρον, νὰ κτί-

σουν ἐκ νέου τὸν Ναὸν τῆς Σοφίας τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸν τὸν ναὸν τὸν εἶχε κτίσει κατ' ἀρχὰς ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ἀλλὰ τὸν ἔκαψαν οἱ ἐπαναστάται.

Πράγματι, οἱ δύο αὐτοὶ ἀρχιτέκτονες ἔκτισαν τὸν νέον ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας, ποὺ φημίζεται διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν μεγαλοπρέπειάν του καὶ ποὺ τόσα δημοτικὰ τραγούδια τῆς Πατρίδος μας τὸν ὑμνοῦν. Εἶναι ὁ περίφημος καὶ ἱστορικὸς ναὸς τῆς Ἁγιά-Σοφίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

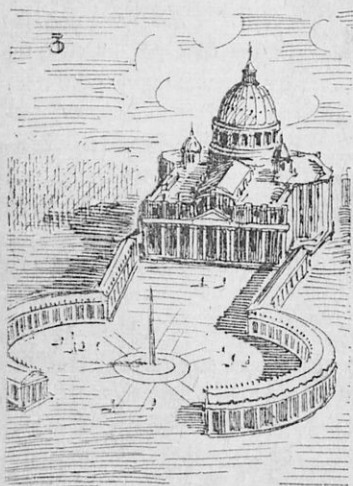
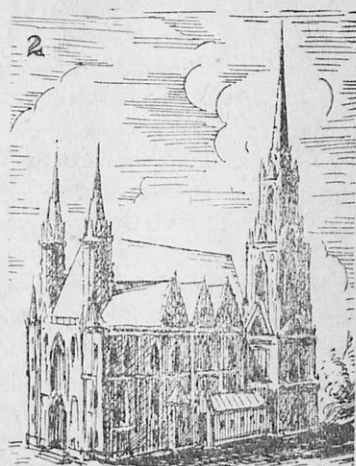
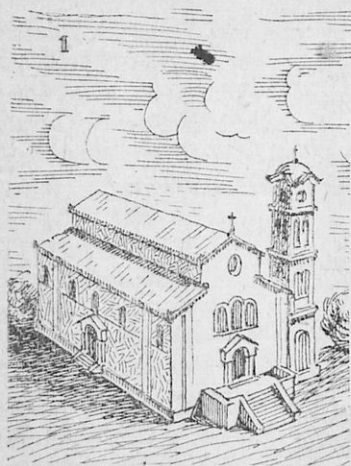
Συμφώνως μὲ τὸν ρυθμὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας, οἱ Χριστιανοὶ ἔκτισαν καὶ πολλοὺς ἄλλους ναοὺς. Καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ρυθμὸς ἐκτίσθη διὰ πρώτην φοράν εἰς τὸ Βυζάντιον ὠνομάσθη *Βυζαντινὸς ρυθμὸς*.

Οἱ ναοὶ βυζαντινοῦ ρυθμοῦ εἶναι κτισμένοι εἰς σχῆμα σταυροῦ, ἡ δὲ στέγη των εἶναι μεγάλος θόλος ὀνομαζόμενος *τροῦλλος*. Ὁ τροῦλλος ἔχει συνήθως πολλὰ μικρὰ παράθυρα ἀπὸ ὅπου εἰσέρχεται πλούσιον τὸ φῶς ἔξωθεν. Οὕτω, ὅταν κανεὶς ὑψώσῃ τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ἄνω καὶ ἀντικρύσῃ τὸν ὑψηλὸν φωτισμένον θόλον μὲ τὰς ἀμιογραφίας, νομίζει ὅτι ἔχει ἄνωθεν αὐτοῦ τὸν οὐρανὸν ἀνοικτὸν καὶ ἀντιλαμβάνεται πόσον μικρὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐνώπιον τοῦ Παντοδυνάμου Κυρίου.

Τὸ ἐξωτερικὸν τῶν βυζαντινῶν ναῶν εἶναι ἀπλοῦν. Μικρὰ τὰ παράθυρα, μικραὶ αἱ θύραι. Κανεὶς διάκοσμος δὲν στολιρίζει τοὺς τοίχους, οἱ ὅποιοι εἶναι γυμνοί. Ἀντιθέτως, τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι διακοσμημένον μὲ εἰκόνας καὶ ἄλλα ζωγραφιστὰ σχέδια, πολύχρωμα.

Αὐτὸ δὲν εἶναι τυχαῖον. Ἔχει σημασίαν, διότι συμβολίζει τὸν Χριστιανόν, ὁ ὅποιος δὲν πρέπει νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπίδειξιν. Ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὸν ἐσωτερικὸν τοῦ κόσμον, τὴν ψυχὴν του δηλαδή. Αὐτῇ, μὲ τὴν πίστιν τῆς, πρέπει νὰ εἶναι ὠραία, καθαρὰ. Δὲν ἔμπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ φροντίζει διὰ τὴν ἐπίδειξιν του εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ συγχρόνως νὰ φροντίζει καὶ διὰ τὴν ψυχὴν του.

Αὐτὸ μᾶς τονίζει ὁ βυζαντινὸς ρυθμὸς. Μᾶς λέγει : « Εἶμαι ἀπλὸς καὶ ταπεινός, ἐξωτερικῶς, δὲν κάμνω ἐπίδειξιν διὰ νὰ μὲ βλέπουν ὠραῖον ἀπ' ἔξω, — ὅπως ἔκαμνον οἱ Φαρισαῖοι. Ἐσωτερικῶς ὅμως, μέσα, εἶμαι ὠραῖος, ὅπως ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστιανοῦ, ποὺ τὴν καθαρίζει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὅπως καὶ ἐμὲ μὲ

Οι τέσσερες ρυθμοί: 1. Βασιλικής. 2. Γοτθικός. 3. Αναγεννήσεως
4. Βυζαντινός.

φωτίζει τὸ πλοῦσιον φῶς ποῦ χύνεται ἀπὸ τὰ παραθυράκια τοῦ τρούλλου μου, ὑψηλά».

Εἰς τὸν Νομὸν Ἀττικῆς, ὀλίγον ἔξω τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τὸ Δαφνί, σώζεται ἕνας παλαιὸς βυζαντινὸς ναὸς, ἡ γνωστὴ ἐκκλησία τοῦ Δαφνίου. Εἰς δλόκληρον τὸν θόλον του, μέσα, εἶναι ζωγραφισμένος ὁ Παντοκράτωρ. Καὶ ἡ τεραστία αὐτῆ εἰκὼν εἶναι τόσοσ ὡραία καὶ τόσοσ ζωντανή, ποῦ, ὅταν ὑψώσετε τοὺς ὀφθαλμοὺς σας καὶ τὴν κοιτάξετε, νομίζετε πὼς πράγματι ὁ οὐρανὸς εἶναι ἀνοικτὸς καὶ ὅτι ὁ Κύριος τοῦ Σύμπαντος σας κοιτάζει ἀπὸ ὑψηλά!

Οὕτω, ὁ Χριστιανὸς ἀντιλαμβάνεται περισσότερον τὴν ἱερότητα τοῦ ναοῦ, καὶ ἡ ψυχὴ του ἀνοίγει: διάπλατα καὶ δέχεται δλόκληρον τὴν θείαν εὐλογίαν.

Γοτθικὸς Ρυθμὸς. Ὁ ρυθμὸς οὗτος, μὲ τὸν ὁποῖον εἶναι κυρίως κτισμένοι οἱ ναοὶ τῆς Εὐρώπης, ἔλαβεν αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἐπειδὴ εἶχε διαδοθῆ πολὺ εἰς τὴν χώραν τῶν Γότθων, δηλαδὴ τῶν Γερμανῶν.

Τὸν Γοτθικὸν ρυθμὸν τὸν ἀναγνωρίζομεν ἀπὸ τὰς αἰχμηράς του ἀψίδας ποῦ ἀνέρχονται ὑψηλά, εἰς σχῆμα ὀξείας γωνίας. Τὸ ἐσωτερικὸν τῶν γοτθικῶν ναῶν φωτίζεται ἀπὸ πελώρια παράθυρα, μὲ χρωματιστοὺς ὑαλοπίνακας ὅπου εἰκονίζονται διάφοροι παραστάσεις (ὑαλογραφήματα). Ὅταν κανεὶς κοιτάξῃ τὸν ναὸν ἀπ' ἔξω, καὶ βλέπει τὰς ὀξείας κορυφὰς τῶν ἀψίδων του νὰ ἀναβαίνουν πρὸς τὰ ὕψη, ἔχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι προσπαθοῦν νὰ ἀνυψωθοῦν ὅσον ἢμποροῦν περισσότερον διὰ νὰ φθάσουν τὸν οὐρανόν.

Καὶ ὁ γοτθικὸς ρυθμὸς ἔχει τὸ νόημά του. Καθὼς δηλαδὴ τὰ ὀξυτάτα τόξα του σχίζου τὴν ἀτμόσφαιραν πρὸς τὰ ἄνω, συμβολίζου τὴν προσπάθειαν ποῦ κάμνει ὁ Χριστιανὸς μὲ τὴν προσευχὴν του καὶ τὴν ἠθικὴν ζωὴν του, διὰ νὰ φθάσῃ τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ποῦ εἶναι ὁ ὑψηλότερος σκοπὸς τοῦ κάθε ἀνθρώπου.

Ὁνομαστὸς ναὸς γοτθικοῦ ρυθμοῦ εἶναι ἡ Παναγία τῶν Παρισίων.

Ρυθμὸς Ἀναγεννήσεως. Αὐτὸς ὁ ρυθμὸς ἐδημιουργήθη

εις τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα, καὶ ὁμοιάζει συγχρόνως μὲ Βασιλικὴν καὶ μὲ Βυζαντινόν. Εἶναι ὅμως ρυθμὸς ἐξαιρετικὰ μεγαλοπρεπῆς καὶ ἔχει πολλὰ ἀνάγλυφα κοσμήματα καὶ ἀγάλματα.

Ὁ ρυθμὸς τῆς Ἀναγεννήσεως εἶναι περισσότερο ρυθμὸς ποὺ κάμνει ἐντύπωσιν μὲ τὴν μεγαλοπρέπειαν ποὺ ἔχει καὶ ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ποὺ ἐδημιουργήθη, οἱ ἄνθρωποι ἐνδιεφέροντο κυρίως νὰ εἶναι τὰ πράγματα ὠραῖα καὶ νὰ κάμνουν ἐντύπωσιν. Ἐνῶ, παλαιότερον, κατὰ τοὺς πρώτους βυζαντινοὺς χρόνους καὶ τὸν μεσαίωνα, (τότε ποὺ ἐδημιουργήθη ὁ βυζαντινὸς καὶ, ἀργότερον, ὁ γοτθικὸς ρυθμὸς) οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐνδιεφέροντο τόσον διὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν, ὅσον διὰ νὰ κατασκευάζουν ἔργα ποὺ διευκολύνουν τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐνθυμηταί περισσότερο τὸν Θεόν.

Ὁ ρυθμὸς τῆς Ἀναγεννήσεως προκαλεῖ τὸν θαυμασμόν, ἀλλὰ δὲν συγκινεῖ καὶ τόσον θρησκευτικῶς, ὅπως συγκινεῖ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ὁ βυζαντινός, ἢ τοὺς Εὐρωπαίους ὁ γοτθικός.

Ὁραιότατος καὶ ρυθμὸς Ἀναγεννήσεως εἶναι ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Ρώμης.

Ἐρωτήσεις: 1) Τί ὀνομάζονται ρυθμοὶ τῶν Ναῶν; 2) Πόσων εἰδῶν ρυθμοὺς ἔχομεν; 3) Σχεδιάσατε ἐν στενόμακρον ὀρθογώνιον καὶ σημειώσατε τὴν κόγχην καὶ τὰ κλίτη. 4) Γνωρίζετε δημοτικὰ τραγούδια διὰ τὴν Ἁγίαν Σοφίαν; 5) Πῶς εἶναι ὁ βυζαντινὸς ρυθμὸς; 6) Σχεδιάσατε ἀψίδα εἰς σχῆμα δξείας γωνίας. 7) Τί ἐντύπωσιν ἔχει ἐκεῖνος ποὺ κοιτᾷ ἀπ' ἔξω ἓνα γοτθικὸν ναόν; 8) Τί εἶναι ὁ ρυθμὸς Ἀναγεννήσεως; 9) Ποίου ρυθμοῦ εἶναι ὁ ναὸς τῆς ἐνορίας σας; 10) Νὰ εἰπῆτε τί νόημα ἔχουν οἱ διάφοροι ρυθμοί.

Τρίτον μᾶθημα

*Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ. Νάρθηξ ἢ πρόναος,
ὁ κυρίως ναός, Ἁγιον Βῆμα*

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ. Ὁ ναὸς διαιρεῖται, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν του, εἰς δύο μέρη: τὸν κυρίως ναόν, καὶ τὸ Ἁγιον Βῆμα

ἡ Ἱερὸν. Παλαιότερον ὅμως, ὑπῆρχε καὶ τρίτον μέρος ποῦ τὸ ὀνόμαζον *νάρθημα* ἢ *πρόναος*.

Νάρθηξ ἢ πρόναος. Ὁ *νάρθης* ἦτο ἐν χώρισμα τοῦ ναοῦ εἰς τὴν δυτικὴν του πλευράν. Ἐκεῖ ἐπήγγαινον οἱ *κατηχούμενοι*, ἐκεῖνοι δηλαδὴ ποῦ δὲν εἶχον βαπτισθῆ ἀκόμη, εἶχον ὅμως λάβει τὴν ἀπόφασιν νὰ γίνουν Χριστιανοὶ καὶ ἐδιδάσκοντο τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν. Αὐτοὶ δὲν εἶχον τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέρχονται εἰς τὸν κυρίως ναόν. Παρηκολούθουν τὴν λειτουργίαν ἐκ τοῦ *νάρθης*, ὅταν ὅμως ἤκουον τὸν διάκονον νὰ λέγῃ : « ὅσοι *κατηχούμενοι* προέλθετε », ἀνεχώρουν.

Κυρίως ναός. Τὸ μέρος ὅπου στέκονται οἱ πιστοὶ καὶ παρακολουθοῦν τὰς ἱεράς Ἀκολουθίας ὀνομάζεται *κυρίως ναός*.

Ὁ *κυρίως ναός* περιέχει τὰ ἑξῆς :

1. Τὸν *Ἄμβωνα*. Ὁ *Ἄμβων* εἶναι μία ἐξέδρα ὑψηλὴ, ἀπέναντι τοῦ *Λεσποτικοῦ*, ὅπου ἀνέρχεται ὁ διάκονος ὅταν ἀναγινώσκῃ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἢ ὁ ἱεροκλήρυξ ὅταν ὁμιλῇ. Εἰς τὸν *Ἄμβωνα* ὑπάρχει περιστέρᾳ μὲ ἀνοικτὰ τὰ πτερὰ της (ἐκ ξύλου ἢ μαρμάρου) διὰ νὰ στηρίξῃ ὁ διάκονος ἐπάνω της τὸ Εὐαγγέλιον. Ἡ περιστέρᾳ αὕτη συμβολίζει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσε τοὺς Εὐαγγελιστὰς νὰ συγγράφουν.

2. Τὸ *Λεσποτικόν*. Εἶναι ἓνας θρόνος ὑψηλός, ὅπου εἶναι ζωγραφισμένος ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Εὐρίσκεται εἰς τὸ ἐμπρόσθιον δεξιὸν μέρος τοῦ ναοῦ, καὶ εἰς αὐτὸν ἴσταται ὁ ἐπίσκοπος ὅταν χοροστατῇ.

3. Τὰ *Ἀναλόγια*. Εἶναι δύο ὑψηλὰ θάθρα, τὸ ἐν εἰς τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ἕτερον εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ ναοῦ, ὅπου στέκονται οἱ ψάλται, ὁ δεξιὸς καὶ ὁ ἀριστερός. Ἐπάνω εἰς ἕκαστον θάθρον ὑπάρχει καὶ ἐν *ἀναλόγιον*, δηλαδὴ ἐν εἶδος ὑψηλῆς ξυλίνης ἑδρας ὅπου οἱ ψάλται ἀκουμποῦν τὰ βιβλία των.

4. Τὰ *Στασίδια*. Εἶναι ξύλινα καθίσματα, στηριζόμενα εἰς τοὺς τοίχους τοῦ ναοῦ, καὶ προορίζονται διὰ τοὺς πιστοὺς ποῦ δὲν δύνανται νὰ μένουν διαρκῶς ὄρθιοι· κατὰ τὰς Ἀκολουθίας.

Τὸ Ἅγιον Βῆμα ἢ Ἱερὸν. Τὸ κυριώτερον καὶ ἱερώτερον μέρος τοῦ ναοῦ εἶναι τὸ Ἅγιον Βῆμα ἢ Ἱερὸν. Ἀπὸ τὸν κυρίως

ναὸν χωρίζεται μετὰ τὸ *Εἰκονοστάσιον* ἢ *Τέμπλον*. Αὐτὸ εἶναι ἐν ὑψηλόν, ξύλινον ἢ μαρμάρινον χώρισμα, ποὺ καλύπτει ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν πιστῶν ὅλα ὅσα γίνονται εἰς τὸ Ἱερὸν. Τὸ Τέμπλον ἔχει τρεῖς θύρας. Ἡ μεσαία, ποὺ συνήθως εἶναι μεγαλυτέρα, λέγεται *Ὁραία Πύλη*. Εἰς τὸ Τέμπλον ὑπάρχουν διάφοροι εἰκόνες. Πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ τῆς Ὁραίας Πύλης ὑπάρχουν πάντοτε αἱ εἰκόνες τοῦ Κυρίου καὶ τῆς Θεοτόκου.

Τὸ Ἅγιον Βῆμα εἶναι ὀλίγον ὑψηλότερον ἀπὸ τὸν κυρίως ναόν, καὶ εἶναι ὁ ἱερός χώρος ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ ἱερεῖς τελοῦν τὴν μυσταγωγίαν τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Δι' αὐτὸ ὀνομάζεται καὶ *Ἅγια τῶν Ἁγίων*.

Τέταρτον μᾶθημα

Τί περιέχει τὸ Ἅγιον Βῆμα

Τὸ Ἅγιον Βῆμα περιέχει τὰ ἑξῆς :

1. *Τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν*. Εἶναι ἐν πλατὺν τραπέζιον εἰς τὸ κέντρον ἀκριβῶς τοῦ Ἱεροῦ καὶ ἔμπροσθεν τῆς Ὁραίας Πύλης. Στήριζεται εἴτε ἐπὶ τεσσάρων ποδῶν, — ποὺ συμβολίζουσι τοὺς Τέσσαρας Εὐαγγελιστάς, εἴτε ἐπὶ ἑνὸς στύλου, εἰς τὸ μέσον, ποὺ συμβολίζει τὸν Κύριον.

Κάτωθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης, εἰς ἕν μικρὸν κοίλωμα, τοποθετοῦν, κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἐγκαινίων τοῦ ναοῦ, μίαν μικρὰν πολύτιμον θήκη, μετὰ ἅγια λείψανα μαρτύρων. Αὐτὸ συμβολίζει τὸ γεγονός ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐξηπλώθη χάρις εἰς τὸ αἷμα ἐκείνων ποὺ ἐμαρτύρησαν δι' Αὐτήν.

Τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν τὴν καλύπτουσι μετὰ ἐν κάλυμμα ποὺ ὀνομάζεται *κατασάροικον*. Καὶ ἐπ' αὐτῆς ὑπάρχουσι : τὸ Ἱερὸν *Εὐαγγέλιον*, τὸ Ἄρτοφόριον καὶ τὸ Ἀντιμῆνσιον.

α) Τὸ Ἱερὸν *Εὐαγγέλιον* εἶναι ἐν χρυσοστόλιστον βιβλίον ποὺ περιέχει τὰς περικοπὰς τῶν Τεσσάρων Εὐαγγελίων, ποὺ ἀναγιγνώσκονται εἰς τὰς διαφόρους ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας.

β) Τὸ Ἄρτοφόριον εἶναι ἐν μικρὸν σκεῦος ἐντὸς τοῦ ὁποίου διατηρεῖται, ἀπὸ τὰς λειτουργίας τῶν Προηγουμένων, ὁ Ἅγιος Ἄρτος, ποὺ χρησιμοποιοεῖται διὰ τὴν μετάληψιν τῶν πιστῶν εἰς ἐκτάκτους ἀνάγκας (ἀσθενείας, τραυματισμοὺς κτλ.).

γ) Τὸ Ἀντιμήνσιον εἶναι ἐν τεμάχιον ὑφάσματος ποῦ ἔχει εἰς τὰς τέσσαρας ἄκρας του ραμμένα μικρὰ τεμάχια λειψάνων μαρτύρων. Τὸ ἀντιμήνσιον τὸ χρησιμοποιοῦν, ὅταν πρόκειται νὰ τελεσθῇ Λειτουργία εἰς μέρη ὅπου δὲν ὑπάρχει νάος, (πλοῖα, στρατόπεδα κλπ.) Τότε τὸ στρώνουν ἐπάνω εἰς ἐν κοινὸν τραπέζιον, ὅποτε ἀντικαθιστᾷ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν.

2. Τὸ δεῦτερον μέρος ποῦ περιέχει τὸ Ἅγιον Βῆμα εἶναι ἡ Προσκομιδὴ ἢ Προόσεις.

Ἡ Προσκομιδὴ εἶναι μία μικρὰ τράπεζα, ἢ μία κοιλότης εἰς τὸν τοῖχον τοῦ Ἱεροῦ, — εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος πάντοτε, — ὅπου τοποθετοῦνται τὰ Τίμια Δῶρα, πρὶν ὁ ἱερεὺς τὰ προσκομίσῃ εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν, διὰ νὰ τελέσῃ τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἡ Προσκομιδὴ συμβολίζει τὴν φάτνην τῆς Βηθλεέμ.

Εἰς τὴν Προσκομιδὴν, εἶναι συγκεντρωμένα τὰ ἐξῆς Ἱερὰ Σκεύη, ποῦ χρησιμοποιοῦνται εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας:

α) Τὸ Ἅγιον Ποτήριον. Εἶναι τὸ ἱερώτερον Σκεῦος τοῦ ναοῦ, διότι ἐξ αὐτοῦ μεταλαμβάνουν οἱ πιστοὶ τοῦ Αἵματος καὶ τοῦ Σώματος τοῦ Κυρίου. Συμβολίζει τὸ κύπελλον τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου μὲ τὸ ὁποῖον ὁ Σωτὴρ ἐμοίρασε οἶνον εἰς τοὺς Μαθητάς του λέγων: « πίνετε ἐξ αὐτοῦ πάντες... »

β) Ὁ Ἅγιος Δίσκος. Ἐκεῖ τοποθετεῖται ὁ Ἅγιος Ἄρτος, τὸν ὁποῖον ὁ ἱερεὺς, ὅταν τελῇ τὴ Θεῖαν Εὐχαριστίαν, τὸν διαμοιράζει εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ τὸν ρίπτει εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον. Ὁ Ἅγιος Δίσκος (ἢ δισκάριον) συμβολίζει τὴν φάτνην ἢ τὸν οὐρανόν.

γ) Ὁ Ἀστερίσκος. Εἶναι εἰς σταυρός, τὰ ἄκρα τοῦ ὁποῖου σχηματίζουν γωνίας πρὸς τὰ κάτω, ὥστε νὰ στηρίζεται ἐπάνω εἰς τὸ δισκάριον. Οὕτω, τὸ κάλυμμα τοῦ δισκαρίου δὲν ἔρχεται εἰς ἐπαφήν μὲ τὸν Ἅγιον Ἄρτον. Ὁ Ἀστερίσκος συμβολίζει τὸν ἀστέρα ποῦ ὠδήγησεν τοὺς Μάγους εἰς τὴν Βηθλεέμ.

δ) Ἡ Λόγχη εἶναι ἐν μαχαιρίδιον σχήματος μικροῦ ἀκοντιοῦ, ποῦ συμβολίζει τὴν λόγχην μὲ τὴν ὁποῖαν ὁ ρωμαῖος στρατιώτης ἐκέντησε τὴν πλευρὰν τοῦ Ἐσταυρωμένου. Μὲ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς τεμαχίζει τὸν Ἅγιον Ἄρτον.

ε) Ἡ Λαβίς εἶναι μικρὸν κοχλιάριον μὲ τὸ ὅποιον ὁ ἱερεὺς κοινωνεῖ τοὺς πιστοὺς.

στ) Ὁ Σπόγγος συμβολίζει τὸν σπόγγον μὲ τὸν ὅποιον ἐπότισαν τὸν Κύριον « ὄξος μετὰ χολῆς ». Χρειαίζεται διὰ τὸν καθαρισμόν τοῦ Ἁγίου Ποτηρίου.

ζ) Ὁ Ἄηρ εἶναι τεμάχιον ὑφάσματος, καὶ ἔχει εἰς τὴν μέσῃ κεντημένον τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ. Μὲ αὐτό, ὁ ἱερεὺς σκεπάζει τὰ Τίμια Δῶρα. Ὅταν κατὰ τὴν λειτουργίαν ἀπαγγέλλεται τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως, ὁ ἱερεὺς σείει τὸν Ἄερα ἐπάνω ἀπὸ τὰ Τίμια Δῶρα, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ σεισμοῦ ποῦ ἔγινε κατὰ τὴν Σταύρωσιν. Ἐν τῇ λειτουργίᾳ ἐπίσκοπος, οἱ ἱερεῖς σείουσι τὸν Ἄερα ἐπάνω ἀπὸ τὴν κεφαλὴν του, ἐνῶ αὐτὸς, κύπτων, σκεπάσει μὲ τὰς χεῖρας του τὸ Ἅγιον Ποτήριον καὶ τὸ Δισκάριον. Ὁ Ἄηρ συμβολίζει τὴν αἰνδρόν μὲ τὴν ὁποίαν ἐτύλιξαν τὸ θεῖον Σῶμα ὁ Ἰωσήφ καὶ ὁ Νικόδημος.

η) Τὸ ζέον εἶναι μικρὸν δοχεῖον ὅπου θερμαίνεται τὸ ὕδωρ ποῦ χύνει ὁ ἱερεὺς εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ ὅτι, ὅταν ἐκέντησαν τὴν πλευρὰν τοῦ Κυρίου, ἀνέβλυσεν « αἷμα καὶ ὕδωρ ».

3. Τὸ Σκευοφυλάκιον εἶναι τὸ τρίτον μέρος τοῦ Ἁγίου Βήματος. Τὸ Σκευοφυλάκιον εἶναι ἐν μικρὸν δωμάτιον, ἢ ἐρμάριον ἢ καὶ κιβώτιον, (ἀναλόγως τοῦ ναοῦ, ἂν εἶναι μικρὸς ἢ μεγάλος). Εὐρίσκεται εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ Ἁγίου Βήματος, καὶ ἐκεῖ φυλάσσονται τὰ ἄμφια τῶν κληρικῶν. Ἄλλοτε, τὸ ἔλεγον καὶ διακονικόν, διότι σκευοφύλαξ ἦτο ὁ διάκονος.

4. Τὸ Σύνθρονον εἶναι τὸ τέταρτον καὶ τελευταῖον μέρος τοῦ Ἁγίου Βήματος. Εἶναι μία σειρά ἀπὸ θρόνους, ξυλίνους ἢ μαρμαρίνους, ποῦ εἶναι τοποθετημένοι ὀπίσθεν τῆς Ἁγίας Τράπεζης. Ἐκεῖ ἀναπαύονται οἱ ἐπίσκοποι ὅταν ἀναγινώσκονται προφητεῖαι, ψαλμοὶ κτλ. Σύνθρονον ἔχουν μόνον μερικοὶ μεγάλοι ναοί, ὅπως ἡ Μητρόπολις τῶν Ἀθηνῶν.

Ἐρωτήσεις: 1) Περιγράψατε τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν. 2) Εἶναι ἀπαραίτητον τὸ Ἄρτοφόριον καὶ τὸ Ἀντίμνησιον; 3) Τί συμβολίζει τὴν φάτιν τῆς Βηθλεέμ; 4) Ποῦ περιέχονται τὰ Τίμια Δῶρα; 5) Διὰ τί τὰ ἄκρα τοῦ Ἀστερίσκου σχηματίζουν γωνίας πρὸς τὰ κάτω; 6) Πῶς συμβολίζεται ὁ σεισμός ποῦ ἔγινε κατὰ τὴν Σταύρωσιν; 7) Σχεδιάσατε

εἰς τὸ λεύκωμα σας τὰ Ἱερὰ Σκευὴ τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ γράψατε κάτωθεν ἐκάστου τὴν ὀνομασίαν τοῦ καὶ τὴν σημασίαν του.

Πέμπτον μάθημα

Ἱερὰ Σκευὴ τελετῶν καὶ ἄλλων Μυστηρίων

Πλὴν τῶν Ἱερῶν Σκευῶν τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ὁ ναὸς ἔχει καὶ ἄλλα Ἱερὰ Σκευὴ ποὺ χρησιμοποιοῦνται εἰς ἄλλα Μυστήρια καὶ τελετὰς. Αὐτὰ εἶναι :

1. Ἡ Κολυμβήθρα, 2. τὸ Μυροδοχεῖον, 3. ὁ Ἐπιτάφιος, 4. τὸ Θυματήριον, καὶ ἄλλα ποὺ θὰ ἴδωμεν κατωτέρω :

1. Ἡ Κολυμβήθρα εἶναι ἓν μέγαλον δοχεῖον ποὺ χρησιμοποιεῖται κατὰ τὴν τέλεσιν τοῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος. Συμβολίζει τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ συνήθως ὁμοιάζει πρὸς μέγαλον δισκοπότηρον.

2. Τὸ Μυροδοχεῖον εἶναι μικρὸν δοχεῖον ὅπου φυλάσσουν τὸ Ἅγιον Μύρον.

3. Ὁ Ἐπιτάφιος εἶναι ὀρθογώνιον τεμάχιον ὑφάσματος. Εἰς τὸ κέντρον, ἔχει κεντημένον τὸν Κύριον Νεκρὸν, καί, ὅπως ἔλοι γνωρίζομεν, χρησιμοποιεῖται τὴν Μεγάλῃν Παρασκευῇ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τοῦ Ἐπιταφίου.

4. Τὸ Θυματήριον εἶναι ἓν σκεῦος ἐξ ἀργύρου ἢ καὶ χαλκοῦ, ἐντὸς δὲ αὐτοῦ καίεται θυμίαμα (λιθάνι). Οἱ ἀρωματισμένοι καπνοὶ τοῦ θυμιάματος, καθὼς ἀνέρχονται ὑψηλά, συμβολίζουν τὴν Προσευχὴν ποὺ ἀνέρχεται πρὸς τὸν Θεόν, ὅπως λέγει καὶ ὁ Δαυὶδ : « κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου... »

* Ἄλλα Ἱερὰ Σκευὴ τοῦ Ναοῦ εἶναι :

Τὰ Ἐξαπτέρυγα: Αὐτὰ εἶναι στρογγυλαὶ εἰκόνες ἐκ μετάλλου, ποὺ παριστάνουν τὰ Χερουβεὶμ καὶ τὰ Σεραφεὶμ, καὶ χρησιμοποιοῦνται εἰς τὰς διαφόρους τελετὰς καὶ λιτανείας.

Τὰ κανδήλια καὶ αἱ λαμπάδες, ποὺ χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸν φωτισμὸν τοῦ ναοῦ. Ὅπισθεν τῆς Ἁγίας Τραπέζης ὑπάρχει ἓν κανδήλιον ποὺ δὲν σβύνεται ποτέ. Διὰ τοῦτο ὀνομάζεται ἀκόμιμος *λαχρία*. Τὸ φῶς ποὺ χύνουν εἰς τὸν ναὸν τὰ κανδήλια

καὶ αἱ λαμπάδες συμβολίζουν τὸ φῶς τῶν καλῶν πράξεων μὲ τὸ ὁποῖον φωτίζουν τὸν κόσμον οἱ καλοὶ Χριστιανοί.

Οἱ κώδωνες ἢ καμπάνες ποὺ χρειάζονται διὰ νὰ προσκαλοῦν τοὺς Χριστιανοὺς εἰς τὰς διαφόρους τελετὰς τῆς Ἐκκλησίας. Τέλος; τὰ λειτουργικὰ βιβλία ποὺ περιέχουν τοὺς ὕμνους καὶ τὰς ἀκολουθίας ποὺ φάλλομεν εἰς τὰς διαφόρους τελετὰς.

Ἐρωτήσεις : 1) Νὰ ζωγραφίσετε μίαν *Κολυμβήθραν*, ἐν *Μυροδοχείῳ*, ἐν *Θυμιατήριον*. 2) Πῶς ἀλλέως λέγεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὸ θυμιατήριον; 3. Γνωρίζετε διατί ὀνομάζονται οὕτω τὰ *ἑξαπίτεργα*; 4. Τί εἶπεν ὁ Δαυὶδ διὰ τὴν προσευχὴν; Ἐνθυμεῖσθε εἰς ποίαν Ἀκολουθίαν τὸ ψάλλουν; 5. Πῶς χρησιμοποιοῦν τὸν *Ἐπιτάφιον* τὴν Μεγάλην Παρασκευὴν; 6. Τί θὰ εἶπῃ *ἀκοίμητος λυχνία* καὶ διατί ὀνομάζεται οὕτω; Ποῦ εὐρίσκεται; 7. Τί συμβολίζει τὸ φῶς τῶν κανδηλῶν καὶ τῶν λαμπάδων; 8. Εἰς τί χρειάζονται οἱ κώδωνες;

Ἑκτον μάθημα

Ἱερὰ Ἄμφια, (Διακόνου, Πρεσβυτέρου, Ἐπισκόπου)

Ἱερὰ Ἄμφια λέγονται τὰ ἐνδύματα ποὺ φοροῦν οἱ κληρικοί ὅταν τελοῦν τὰς διαφόρους Ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅπως ὅλοι μας γνωρίζομεν, τὰ Ἱερὰ Ἄμφια διαφέρουν μεταξὺ τῶν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῶν κληρικῶν.

Τοῦ Διακόνου. Τὰ Ἱερὰ Ἄμφια, ποὺ φορεῖ ὁ Διάκονος, εἶναι τὰ ἐξῆς :

α) *Τὸ Σιχάριον.* Εἶναι χιτῶν μακρὸς μέχρι τῶν ποδῶν. Συνήθως ἔχει χρῶμα λευκόν, ἢμπορεῖ ὅμως νὰ εἶναι καὶ χρυσοκέντητος.

β) Τὰ *Ἐπιμάνικα* εἶναι χρυσοκέντητα μανικέτια μὲ εἰκόνας εἰς τὸ μέσον.

γ) *Τὸ Ὅραριον* εἶναι στενόμακρος ταινία μὲ κεντημένους σταυρούς, ποὺ ὁ διάκονος τὴν φέρει εἰς τὸν ἀριστερὸν ὤμον, οὕτως ὥστε ἡ μία τῆς ἄκρας νὰ κρεμάται πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἡ ἄλλη πρὸς τὰ ἔμπρός. Αὐτὴν τὴν κρατεῖ μὲ τὸ δεξιὸν του χέρι.

Τοῦ Πρεσβυτέρου :

- α) Τὸ Στιχάριον, ὅμοιον μὲ τὸ Στιχάριον τοῦ Διακόνου.
- β) Τὰ Ἐπιμάνικα, ἐπίσης.
- γ) Τὸ Ἐπιτραχήλιον. Μία πλατεῖα ταινία μὲ χρυσοκεντήτους σταυρούς, ποὺ εἰς τὸ ἐπάνω μέρος αὐτῆς ἔχει ἓν ἄνοιγμα, διὰ νὰ περνᾷ ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ πρεσβυτέρου.
- δ) Ἡ Ζώνη. Τὴν ὁποῖαν φορεῖ ὁ πρεσβύτερος εἰς τὴν μέσῃν του.
- ε) Τὸ Φαιλόνιον εἶναι ἓνας μακρὺς κωνικὸς χιτῶν -χωρὶς μανίκια, μὲ ἓν ἄνοιγμα, ἐπάνω ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὁ πρεσβύτερος περνᾷ τὴν κεφαλὴν του.
- στ) Τὸ Ἐπιγονάτιον εἶναι ὕφασμα τετράγωνον μὲ μίαν εἰκόνα ἢ ἓνα σταυρὸν κεντημένον εἰς τὴν μέσῃν, ποὺ τὸ κρεμοῦν ἀπὸ τὴν Ζώνην ἀριστερά, πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἀριστεροῦ γόνατος. Τὸ φοροῦν οἱ πρεσβύτεροι ποὺ ἔχουν τίτλον (πρωτοπρεσβύτεροι, ἀρχιμανδρίται κ.τ.λ.) καὶ οἱ ἐπίσκοποι.

Τοῦ Ἐπισκόπου :

Τοῦ Ἐπισκόπου τὰ ἄμφια εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τοῦ πρεσβυτέρου, δηλαδή Στιχάριον, Ἐπιμάνικα, Ἐπιτραχήλιον, Ζώνη, Φαιλόνιον, καὶ Ἐπιγονάτιον, ἀλλὰ ἐκτὸς αὐτῶν καὶ τὰ ἑξῆς :

α) Ὁ Σάκκος. Εἶναι ἓν ἔγδυμα κοντὸν ἕως τὰ γόνατα, μὲ εὐρύχωρα μανίκια, ἕως τοὺς ἀγκῶνας σχεδόν. Εἶναι χρυσοκέντητος καὶ ἔχει καὶ κωδωνίσκους.

β) Τὸ Ὠμοφόριον. Εἶναι ἓν στενόμακρον μεταξωτὸν ἄμφιον, χρυσοκέντητον. Ὁ Ἐπίσκοπος τὸ ρίπτει εἰς τοὺς ὤμους του σὰν σάλι.

γ) Ὁ Σταυρός. Εἶναι εἰς πολυτίμος σταυρὸς ἀδαμαντοστόλιστος. Κρεμάται μὲ χρυσοὴν ἀλυσίδα εἰς τὸ στήθος τοῦ Ἐπισκόπου.

δ) Τὸ Ἐγκόλλιον. Μία μικρὰ στρογγυλὴ ἢ ὠρειδῆς εἰκὼν τοῦ Κυρίου ἢ τῆς Θεοτόκου, ἀδαμαντοστόλιστος καὶ αὐτὴ, ποὺ κρεμάται, ὅπως καὶ ὁ Σταυρός, εἰς τὸ στήθος τοῦ Ἐπισκόπου.

ε) Ἡ Μίτρα. Εἶναι ἓν στέμμα χρυσοκέντητον καὶ στολισμένον μὲ πολυτίμους λίθους. Εἰς τὴν κορυφὴν του ἔχει

σταυρόν καί, γύρω-γύρω, τὰς εἰκόνας τῶν τεσσάρων Εὐαγγελιστῶν.

στ) Ἡ Ποιμαντικὴ Ράβδος. Εἶναι ἡ γνωστὴ «πατερίτσα», δηλαδή μία μεγάλη ράβδος ἀπὸ πολύτιμοῦ μέταλλον ποῦ εἰς τὴν κορυφήν τῆς ἔχει ἓνα δικέφαλον φίδι καὶ μεταξὺ τῶν δύο κεφαλῶν ἓνα σταυρόν.

ζ) Ὁ Μανδύας. Εἶναι ἓνας μακρὸς χιτῶν χωρὶς μαγκία. Εἶναι στολισμένος μὲ διάφορα κεντήματα καὶ εἶναι πολὺ πλατύς. Δένεται γύρω ἀπὸ τὸν λαιμόν, καὶ τὸν κρατεῖ ἀπ' ὀπίσω ὁ διάκονος. Οἱ Ἐπίσκοποι τὸν φοροῦν ὅταν χοροστατοῦν.

η) Τὸ Ἐπανοκαλύμανχον. Εἶναι ἓν μαῦρον λεπτὸν ὕφασμα τὸ ὁποῖον ρίπτουν ἐπάνω εἰς τὸ καλυμαῦχι.

θ) Τὰ Δικηροτοῖκηρα. Αὐτὰ εἶναι δύο κηροπήγια. Τὸ ἓν εἶναι μὲ δύο κηρία, τὸ ἄλλο μὲ τρία. Τὰ κρατεῖ ὁ Ἐπίσκοπος εἰς ὠρισμένας στιγμὰς τῆς Θείας Λειτουργίας. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει δύο κηρία συμβολίζει τὴν διπλὴν φύσιν τοῦ Κυρίου, τὴν θεϊαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην. Τὸ ἄλλο, μὲ τὰ τρία κηρία, συμβολίζει τὴν Ἁγίαν Τριάδα.

Ἐρωτήσεις : 1) Γράψατε εἰς τρεῖς στήλας τὰ Ἱερὰ Ἄμφια : α) τοῦ Διακόνου, β) τοῦ Πρεσβυτέρου, γ) τοῦ Ἐπισκόπου. 2) Μήπως ἠμπορεῖτε νὰ σκεφθῆτε καὶ νὰ εἰπῆτε διατί τὸ Ἐπιτραχήλιον λέγεται οὕτω ; 3. Γνωρίζετε καμμίαν στιγμὴν τῆς Θείας Λειτουργίας ποῦ ὁ Ἐπίσκοπος νὰ κρατῇ τὰ Δικηροτοῖκηρα ; 4. Ξεύρετε καμμίαν στιγμὴν τῆς Θείας Λειτουργίας ὅπου ὁ διάκονος νὰ ἀλλάξῃ τὴν θέσιν τοῦ Ὁραρίου του ;

Ἔβδομον μάθημα

Ἱερὰ Βιβλία

Ἱερὰ Βιβλία ἢ Λειτουργικὰ βιβλία λέγονται τὰ βιβλία ποῦ χρησιμοποιοῦν εἰς τὸν ναὸν οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ ψάλται.

Τὰ σπουδαιότερα λειτουργικὰ βιβλία εἶναι :

1. Τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ποῦ περιέχει περικοπὰς ἀπὸ τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια : τοῦ Ματθαίου, τοῦ Μάρκου, τοῦ Λουκᾶ καὶ τοῦ Ἰωάννου.

2. Ὁ Ἀπόστολος, πού περιέχει περικοπὰς ἀπὸ τὰς Πράξεις καὶ ἀπὸ τὰς Ἐπιστολάς τῶν Ἀποστόλων.

3. Τὸ *Εὐχολόγιον*, πού περιέχει τὰς Ἀκολουθίας τῶν Μυστηρίων.

4. Τὸ *Ψαλτήριον*, πού περιέχει τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαυτῆ.

5. Τὰ *Μηναῖα*. Αὐτὰ εἶναι δώδεκα, ἐν δι' ἕκαστον μῆνα, καὶ περιέχουν τὴν ἱστορίαν καὶ τὰ τροπάρια ὄλων τῶν ἁγίων πού ἐορτάζονται κατὰ μῆνα.

6. Τὸ *Τριώδιον*, πού περιέχει τὰς Ἀκολουθίας τῶν κινητῶν ἐορτῶν πού ἐορτάζονται πρὸ τοῦ Πάσχα.

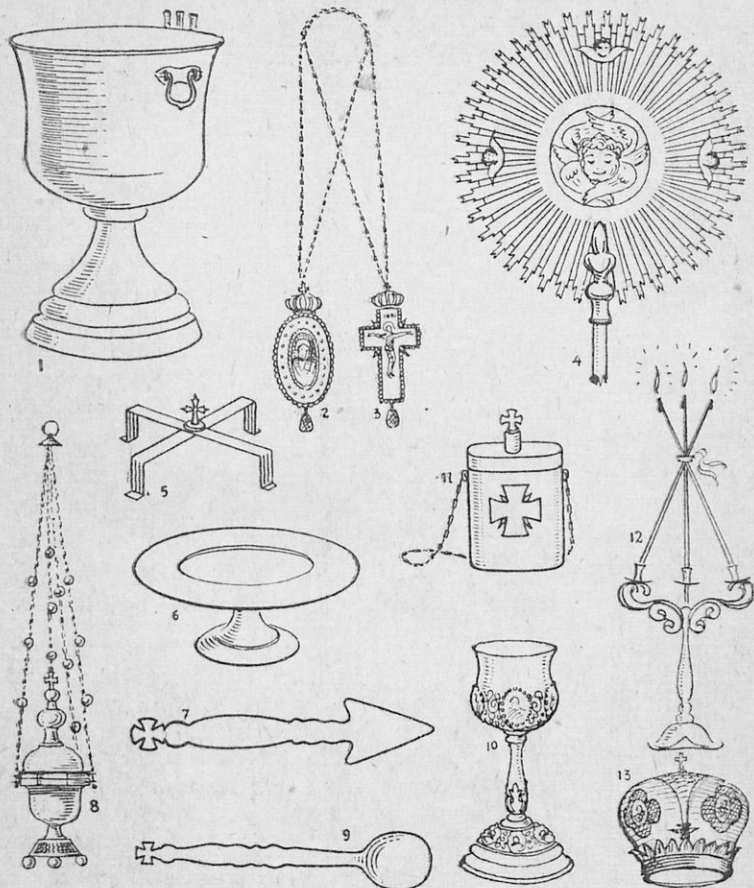
7. Τὸ *Πεντηκοστάριον* πού περιέχει τὰς Ἀκολουθίας τῶν κινητῶν ἐορτῶν πού ἐορτάζονται μετὰ τὸ Πάσχα καὶ μέχρι τῶν Ἁγίων Πάντων.

8. Τὸ *Τυπικόν*, πού ὀρίζει πῶς καὶ μὲ ποίαν σειράν πρέπει νὰ γίνωνται αἱ διαφοροὶ Ἀκολουθίαι.

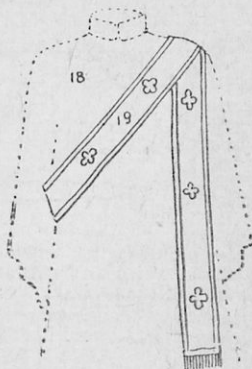
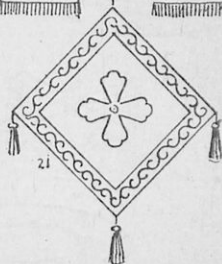
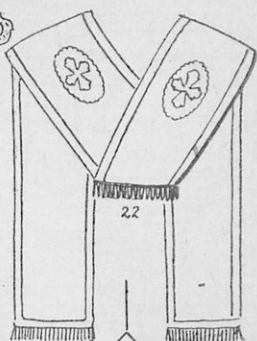
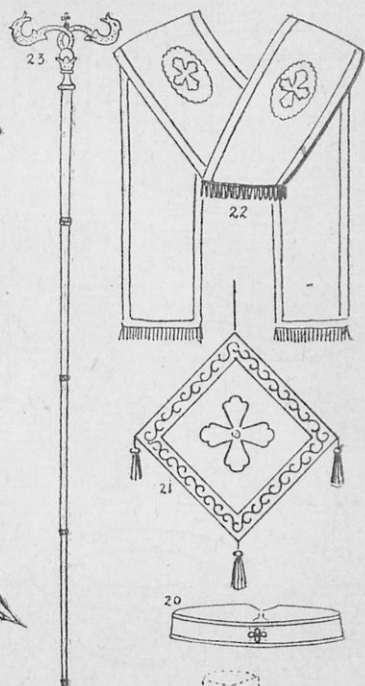
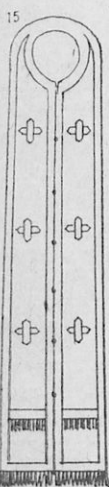
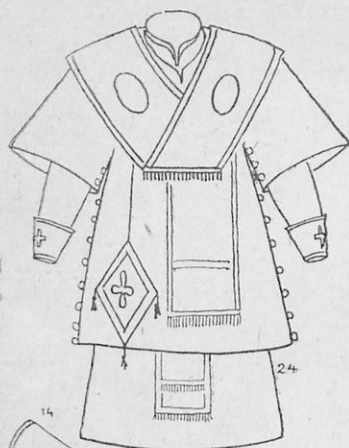
9. Ἡ Ὀκτώηχος ἢ Ὀκτωῆχι, πού περιέχει ὕμνους ἀφιερωμένους κυρίως εἰς τὸν Σωτῆρα, καὶ φάλλονται συμφώνως πρὸς τοὺς ὀκτὼ ἤχους τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς.

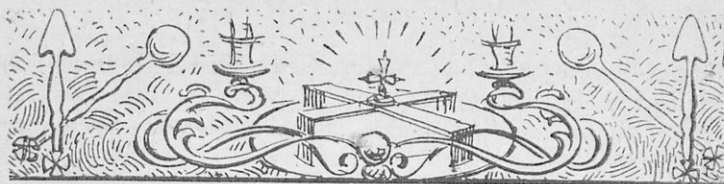
Ἐρωτήσεις : 1) Νὰ γράψετε τὰ Ἱερά Βιβλία καὶ τί περιέχει ἕκαστον. 2) Ποῖον βιβλίον περιέχει τὴν φράσιν: « Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα » ; 3) Εἰς ποῖον βιβλίον περιέχεται τὸ τροπάριον τοῦ Ἁγίου Νικολάου ; 4) Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ποῦ περιέχεται ; Ἐπίσης, ποῦ περιέχεται ἡ Ἀκολουθία τῆς Ἀναλήψεως ; 5) Ἀπὸ ποῖον βιβλίον θὰ μάθῃ ὁ νέος ἱερεὺς πῶς θὰ τελεῖ τὰ Μυστήρια ; 6) Νὰ ἐρωτήσετε εἴτε τὸν διδάσκαλόν σας, εἴτε τὸν ἱερέα τῆς ἐνορίας σας, εἴτε τὸν κατηχητὴν σας, νὰ σᾶς εἰπῇ πῶς λέγονται, χωριστά, οἱ ὀκτὼ ἤχοι τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς. Νὰ τοὺς γράψετε εἰς τὸ σημειωματάριόν σας.

1. Κολυμβήθρα. 2. Ἐγκόλπιον. 3. Σταυρός. 4. Ἐξαπτέφυγον. 5. Ἀστερίστος. 6. Δισκαριον. 7. Λόγχη. 8. Θυματήριον. 9. Λαβίς. 10. Ἅγιον Ποτήριον. 11. Μυροδοχείον. 12. Τρίκηρον. 13. Μίτρα. 14. Ἐπιμάνικον. 15. Ἐπιτραχήλιον. 16. Ἐπανοκαλύμαντρον. 17. Φαϊλόνιον. 18 καὶ 19. Στιγάριον μετ' Ὁράριον. 20. Ζώνη. 21. Ἐπιγονάτιον. 22. Ὠμοφόριον. 23. Ποιμαντικὴ Ράβδος. 24. Ἄμφια Ἐπισκόπου, ὅπως φοροῦνται.

᾽Ογδοὸν [μάθημα

Ἑορταί, Ἑβδομαδιαῖαι, Ἑτήσια, Κινηταί, Ἀκίνητοι

Ἑορταί: Ἑορταί εἶναι ἐκεῖναι αἱ ἡμέραι ποῦ ἔχει ὄρισεῖς ἡ Ἐκκλησία μας διὰ νὰ τιμοῦν οἱ Χριστιανοὶ καὶ νὰ μνημονεύουν τὸν Κύριον, τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς Ἁγίους.

Κατὰ τὰς ἑορτάς, οἱ πιστοὶ πηγαίνουν εἰς τοὺς ναοὺς καὶ παρακολουθοῦν τὰς Ἀκολουθίας. Δὲν ἀρκεῖ ὅμως αὐτό, διότι ἡ επίσκεψις εἰς τοὺς ναοὺς, μόνη αὐτή, κατανατᾷ τύπος χωρὶς σημασίαν. Ὁ καλὸς Χριστιανός, κάθε ἡμέραν, ἀλλὰ ἰδιαιτέρως κατὰ τὰς ἑορτάς, πρέπει νὰ ζῆ μὲ καθαράς καὶ ἀγνὰς σκέψεις καὶ νὰ κάμνῃ καὶ καλὰς πράξεις. Τότε ἡ λατρεία πρὸς τὸν Κύριον καὶ ἡ τιμὴ πρὸς τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς Ἁγίους εἶναι οὐσιαστικὴ, καί, ὅταν πηγαίνῃ κανεὶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὁ Θεὸς τὸν υποδέχεται μὲ ἀνοικτάς ἀγκάλας, τὸν εὐλογεῖ καὶ τὸν φωτίζει.

Αἱ ἑορταί εἶναι δύο εἰδῶν: Ἐκεῖναι ποῦ ἑορτάζονται κάθε ἑβδομάδα, καὶ λέγονται *ἑβδομαδιαῖαι*, καὶ ἐκεῖναι ποῦ ἑορτάζονται μίαν φορὰν κατ' ἔτος καὶ λέγονται: *εἰτήσια*.

Εἰς τὰς **Ἑβδομαδιαίας** ἑορτάς περιλαμβάνεται: ἡ *Δευτέρα*, ποῦ ἔχει ἀφιερωθῆ εἰς τοὺς ἁγίους, ἡ *Τρίτη* ποῦ ἔχει ἀφιερωθῆ εἰς τὸν Πρόδρομον, ἡ *Τετάρτη* εἰς τὴν Προδοσίαν τοῦ Ἰούδα, ἡ *Πέμπτη* εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἡ *Παρασκευὴ* εἰς τὴν Σταύρωσιν τοῦ Κυρίου, τὸ *Σάββατον* εἰς τοὺς Μάρτυρας. Τέλος ἡ *Κυριακὴ*, ποῦ εἶναι ἡ κυριωτέρα ἑβδομαδιαία ἑορτὴ, ἔχει ἀφιερωθῆ εἰς τὸν Κύριον.

Αἱ εἰτήσια ἑορταί εἶναι τριῶν εἰδῶν: α) *Δεσποτικαί*, β) *Θεομητορικαί*, γ) *Ἑορταί τῶν Ἁγίων*.

α) *Δεσποτικαί* εἶναι ὅσαι εἶναι ἀφιερωμέναι εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Δεσπότην τοῦ Κόσμου.

β) *Θεομητορικοί* είναι αί αφιερωμένοι εις τὴν Παναγίαν, τὴν Θεομήτορα, δηλαδή τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

γ) *Ἑορταὶ τῶν Ἁγίων* εἶναι αἱ αφιερωμένοι εις τὴν μνήμην τῶν διαφόρων ἁγίων.

Αἱ ἐτήσια ἑορταὶ διαιροῦνται ἐπίσης εις *κινητὰς* καὶ εις *ἀκίνητους*.

α) *Κινηταὶ* ὀνομάζονται ὅσαι δὲν ἑορτάζονται πάντοτε εις ὠρισμένην χρονολογίαν, ἀλλὰ κάθε χρόνον εις διαφορετικὴν. Ἑορταὶ αὐτοῦ τοῦ εἶδους εἶναι ἐκεῖναι ποὺ καθορίζονται συμφῶνως πρὸς τὴν ἡμερομηνίαν τοῦ Πάσχα.

β) *Ἀκίνητοι* ὀνομάζονται ὅσαι ἑορτάζονται κατὰ τὴν ἰδίαν πάντοτε χρονολογίαν, ὅπως τὰ Χριστοῦγεννα εις τὰς 25 Δεκεμβρίου, τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν εις τὰς 30 Ἰανουαρίου, ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου εις τὰς 25 Μαρτίου κτλ.

Ἑρωτήσεις : 1) Τί καλὰς πράξεις κάμνετε τὴν Κυριακὴν; Ἡ μήπως τὸ μόνον ποὺ ἐνθυμεῖσθε εἶναι ὅτι δὲν ἔχετε σχολεῖον; 2) Ποία ἑορτὴ σᾶς ἀρέσει περισσότερο καὶ διατί; Ποία εἶναι αἱ *ἐβδομαδιαῖαι* ἑορταὶ, καὶ ποία εἶναι ἡ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν καὶ διατί; 4) Εἰς τί διαιροῦνται αἱ *ἐτήσια*; 5) Μήπως ἔχετε ἀκούσει ποτέ σας διατί τὸ Πάσχα εἶναι *κινητὴ* ἑορτὴ;

Ἔνατον μάθημα

Ἀκίνητοι Δεσποτικά ἑορταὶ

Ἀκίνητοι Δεσποτικά ἑορταὶ εἶναι αἱ ἐξῆς :

1. Τὰ *Χριστοῦγεννα*, εις τὰς 25 Δεκεμβρίου, ὅποτε ἑορτάζομεν τὴν Γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἀπὸ τὰς μεγαλυτέρας ἑορτὰς τῆς Χριστιανωσύνης.

2. Ἡ *Περιομὴ τοῦ Κυρίου*, τὴν 1 Ἰανουαρίου.

3. Τὰ *Θεοφάνεια (Φῶτα)*, εις τὰς 6 Ἰανουαρίου. Ἑορτάζομεν τὴν Βάπτισιν τοῦ Κυρίου εις τὸν Ἰορδάνην ἀπὸ τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν.

4. Ἡ *Ὑπαπαντὴ τοῦ Κυρίου*, 2 Φεβρουαρίου, ὅποτε ἑορτάζομεν τὴν ὑποδοχὴν τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὸν γέροντα Συμεῶν, 40

ἡμέρας μετὰ τὴν Γέννησίν Του, ὅποτε ἡ Παναγία Τὸν ἔφερεν εἰς τὸ Ναόν.

5. *Ἡ Μεταμόρφωσις τοῦ Κυρίου*, 6 Αὐγούστου, ὅποτε ἑορτάζομεν τὸ γεγονός πού γνωρίζομεν ἀπὸ τὴν *Καινὴν Διαθήκην*, ὅτι ὁ Κύριος ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος Θαβώρ, μαζὺ μὲ τὸν Πέτρον, τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην καί, αἰφνιδίως, ἔλαμψεν δόλοκληρος, ἐνῶ δεξιὰ Του καὶ ἀριστερά Του παρουσιάσθησαν ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἥλιος.

6. *Ἡ Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ*, 14 Σεπτεμβρίου, ὅποτε ἑορτάζομεν τὴν ἀνεύρεσιν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὴν Ἀγίαν Ἐλένην, καθὼς ἐπίσης καὶ τὴν νίκην τοῦ Βυζαντινοῦ Αυτοκράτορος Ἡρακλείου, πού ἀνέκτησε ἀπὸ τοὺς Πέρσας τὸν Τιμιον Σταυρόν, πού αὐτοὶ εἶχον ἀρπάσει.

Ἐρωτήσεις : 1) Ποῖον ἀπολυτίκιον ψάλλεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ *Χριστούγεννα* ; 2) Τί γίνεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν *Θεοφανείων* ; 3) Τί ἄλλο ἑορτάζεται κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς *Περιομῆς τοῦ Κυρίου* ; 4) Τί γνωρίζετε ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τὴν *Ὑπαπαντήν* ; 5) Γνωρίζετε τὸ ἀπολυτίκιον τῆς *Μεταμορφώσεως* ; 6) Γράψατε μίαν ἔκθεσιν διὰ τὸν Τιμιον Σταυρόν.

Δέκατον μάθημα

Κινητὰ Δεσποτικὰ ἑορτὰ. Τὸ Πάσχα. Κινητὰ Δεσποτικὰ ἑορτὰ πρὸ καὶ μετὰ τὸ Πάσχα

Τὸ Πάσχα. Τὸ Πάσχα εἶναι ἡ μεγαλυτέρα καὶ σπουδαιότερα δεσποτικὴ ἑορτὴ, διότι τότε πανηγυρίζομεν τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἡ ὁποία ἔσωσε τὸν κόσμον ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ ἤνοιξεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν δρόμον πρὸς τὸν οὐρανόν. Τὸ Πάσχα εἶναι ἡμέρα χαρᾶς καὶ νίκης, εἶναι ἡμέρα μεγάλη καὶ φωτισμένη. Καὶ εἶναι καὶ ἡ ἑορτὴ πού ἰδιαίτερος πανηγυρίζει ὁ ἑλληνικὸς λαός. Διότι ἡ ἑορτὴ αὐτὴ πού συμβολίζει τὴν Νίκην τῆς Αἰωνίου Ζωῆς κατὰ τοῦ θανάτου, ταιριάζει πολὺ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία, αἰῶνας δλοκλήρους, παλαίει, ἀγωνίζεται, γονατίζει καὶ πάλιν ἀναγεννᾶται. Εἰς δλοκλήρον τὴν Ἑλλάδα,

τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα (διότι αὐτὴ ἡ μεγάλη ἑορτὴ ἑορτάζεται ἐπὶ τριήμερον), ὅλος ὁ κόσμος αἰσθάνεται ἀγαλλίαςιν, καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι χαιρετῶνται μεταξύ των μετὴν θριαμβευτικῆν φράσιν: ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ.

Κινητὰ Δεσποτικά Ἑορτὰ πρὸ τοῦ Πάσχα.

1. *Κυριακὴ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου.* Εὐαγγέλιον, Λουκᾶ, ιη', 10-14. Ἡμέρα ταπεινώσεως. Ἀρχίζει τὸ Τριώδιον, πὸν τελειώνει τὸ Μ. Σάββατον.

2. *Κυριακὴ τοῦ Ἀσώτου.* Εὐαγγέλιον, Λουκᾶ, ιε', 11-32. Ἡμέρα μετανοίας.

3. *Κυριακὴ τῆς Ἀπόκρεω.* Ὀνομάζεται τοιοῦτοτρόπως διότι εἶναι ἡ τελευταία τῆς κρεωφαγίας. Μόνον τὸ Πάσχα θὰ φάγωμέν πάλιν κρέας. Εὐαγγέλιον, Ματθαίου, κε', 31-46. Ἡμέρα πὸν μᾶς ἐνθυμίζει τὴν μέλλουσαν κρίσιν.

4. *Κυριακὴ τῆς Τυροφάγου.* Ὀνομάζεται ἔτσι διότι ἐπιτρέπονται τὰ γαλακτερά τροφίμα. Ἡ ἐπομένη ἡμέρα, ἡ *Καθαρὰ Δευτέρα*, εἶναι ἡ πρώτη τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Εὐαγγέλιον, Ματθαίου, στ', 14-21. Ἡμέρα πὸν μᾶς ἐνθυμίζει τὴν ματαιότητα τῶν ἐπιγείων θησαυρῶν.

5. *Πρώτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν.* Ὀνομάζεται καὶ *Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας*, διότι ἑορτάζεται ἡ νίκη κατὰ τῶν εἰκονομάχων καὶ γενικῶς κατὰ τῶν αἰρετικῶν καὶ ὄλων τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἐκκλησίας. Εὐαγγέλιον, Ἰωάννου, α', 43-52. Ἡμέρα τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως.

6. *Δευτέρα Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν.* Ἑορτὴ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμά, πὸν ἦτο ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης τὸν ΙΔ' αἰῶνα. Εὐσεβέστατος κληρικός. Ἐπολέμησε πολὺ τὰς αἵρέσεις. Εὐαγγέλιον, Μάρκου, θ', 1-12.

7. *Τρίτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν.* Ὀνομάζεται Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως. Εὐαγγέλιον, Μάρκου, η', 34-θ', 1. Ἡμέρα τῆς Μεγάλης Ἀποφάσεως. Ὁ Κύριος εἶπεν: «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήτω μοι...»

8. *Τετάρτη Κυριακὴ τῶν Νηστειῶν.* Τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακος. Εὐαγγέλιον, Μάρκου, θ', 17-31.

9. Πέμπτη Κυριακή τῶν Νηστειῶν ἢ τῆς Ἁγίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. Εὐαγγέλιον, Μάρκου, ι', 32-45.

Τὸ βράδῳ τῆς Παρασκευῆς, αὐτῆς τῆς ἐβδομάδος, ψάλλεται ὀλόκληρος ὁ ἱστορικὸς Ἀκάθιστος Ἕμνος. Τὰς προηγουμένας Παρασκευὰς τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς, ἔψαλλον ἀπὸ μίαν μόνον Στάσιον του.

10. Κυριακή τῶν Βαΐων, ἐορτάζεται ἡ θριαμβευτικὴ εἴσοδος τοῦ Κυρίου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Εὐαγγέλιον, Ἰωάννου, ιβ', 1-18.

Ἡ Μεγάλῃ Ἑβδομάς. Ἡ μεγάλη Ἑβδομάς ἀρχίζει ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων. Κατ' αὐτὴν τιμῶμεν τὰ Ἁγία Πάθη τοῦ Σωτῆρος.

Ἡ Μεγάλῃ Δευτέρα εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν συκὴν ποῦ ἐξήρανεν ὁ Κύριος διὰ νὰ δείξῃ πόσον ἀχρηστος εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἁμαρτωλῶν.

Ἡ Μεγάλῃ Τρίτη εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν παραβολὴν τῶν Δέκα Παρθένων ποῦ μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ Χριστιανὸς πρέπει πάντοτε νὰ εἶναι ἕτοιμος. Τὸ βράδῳ τῆς Μεγάλῃς Τρίτης, ὁπότε τελείται ὁ Ὅρθος τῆς Μ. Τετάρτης, ψάλλεται τὸ περίφημον τροπάριον τῆς Κασσιανῆς: « Κύριε ἢ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις... »

Ἡ Μεγάλῃ Τετάρτη εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν γυναῖκα ποῦ μετενόησε καὶ ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου με πολὺτιμον μύρον, καὶ κατόπιν τὰ ἐσκούπισε με τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς τῆς.

Ἡ Μεγάλῃ Πέμπτη εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν Μυστικὸν Δεῖπνον. Τὴν ἐσπέραν τῆς Μεγάλῃς Πέμπτης ἀναγινώσκονται τὰ Δώδεκα Εὐαγγέλια.

Ἡ Μεγάλῃ Παρασκευὴ εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν Σταύρωσιν καὶ τὴν Ταφὴν τοῦ Κυρίου. Ἡ Μεγάλῃ Παρασκευὴ εἶναι ἡμέρα περισυλλογῆς καὶ σκέψεως διὰ τοὺς Χριστιανούς, διότι ἐνθυμοῦνται τὸ Μεγάλον Μαρτύριον ποῦ ὑπέστη διὰ τὴν Σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων ὁ Κύριος. Τὸ βράδῳ τῆς Μεγ. Παρασκευῆς ψάλλονται οἱ κατανυκτικοὶ καὶ μελωδικοὶ Ἐπιτάφιοι Θρῆνοι καὶ κατόπιν γίνεται ἡ ἐκφορὰ τοῦ Ἐπιταφίου, ποῦ εἶναι ἀπὸ τὰ συγκινητικώτερα ἑλληρικὰ ἔθιμα.

Τὸ Μέγα Σάββατον εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν τριήμερον ταφὴν τοῦ Κυρίου.

Κινηταὶ Δεσποτικαὶ ἑορταὶ μετὰ τὸ Πάσχα

(Ἡ ἑβδομάς, πὸν ἀρχίζει μετὰ τὸ Πάσχα καὶ τελειώνει μετὰ τὴν Κυριακὴν τοῦ Θωμᾶ, λέγεται Ἑβδομάς τῆς Διακαινησίμου).

1. *Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ*. Εὐαγγέλιον, Ἰωάννου, κ', 19-31. Εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Κυρίου, ὅτις τὴν ἡμέραν μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του, ὅποτε ὁ Θωμᾶς ἐζήτησε νὰ ψηλαφίσῃ τὰς πληγὰς Του διὰ νὰ πιστεύσῃ.

2. *Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων*. Εὐαγγέλιον, Μάρκου, ιε', 43-ιστ' 8. Ἀφιερωμένη εἰς τὰς ἀγίας Γυναῖκας πὸν ἐτόλμησαν, νύκτα καὶ παρ' ὄλην τὴν τρομοκρατίαν τῶν Ἰουδαίων, νὰ μεταβῶν εἰς τὸν Τάφον τοῦ Κυρίου διὰ νὰ τὸν μυρώσουν.

3. *Κυριακὴ τοῦ Παραλύτου*. Εὐαγγέλιον, Ἰωάννου, ε', 1-15. Εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ παραλυτικοῦ, ἀπὸ τὸν Κύριον, πὸν ἔγινεν εἰς τὴν προβατικὴν κολυμβήθραν Βηθεσδα.

4. *Κυριακὴ τῆς Σαμαρείτιδος*. Εὐαγγέλιον, Ἰωάννου, δ', 5-42. Εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν συνάντησιν τοῦ Κυρίου μετὰ τὴν Σαμαρείτιδα, καὶ εἰς τὴν ὠραίαν ὁμιλίαν Του διὰ τὴν πνευματικὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ.

5. *Κυριακὴ τοῦ Τυφλοῦ*. Εὐαγγέλιον, Ἰωάννου, θ', 1-38. Ἀφιερωμένη εἰς τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ.

6. Ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου. Σαράντα ἀκριθῶς ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα, ἡμέραν Πέμπτην, ἑορτάζεται ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς Οὐρανοὺς.

7. *Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πατέρων*. Εὐαγγέλιον, Ἰωάννου, ιζ', 1-13. Ἀφιερωμένη εἰς τοὺς 318 Πατέρας τῆς Ἀ' Οἰκουμένης Συνόδου.

8. *Πεντηκοστή*. Εὐαγγέλιον, Ἰωάννου ζ', 37-52-η', 12. Ἑορτάζομεν τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὴν ἕδρυσιν τῆς πρώτης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

9. *Κυριακὴ τῶν Ἁγίων Πάντων*. Εὐαγγέλιον, Ματθαίου, ι', 32-33, 37-38, ιθ', 27-30. Εἶναι ἑορτὴ ὄλων τῶν ἁγίων τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, πὸν τοὺς τιμᾶ, διότι μετὰ τοὺς ἁγῶνας καὶ τὰ μαρτύριά των τὴν ἐστήριξαν καὶ τὴν διέδωσαν.

Ἑρωτήσεις : 1) Τί σημασίαν ἔχει τὸ Πάσχα διὰ τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τί διὰ τοὺς Ἕλληνας ἰδιαιτέρως ; 2) Ποῖαι εἶναι αἱ Δεσποτικαὶ ἑορταὶ πρὸ τοῦ Πάσχα ; 3) Τί γνωρίζετε ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν καὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν διὰ τὸν Ἀκάθιστον Ὕμνον ; 4) Διατί λέγομεν ὅτι ἡ Κυριακὴ τοῦ Ἀσώτου εἶναι ἡμέρα μετανοίας ; 5) Ποῖαι εἶναι αἱ Δεσποτικαὶ ἑορταὶ μετὰ τὸ Πάσχα ; 6) Γράψατε μίαν ἔκθεσιν διὰ μίαν Δεσποτικὴν ἑορτήν.

Ἐνδέκατον μάθημα

Θεομητορικαὶ ἑορταί. Ἑορταὶ Ἁγίων

Θεομητορικαὶ ἑορταί. Αἱ ἑορταὶ αὗται εἶναι ἀφιερωμέναι εἰς τὴν Θεοτόκον, τὴν Μητέρα τοῦ Θεοῦ, δι' αὐτὸ ὀνομαζόμεναι, ὅπως εἴπομεν, καὶ Θεομητορικαί. Εἶναι αἱ ἑξῆς :

1. *Ἡ Γέννησις τῆς Θεοτόκου.* Ἑορτάζεται εἰς τὰς 8 Σεπτεμβρίου.

2. *Τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.* Ὅταν ἡ Θεοτόκος ἦτο τριῶν ἐτῶν, οἱ γονεῖς τῆς τὴν ἔφερον εἰς τὸν Ναόν, καὶ τὴν ἀφιέρωσαν εἰς τὸν Θεόν. Ὅπως λέγει ἡ Παράδοσις, ἡ Παναγία ἔμεινεν εἰς τὸν ναὸν μέχρις ὅτου ἔγινε δώδεκα ἐτῶν. Ἑορτάζεται ἡ ἑορτὴ αὐτὴ εἰς τὰς 21 Νοεμβρίου.

3. *Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου,* ὁπότε ἑορτάζομεν τὸ χαρμόσυνον μῆνυμα ποῦ ἔφερον ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριὴλ πρὸς τὴν Παναγίαν, ὅτι θὰ φέρῃ εἰς τὸν κόσμον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ἑορτάζεται εἰς τὰς 25 Μαρτίου. Ἡ ἡμέρα αὐτὴ, ποῦ εἶναι τόσον μεγάλη δι' ὅλον τὸν κόσμον, διότι μᾶς ἐνθυμίζει τὸ ἐλπιδοφόρον μῆνυμα τῆς σωτηρίας ποῦ μᾶς ἔστειλεν ὁ Θεός, διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν εἶναι δύο φορές μεγάλη. Διότι εἶναι καὶ ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ σκλαβωμένοι Ἕλληνες ἐπανεστάτησαν, τὸ 1821, καὶ ὡς λέοντες ἐπολέμησαν δόλοκληρον τὴν Αὐτοκρατορίαν τῶν Τούρκων, ποῦ ἔως τότε τὴν ἔτρεμε καὶ ἡ Εὐρώπη ἀκόμη, — καὶ ἔδωσαν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν Πατρίδα μας.

4. *Ἡ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου.* Ἑορτάζεται εἰς τὰς 15 Αὐγούστου.

Ἑορταὶ Ἀγίων. Ἄγιοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοί, ποὺ μὲ τὴν εὐσέβειαν, τὴν διδασκαλίαν των, τὴν ζωὴν των δλόκληρον καί, συχνά, μὲ τὰ μαρτύρια ποὺ ὑπέμειναν, ἐστερέωσαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἔκαμαν ὥστε νὰ διαδοθῆι περισσότερο ὁ Χριστιανισμός.

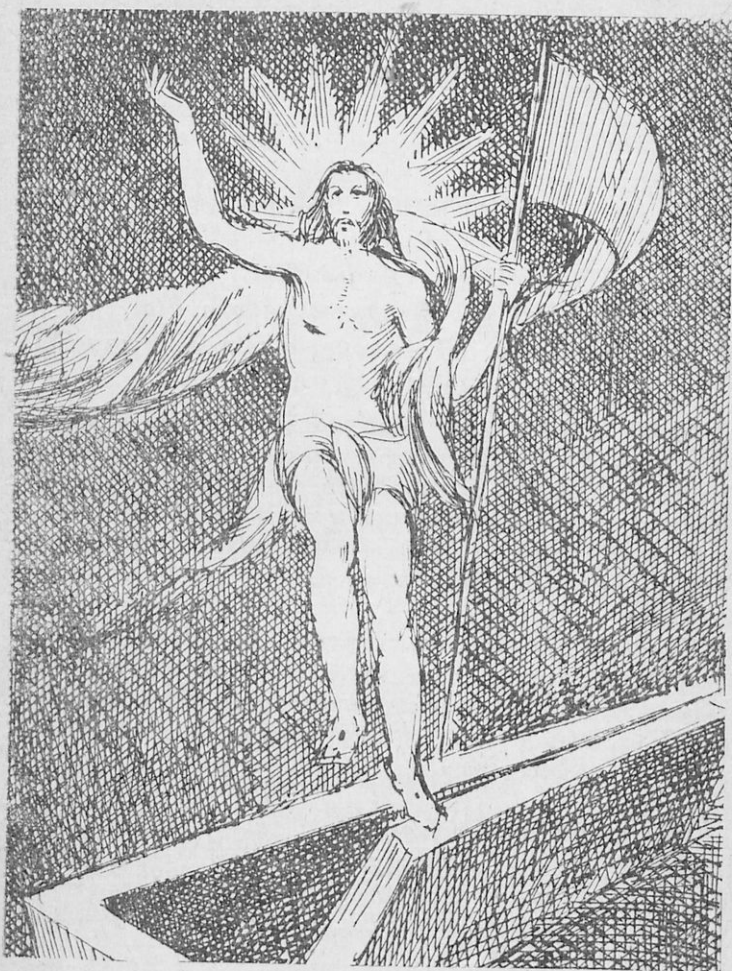
Αἱ ἐορταὶ τῶν Ἀγίων σκοπὸν ἔχουν νὰ τιμῆσουν τὴν μνήμην τῶν μεγάλων αὐτῶν ἱερῶν προσώπων, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς κάμουν νὰ σκεφθῶμεν τὴν ζωὴν των καὶ τὸ ἔργον των, νὰ ἀναπολήσωμεν τὰς δυσκολίας μὲ τὰς ὁποίας ἐπάλαισαν, νὰ λάβωμεν παράδειγμα ἀπὸ αὐτοὺς καὶ νὰ ἐνισχυθῶμεν εἰς τὴν ἰδικὴν μας πνευματικὴν ζωὴν. Καὶ τέλος, νὰ τοὺς παρακαλέσωμεν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν Κύριον, ποὺ πλησίον του εὐρίσκονται, νὰ μᾶς βοηθήσῃ καὶ νὰ μᾶς εὐλογήσῃ.

Ἑορταὶ τῶν Ἀγίων, ὅπως γνωρίζετε, εἶναι πάρα πολλαί. Καθημερινῶς ἡ Ἐκκλησία μας ἐορτάζει καὶ ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερους Ἁγίους, διότι εἶναι ἄπειρον τὸ πλῆθος τῶν *Μαρτύρων*, τῶν *Οσίων*, τῶν *Πατέρων*, τῶν *Ἀσκητῶν*, τῶν *Προφητῶν*, τῶν *Ἱεραρχῶν*, κτλ. ποὺ ἔδωσαν τὸν ἑαυτὸν των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Κυρίου καὶ ἔγιναν φωτεινὸν παράδειγμα δι' ὅλας τὰς γενεάς.

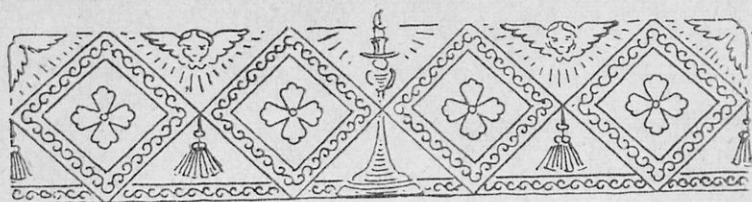
Ἐδῶ θὰ ἀναφέρωμεν μερικὰς μόνον ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων :

1. Τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν, Βασιλείου τοῦ Μεγάλου, Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, 30 Ἰανουαρίου. Ἡ ἡμέρα αὕτῃ ἐορτάζεται ἀπὸ ὅλα τὰ σχολεῖα.
2. Πέτρου καὶ Παύλου, 29 Ἰουνίου.
3. Τῶν Δώδεκα Ἀποστόλων, 30 Ἰουνίου.
4. Τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, 20 Ἰουλίου.
5. Τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, 26 Ὀκτωβρίου.
6. Τοῦ Πρωτομάρτυρος Στεφάνου, 26 Δεκεμβρίου, κτλ.

Ἑρωτήσεις : 1. Ποῖα εἶναι αἱ θεομητορικαὶ ἐορταὶ ; 2. Ποία εἶναι ἡ σημασία τοῦ Εὐαγγελισμοῦ διὰ τοὺς Χριστιανούς καὶ ἰδιαίτερος διὰ τοὺς Ἕλληνας ; 3) Γνωρίζετε καλὰ τὸν βίον τοῦ Ἁγίου ποὺ ἔχετε τὸ ὄνομά του ; Τίνος Ἁγίου ὁ βίος σᾶς ἔχει κάμει περισσότεραν ἐντύπωσιν καὶ διατί ; 5) Διατί ἐορτάζομεν τοὺς Ἁγίους ; 6) Ἐκτὸς τῶν ἐορτῶν τῶν Ἀγίων ποὺ γράφει ἀνωτέρω τὸ βιβλίον σας, ποίας ἄλλας γνωρίζετε ; 7) Εἰς ποίας ἐορτὰς Ἀγίων δὲν κάμνετε μᾶθημα ; 8) Ποῖος εἶναι ὁ πολιοῦχος Ἅγιος τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου σας ; Γνωρίζετε τὸν βίον του ;

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Δωδέκατον μάθημα

Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι

Τακτικαὶ καὶ Ἑκτακτοὶ Ἀκολουθίαι

Ἡ Θεία Λειτουργία. Ἡ Λειτουργία τῶν Προηγησάμενων

Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι. Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι εἶναι αἱ διάφοροι τελεταὶ τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ γίνονται εἴτε μέσα εἰς τὸν ναόν, εἴτε καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Εἰς αὐτὰς τὰς τελετὰς δοξολογοῦμεν τὸν Θεόν, τὸν παρακαλοῦμεν νὰ στείλῃ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ μᾶς βοηθήσῃ καὶ νὰ μᾶς εὐλογήσῃ, ἢ τὸν εὐχαριστοῦμεν δι' ὅ,τι δίδει εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Τακτικαὶ Ἀκολουθίαι. Τακτικαὶ λέγονται ἐκεῖναι αἱ Ἀκολουθίαι ποὺ γίνονται εἰς ὄρισμένα καὶ κανονικὰ χρονικὰ διαστήματα. Ἀκολουθίαι αὐτοῦ τοῦ εἴδους εἶναι: ἡ Ἀκολουθία τῶν Ὁρῶν, ὁ Ἐσπερινός, τὸ Ἀπόδειπνον, τὸ Μεσονυκτικόν, ὁ Ὁρθρος, τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ἑκτακτοὶ Ἀκολουθίαι εἶναι αἱ τελούμεναι ὁσάκις θὰ τὸ ἀπαιτήσῃ ἡ ἀνάγκη. Λειτουργίαι αὐτοῦ τοῦ εἴδους εἶναι ὅλα τὰ Μυστήρια, (ἐκτὸς τῆς Θείας Εὐχαριστίας) τὰ Ἐγκαίρια τῶν Ναῶν, ἡ Νεκρώσιμος Ἀκολουθία, ὁ Ἁγιασμός, ὁ Παρακλητικός Κανὼν κλπ.

Εἰς ὅλας τὰς ἀκολουθίας ποὺ τελοῦνται, ὅπως γνωρίζομεν, συμφώνως μὲ ὅσα γράφει τὸ Τυπικόν, ψάλλονται ὕμνοι πρὸς τὸν Κύριον, τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς Ἁγίους, καὶ διαβάζονται περικοπαὶ ἀπὸ τὴν Παλαιάν καὶ τὴν Καινὴν Διαθήκην.

Ἡ Θεία Λειτουργία. Ἡ Θεία Λειτουργία, ἡ Θεία Εὐχαριστία, εἶναι τὸ μόνον Μυστήριον ποῦ τελεῖται ὡς τακτικὴ Ἀκολουθία.

Ὅπως γνωρίζομεν, τελεῖται κάθε Κυριακὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς κάθε ἑορτήν, καὶ εἶναι ἡ ἱερωτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς Ἀκολουθίας, διότι κατ' αὐτὴν πραγματοποιεῖται τὸ μέγα μυστήριον τῆς «Μετουσίωσης», δηλαδὴ ἡ μεταβολὴ τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου!

Εἰς τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους, τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας ἐτελεῖτο εἰς τὰς Ἀγάπας, δηλαδὴ εἰς τὰ κοινὰ γεύματα τῶν Χριστιανῶν, ὅπως θὰ ἐνθυμηθεῖ ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας.

Διὰ πρώτην φοράν, ὁ Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος ἔγραψε τὴν διὰ τὸ μέγαλον αὐτὸ Μυστήριον. Ἡ Λειτουργία ἕμως αὐτῆ, ποῦ ὀνομάζεται Λειτουργία τοῦ Ἰακώβου, τελεῖται μόνον εἰς τὰς 23 Ὀκτωβρίου, ὁπότε εἶναι καὶ ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου.

Τὴν Λειτουργίαν τοῦ Ἰακώβου, ἐπειδὴ ἦτο πολὺ μακρὰ, τὴν ἐσυντόμεισεν ὁ Μέγας Βασίλειος, τέλος δὲ καὶ αὐτὴν τὴν ἐσυντόμεισε περισσότερον ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ἡ Λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου τελεῖται ὀλίγας φορές τὸ ἔτος, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι ἡ 1ῃ Ἰανουαρίου, ὁπότε ἑορτάζει ὁ Ἅγιος.

Ἡ Λειτουργία ποῦ τελεῖται συνήθως τὰς Κυριακὰς καὶ ἑορτὰς εἶναι τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἡ Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστὴν δὲν γίνονται λειτουργίαι παρὰ μόνον τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακὴν, δι' αὐτὸ κάθε Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς γίνεται ἡ λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων.

Εἰς αὐτὴν τὴν λειτουργίαν δὲν τελεῖται τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, διότι τὰ Τίμια Δῶρα εἶναι ἁγιασμένα ἀπὸ τὴν προηγουμένην Κυριακὴν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, οἱ πιστοί, ἡμποροῦν νὰ κοινωνοῦν καὶ αὐτὰς τὰς ἡμέρας.

Ἐρωτήσεις: 1) Τί εἶναι αἱ Ἱεραὶ Ἀκολουθίαι; 2) Διατί ἡ Θεία Λειτουργία εἶναι τακτικὴ Ἀκολουθία; 3) Ποῖαι Ἀκολουθίαι ἡμποροῦν νὰ γίνον ἐκτὸς τοῦ ναοῦ; 4) Τί εἶναι ἡ «Μετουσίωσις»; 5) Τί

ἐνθυμεῖσθε διὰ τὰς Ἀγάπας, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν; 6) Πόσαι Λειτουργίαι ὑπάρχουσιν; 7) Τί εἶναι ἡ Λειτουργία τῶν Προηγουμένων Δώρων; Πηγαίνετε νὰ τὴν παρακολουθήσετε εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἐνορίας σας, καὶ νὰ γράψετε μίαν ἔκθεσιν μετὰ τὰς διαφορὰς ποὺ θὰ παρατηρήσετε ὅτι ἔχει ἀπὸ τὴν Λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς.

Δέκατον τρίτον μάθημα

Ἡ Θεία Λειτουργία

Ἡ Θεία Λειτουργία διαιρεῖται εἰς δύο μέρη: α) εἰς τὴν Λειτουργίαν τῶν Κατηχουμένων καὶ β) εἰς τὴν Λειτουργίαν τῶν Πιστῶν.

α) Ἡ Λειτουργία τῶν Κατηχουμένων. Προτοῦ ἀρχίσῃ ἡ Λειτουργία, ψάλλεται ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου. Κατὰ τὸν Ὁρθρον, γίνεται ἀπὸ τὸν Ἱερέα ἡ Προσκομιδὴ, δηλαδὴ ἡ προετοιμασία τῶν Τιμίων Δώρων διὰ τὴν Λειτουργίαν.

Ἡ Προσκομιδὴ γίνεται ὡς ἑξῆς: Ὅπως γνωρίζετε, τὰ Τιμια Δῶρα εὐρίσκονται ἐπάνω εἰς τὴν Πρόθεσιν. Ὁ Ἱερεὺς διαθέζει ὀρισμένας εὐχὰς, τεμαχίζει καταλλήλως, μετὰ τὴν Λόγχην, τὸν ἄρτον, καὶ τὸν τοποθετεῖ ἐπάνω εἰς τὸν Ἅγιον Δίσκον. Κατόπιν, χύνει εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον τὸν Οἶνον. Τέλος, διαθέζει εἰς τὸν Ἅγιον Δίσκον τὸν Ἀστερίσκον καὶ τὸν σκεπάζει μετὰ τὸ κάλυμμα του, καθὼς καὶ τὸ Ἅγιον Ποτήριον. Ἐπειτα, τὸν Ἅγιον Δίσκον καὶ τὸ Ἅγιον Ποτήριον, μαζί, τὰ σκεπάζει μετὰ τὸν Ἀέρα.

Ὁ ἄρτος ποὺ χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν Θεῖαν Εὐχαριστίαν εἶναι τὸ πρόσφορον, ὅπως θὰ γνωρίζετε ὅλοι σας. Τὸ πρόσφορον ἔχει εἰς τὸ μέσον μίαν μεγάλην σφραγίδα μετὰ τὰ γράμματα:

ΙΣ	ΧΣ
ΝΙ	ΚΑ

ποὺ σημαίνουν: ΙΗΣΟΥΣ ΧΡΙΣΤΟΣ ΝΙΚΑ.

Ὅταν ὁ Ἱερεὺς κόπτῃ μετὰ τὴν Λόγχην τὸν ἄρτον, τὸ πρῶτον

τεμάχιον πού χωρίζει ἀπὸ τὸ πρόσφορον εἶναι ἢ σφραγίς μὲ αὐτὴν τὴν ἐπιγραφὴν. Τὸ τεμάχιον τοῦτο ὀνομάζεται *ἀμνός*.

Μόλις ὁ ἱερεὺς τοποθετήσῃ τὸν ἀμνὸν εἰς τὸν Ἅγιον Δίσκον, τὸν κεντᾶ μὲ τὴν Λόγχην ἐπάνω εἰς τὰ ψηφία ΙΣ. Τοῦτο συμβολίζει τὴν πληγὴν πού ἤνοιξεν ἡ λόγχη τοῦ στρατιώτου εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὴν Σταύρωσιν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ ἱερεὺς ἐκείνην τὴν ὥραν λέγει: «Εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ».

Ἐνῶ ὁ ἱερεὺς ἀναφέρει τὰς τελευταίας αὐτὰς λέξεις, — «καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ», — χύνει εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον τὸν οἶνον καὶ τὸ νερό.

Προηγούμεως, ὁ ἱερεὺς, ἀφοῦ ἔκοψε τὸν ἀμνόν, ἔκοψε, κατόπιν, καὶ ἄλλα μικρὰ τεμάχια ἀπὸ τὸ πρόσφορον. Ἐν ἀπὸ τὸ ἀριστερόν του μέρος, πού συμβολίζει τὴν Παναγίαν, καὶ ἄλλα ἑννέα ἀπὸ τὸ δεξιόν, πού συμβολίζουν τοὺς Ταξιάρχας καὶ τοὺς Ἄγγέλους, τὸν Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν καὶ τοὺς Προφῆτας, τοὺς Ἀποστόλους κ.τ.λ.

Ἀφοῦ ὁ ἱερεὺς τελειώσῃ τὴν προετοιμασίαν τῶν Τιμίων Δώρων καὶ τὰ σκεπᾶσῃ μὲ τὸν Ἀέρα, τὰ θυμιατίζει.

Ἐξπομεν ὅτι ἡ Προσκομιδὴ γίνεται κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου. Μόλις ὁ Ὁρθρος τελειώσῃ, ὁ ἱερεὺς ἔρχεται καὶ στέκεται ἔμπρὸς ἀπὸ τὴν Ἅγιαν Τράπεζαν.

Τότε, ἀρχίζει ἡ Λειτουργία τῶν Κατηχουμένων μὲ τὰς λέξεις: «Εὐλογημένη ἡ Βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων». Οἱ ψάλται ἀπαντοῦν ἀμὴν, καὶ ἀκολουθοῦν: α) Τὰ Εἰρηνικά ἢ Μεγάλῃ Συναπτῇ, β) τὰ Ἀντίφωνα, γ) ἡ Μικρὰ Εἰσόδος, δ) ὁ Τρισάγιος Ὑμνος, ε) ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, στ) ἡ Ἐκτενής.

α) Τὰ Εἰρηνικά εἶναι παρακλήσεις πού κάμνομεν πρὸς τὸν Θεόν, διὰ νὰ μᾶς στείλῃ τὴν βοήθειαν καὶ τὴν εὐλογίαν Του εἰς τὰς διαφόρους περιστάσεις τοῦ βίου μας, καὶ κυρίως, νὰ μᾶς στείλῃ τὴν εἰρήνην τῶν ψυχῶν μας καὶ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου. Δι' αὐτὸ, ἀκριβῶς, αἱ παρακλήσεις αὐταὶ ὀνομάζονται καὶ Εἰρηνικά. Ἐπειδὴ, ὅμως, εἶναι εἰς τὴν σειράν, ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, καὶ συνάπτονται, δηλαδὴ ἐγγίζουσι ἢ μία μὲ τὴν ἄλλην, δι' αὐτὸ τὰ Εἰρηνικά λέγονται καὶ Συναπτῇ.

Τὰ Εἰρηνικά ἀρχίζουσι μὲ τὴν πρόθεσιν ὑπὲρ καὶ τελειώνουσι μὲ τὴν φράσιν: τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. π. χ. « ὑπὲρ τῆς ἀνωθεν εἰρήνης καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν ».

β) Τὰ Ἀντίφωνα εἶναι διάφοροι ὕμνοι, κυρίως ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ποὺ φάλλονται ἀπὸ τοὺς φάλτας, — πότε ἀπὸ τὸν δεξιὸν πότε ἀπὸ τὸν ἀριστερόν.

γ) Ἡ Μικρὰ Εἴσοδος, γίνεται ὡς ἐξῆς: Ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος, ὁ ὁποῖος κρατεῖ τὸ Εὐαγγέλιον (ἂν δὲν ὑπάρχη διάκονος τὸ κρατεῖ ὁ ἱερεὺς) ἐξέρχονται ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν πύλην τοῦ Ἁγίου Βήματος, ἐνῶ ἐμπρὸς πηγαίνουν παιδιὰ ποὺ κρατοῦν λαμπάδας. Ἔρχονται εἰς τὸ κέντρον τοῦ ναοῦ, ἐμπρὸς εἰς τὴν Ὁραίαν Πύλην, καί, ἐνῶ ὁ διάκονος ὑψῶν τὸ Εὐαγγέλιον, λέγει: « Σοφία, Ὁρθοὶ — δηλαδὴ, « εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ βιβλίον ὑπάρχει ἡ Σοφία τοῦ Θεοῦ. Σηκωθῆτε ὅλοι διὰ νὰ ἐκδηλώσετε τὸν σεβασμὸν σας ».

Καὶ ἔπειτα, ἐνῶ φάλλεται τὸ γνωστὸν « Σῶσον ἡμᾶς, Υἱὲ Θεοῦ » ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος εἰσέρχονται πάλιν εἰς τὸ Ἱερὸν ἀπὸ τὴν Ὁραίαν Πύλην.

δ) Ὁ Τρισάγιος Ὑμνος. Μετὰ τὴν Μικρὰν Εἴσοδον, γίνονται μερικαὶ δεήσεις καὶ φάλλεται ὁ Τρισάγιος Ὑμνος: « Ἅγιος ὁ Θεός, Ἅγιος Ἰσχυρός, Ἅγιος Ἀθάνατος, ἐλέησον ἡμᾶς ».

ε) Ἀνάγνωσις τοῦ Ἀποστόλου καὶ τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ ἀνάγνωσις μιᾶς περικοπῆς ἀπὸ τὰς Πράξεις ἢ τὰς Ἐπιστολάς τῶν Ἀποστόλων, ποὺ γίνεται ἀπὸ ἓνα φάλτην, συνήθως, καὶ ἔπειτα ἀκολουθεῖ ἡ ἀνάγνωσις μιᾶς περικοπῆς ἀπὸ τὰ Εὐαγγέλια. Τὴν εὐαγγελικὴν περικοπὴν, ἂν ὑπάρχη διάκονος τὴν διαβάσει ἀπὸ τὸν ἄμβωνα, ἂν ὅμως λειτουργῇ μόνος τοῦ ὁ ἱερεὺς τὴν διαβάσει ἀπὸ τὴν Ὁραίαν Πύλην.

στ) Ἡ Ἐκτενής, ποὺ ὀνομάζεται καὶ « ὑπὲρ τῶν Κατηχομένων δεήσις » εἶναι μία μεγάλη παράκλησις πρὸς τὸν Κύριον, ποὺ ἀρχίζει μὲ τὴν φράσιν: « Εἶπωμεν πάντες ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας ἡμῶν, εἶπωμεν ».

Ὅταν ἡ Ἐκτενής τελειώσῃ, ἔχει ἔλθει ἡ στιγμή ποὺ οἱ Κατηχομένοι πρέπει νὰ φύγουν, διότι πλησιάζει ἡ ὥρα ποὺ θὰ τελειωθῇ τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Τότε, ὁ ἱερεὺς λέ-

γει: « Ὅσοι Κατηχούμενοι προέλθετε. Οἱ Κατηχούμενοι προέλθετε. Μή τις τῶν κατηχουμένων ».

Βέβαια, σήμερον δὲν ὑπάρχουν κατηχούμενοι, ἐφ' ὅσον οἱ Χριστιανοὶ βαπτίζονται εἰς τὴν νηπιακὴν τῶν ἡλικιῶν. Δι' αὐτὸ καί, εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου, ἡ φράσις αὐτὴ ἀπαγγέλλεται σιγᾷ ἀπὸ τὸν ἱερέα, καὶ δὲν ἀκούεται ἀπὸ τοὺς πιστοῦς. Εἰς τοὺς παλαιοὺς ὅμως χριστιανικοὺς χρόνους, ὅταν ὑπῆρχον κατηχούμενοι καὶ παρηκολούθουν τὴν λειτουργίαν ἀπὸ τὸν Νάρθηκα, μόλις ἤκουον αὐτὴν τὴν προσταγὴν τοῦ ἱερέως, ἔφευγον ἀμέσως, καὶ εἰς τὸν ναὸν ἔμενον μόνον οἱ πιστοί.

Τώρα ἀρχίζει ἡ *Λειτουργία τῶν Πιστῶν*, ποῦ εἶναι τὸ σπουδαιότερον μέρος τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Εὐχαριστίας.

Ὁ ἱερεὺς μετὰ τὴν εἰδοποίησιν ὅτι πρέπει νὰ φύγουν οἱ Κατηχούμενοι, συνεχίζει τὴν Ἐκτενῆ, καὶ ἔπειτα ψάλλεται ὁ *Χερουβικὸς Ὕμνος*. Πρὶν τελειώσῃ ὁ Ὕμνος αὐτός, ἀπὸ τὴν ἀριστερὰν πύλην τοῦ Ἱεροῦ ἐξέρχονται ὁ διάκονος καὶ ὁ ἱερεὺς μὲ τὰ Τίμια Δῶρα, καὶ γίνεται ἡ *Μεγάλῃ Εἴσοδος*.

Ἡ *Μεγάλῃ Εἴσοδος* εἶναι ἡ μεταφορὰ τῶν Τιμίων Δώρων ἀπὸ τὴν Πρόθεσιν εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν.

Ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ διάκονος τὰ παραλαμβάνουν ἀπὸ τὴν πρόθεσιν καί, κρατοῦντες αὐτὰ ὑψηλά, προχωροῦν πρὸς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ, ἐνῶ ὁ διάκονος λέγει: « Πάντων ἡμῶν μνησθεῖν Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ».

Κατόπιν, ὁ ἱερεὺς μνημονεὺς ὅλον τὸν Χριστιανικὸν Κόσμον, καί, τέλος, εἰσέρχονται ἀπὸ τὴν Ὠραίαν Πύλην εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα καὶ ἐναποθέτουν τὰ Τίμια Δῶρα εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν.

Ἀκολουθοῦν ἔπειτα διάφοροι δεήσεις καὶ εὐχαί, ἀπαγγέλλεται τὸ *Σύμβολον τῆς Πίστεως*, καὶ κατόπιν φθάνει ἡ ὥρα τῆς εὐχαριστίας καὶ τῆς δοξολογίας πρὸς τὸν Θεόν, διότι ἠὐδόκησε νὰ δεχθῇ τὴν θυσίαν ποῦ Τοῦ προσφέρουν οἱ Πιστοὶ Του.

Τώρα, ἔρχεται ἡ μεγάλη καὶ ἱερωτάτη στιγμή τοῦ Ἁγιασμοῦ τῶν Τιμίων Δώρων, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἄρτος γίνεται τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ οἶνος τὸ Αἷμα Του. Ἡ στιγμή αὐτὴ, ποῦ ἀρχίζει μὲ τὴν εὐχὴν τοῦ ἱερέως « τὰ Σὰ ἐκ τῶν Σῶν Σοὶ προσφέρομεν κατὰ πάντα καὶ διὰ πάντα », εἶναι ἡ στιγμή τοῦ μεγάλου Μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας, ὅποτε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος κα-

ταβαίνει και πάλιν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων και προσφέρει τὸν ἑαυτὸν Του θυσίαν διὰ τὸν ἐξαγνισμόν μας.

Ἐνῶ οἱ ψάλται ψάλλουν τὸν μελωδικὸν εὐχαριστήριον ὕμνον « Σὲ ὑμνοῦμεν, Σὲ εὐλογοῦμεν, Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, και δεόμεθά σου, ὁ Θεὸς ἡμῶν », οἱ πιστοί, γεμάτοι συγκίνησιν και κατάνυξιν διὰ τὸ μέγαλον θαῦμα ποῦ πραγματοποιεῖται εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, προσεύχονται γονατιστοί και ταπεινοί. Εὐχαριστοῦν τὸν Σωτήρα διὰ τὴν ἀπειρον ἀγάπην Του, και τὸν παρακαλοῦν νὰ τοὺς συγχωρήσῃ και νὰ τοὺς κάμῃ ἀξίους νὰ Τὸν δεχθοῦν ἐντός των.

Ἀκολουθοῦν διάφοροι εὐχαι και ὕμνοι, ἀπαγγέλλεται ἡ *Κυριακὴ Προσευχή*, (τὸ Πάτερ ἡμῶν), και ψάλλεται, τέλος, τὸ *Κοινωνικόν*, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ὁποῦ οἱ κληρικοὶ μεταλαμβάνουν μέσα εἰς τὸ Ἱερὸν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων.

Ἐρχεται τέλος ἡ ὥρα, ὅποτε ἡ ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ διάκονος ἐξέρχεται εἰς τὴν Ὁραίαν Πύλῃν και, μετὰ τὰς λέξεις: « μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως και ἀγάπης προσέλθετε », προσκαλεῖ τοὺς πιστοὺς νὰ κοινωνήσουν.

Μετὰ τὴν Μετάληψιν τῶν πιστῶν, τὰ Ἱμίια Δῶρα τοποθετοῦνται και πάλιν εἰς τὴν Προσκομιδὴν, ὅπου ὁ διάκονος τὰ καταλύει, και ἡ Θεία Λειτουργία τελειώνει μετὰ τὰ λόγια τοῦ ἱερέως « δι' εὐχῶν τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν, Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἐλέησον και σῶσον ἡμᾶς ».

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, τὸ τέλος δηλαδὴ τῆς λειτουργίας, ὁ ἱερεὺς μοιράζει εἰς τοὺς πιστοὺς τὸ ἀντίδωρον.

Σημείωσις. — Τὸ κήρυγμα, ὅταν ὑπάρχη ἱεροκήρυξ, γίνεται ἢ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἢ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ Κοινωνικοῦ.

Ὅσα εἶπομεν διὰ τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας εἰς αὐτὸ ἐδῶ τὸ βιβλίον εἶναι πολὺ ὀλίγα. Εἶναι μόνον ἐκεῖνα ποῦ χρειάζονται, διὰ νὰ καταλάβετε γενικῶς τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον γίνεται και τὴν σημασίαν τῆς Λειτουργίας. Ἐπειδὴ ὁμως, ὅπως θὰ ἔχετε ἀντιληφθῆ, τὸ Μυστήριον αὐτὸ ἔχει μεγίστην σπουδαιότητα διὰ τὸν Χριστιανόν, διότι διαρκῶς τὸν ἀνανεώνει, τὸν καθαρίζει και τὸν ὑψώνει πρὸς τὸν Θεόν, ὅλα τὰ καλὰ Χριστιανόπουλα πρέπει νὰ τὸ ξέρουν καλά.

Διὰ νὰ καταλάβετε καλὰ τὴν Θεϊαν Λειτουργίαν, θὰ ἦτο χρήσιμον νὰ ἐδιαβάζατε ἕνα βιβλιαράκι ποῦ ἐξέδωσε ἡ Ἀδελφότης Θεολόγων « ἡ Ζωή », ποῦ ἔχει ὅλους τοὺς ὕμνους καὶ τὰς εὐχὰς τῆς Θείας Εὐχαριστίας, καθὼς καὶ τὴν μετάφρασιν των εἰς ἀπλὴν γλῶσσαν, ὥστε νὰ ἠμποροῦν νὰ τοὺς κατανοοῦν ὅλοι.

Ὅταν πηγαίνετε εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ παρακολουθῆτε ἀπὸ τὸ βιβλιαράκι σας ὅ,τι λέγουν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψάλται, θὰ αἰσθανθῆτε βαθύτερα τὴν σημασίαν αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Μυστηρίου καὶ θὰ τὸ καταλάβετε καλὰ.

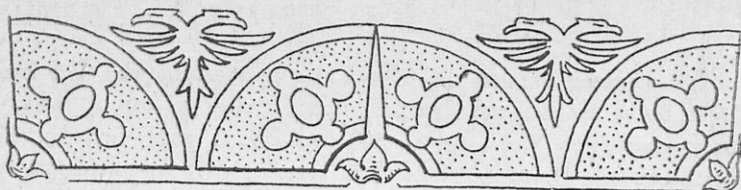
Δι' αὐτὸ καὶ σεῖς, — ποῦ ἀσφαλῶς θὰ εἴσθε καλὰ παιδιὰ, καλοὶ μαθηταί, καλὰ Χριστιανόπουλα, — θὰ πρέπει νὰ φροντίσετε νὰ μάθετε καλύτερα καὶ εἰς ὅλας τὰς λεπτομερείας τὸ Μυστήριον αὐτό.

Θὰ σᾶς βοηθήσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἱερὰν ἐπιθυμίαν σας ὁ διδάσκαλός σας, ὁ ἱερεὺς, τὸ Κατηχητικὸν Σχολεῖον.

Καὶ πρέπει νὰ μὴν ξεχνᾶτε ποτέ, ὅτι ἡ Πατρίς μας ἔχει ἀνάγκην ἀπὸ καλοὺς Χριστιανούς. Ἄν ὅλοι μας ἡμεῖθα καλοὶ Χριστιανοί, πολλαὶ καταστροφαὶ καὶ πολλαὶ δυστυχίαι δὲν θὰ εἶχον γίνει. Μελετήσατε λοιπὸν καλὰ τὴν Θρησκείαν μας, προσπαθήσατε νὰ ἐφαρμόζετε εἰς τὴν ζωὴν σας τὰ διδάγματά της, ζητήσατε ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ σᾶς βοηθήσῃ εἰς αὐτὸν τὸν ἀγῶνα σας, καὶ νὰ εἴσθε βέβαιοι πῶς θὰ δημιουργήσετε μίαν Ἑλλάδα εὐτυχησμένην.

Αὐτὸ ἐξαρτᾶται πολὺ καὶ ἀπὸ σας, ἔστω καὶ ἂν εἴσθε μικροὶ ἀκόμη.

BIBLION B'

Κ Α Τ Η Χ Η Σ Ι Σ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πρώτον μάθημα

*Ὁ Θεός, ἡ Θρησκεία, Πολυθεϊστικά
καὶ μονοθεϊστικά Θρησκείαι*

Θεός καὶ Θρησκεία. Τί ὥραϊος ποὺ εἶναι ὁ Κόσμος! Ὁραῖα πανύψηλα ὄρη καὶ χαμηλαὶ ἀπέραντοι πεδιάδες. Δάση σκοτεινὰ ἀπὸ τὰ πυκνὰ δένδρα, γεμάτα ἀπὸ ἀπειρα καὶ παράξενα ζῶα. Κάμποι: κατάφυτοι, πόλεις, χωριά, λίμναι, ποταμοί. Ἀπέραντοι θάλασσαί, ἄλλοτε γαλήναι καὶ ἄλλοτε τρικυμώδεις καὶ ἄγριαι. Ὁ οὐρανὸς μὲ τοὺς ἀπείρους λαμπυρισμοὺς τῶν ἀστρῶν. Περὶεργαὶ δυνάμεις τῆς φύσεως ποὺ κάμνουν τὸν σπέρρον νὰ θλαστάνῃ εἰς τὴν γῆν, ἢ ἄλλαι ποὺ συγκρατοῦν τὰ οὐράνια σώματα εἰς τὸ κενόν. Καὶ τέλος, ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος, ποὺ τόσα θαυμαστά καὶ μεγάλα κανορθώνει εἰς τὰς ἐπιστήμας καὶ τὰς τέχνας, ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔμπορεῖ νὰ ἀγαπᾷ καὶ νὰ σκέπτεται.

Πῶς θὰ ἦτο δυνατόν λοιπὸν νὰ μὴ σταθῇ ὁ ἄνθρωπος ἐμπρὸς εἰς τὸ *θαῦμα* τοῦ Κόσμου μὲ ἀπορίαν καὶ κατάνυξιν; Πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μὴ κοιτάξῃ γύρω του, ἀλλὰ καὶ μέσα εἰς τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του, μὲ ἔκπληξιν δι' ὄλον αὐτὸ τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ μυστήριον, καὶ διὰ τὴν ἀπέραντον Δύναμιν ποὺ φανερῶνεται εἰς τὸ *Σύμπαν*, μέσα εἰς τὴν *ζωήν*;

Εἰς τὸν Κόσμον δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος μορφωμένος ἢ ἀμόρ-

φωτος, πολιτισμένος ἢ ἀπολίτιστος πού νά μὴν ἀναγνωρίζῃ αὐτὴν τὴν ἀπέραντον Δύναμιν. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν εἰς τὸν Θεόν, διότι ὁ Θεὸς εἶναι. Ἐκεῖνος πού ἐδημιούργησε τὰ πάντα, καὶ ἐκεῖνα πού φαίνονται καὶ ἐκεῖνα πού δὲν φαίνονται, καὶ ὅσα ὑπῆρξαν εἰς τὸ παρελθόν καὶ ὅσα θὰ ὑπάρξουν εἰς τὸ μέλλον.

Ἄν ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ πού λέγουν ὅτι δὲν πιστεύουν εἰς Θεόν, αὐτοὶ εἶναι ἄνθρωποι μὲ ἄρρωστην τὴν ψυχὴν των. Καὶ ὅπως ὅταν εἴμεθα κρουολογημένοι δὲν ἠμποροῦμεν νά αἰσθανθῶμεν τὴν ὠραίαν ὁσμὴν τῶν λουλουδιῶν, τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτοὶ δὲν ἠμποροῦν νά ἀντιληφθοῦν τὸν Θεόν, διότι ἡ ψυχὴ των, ἀσθενῆς καθὼς εἶναι, δὲν ἔχει τὴν ἰκανότητα νά διακρίνῃ τὸ μεγαλεῖον Του, τὴν δύναμίν Του καὶ τὴν ἀγάπην Του.

Αὐτὴ ἡ πίστις τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Θεὸν ὀνομάζεται *θρησκεία*.

Πολυθεϊστικαὶ θρησκείαι. Δὲν ἔχουν ὅμως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὴν ἰδίαν θρησκείαν.

Ἐπάρχουν ἄνθρωποι ἀπολίτιστοι καὶ ἀμόρφωτοι πού τὸ λογικόν των εἶναι ἀδύνατον. Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν ὅτι ὑπάρχει κάποια ἀνωτέρα δύναμις, ἀλλὰ φαντάζονται ὅτι αὐτὴ θὰ ὑπάρχῃ μέσα εἰς ἕνα μέγαν ἀντικείμενον, βράχον, ποταμόν, δένδρον, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, τὰ ἄστρα — ἢ εἰς μέγαν ζῶα, — κροκοδείλους κλπ. Οἱ πρωτόγονοι αὐτοὶ πιστοὶ ὀνομάζονται *εἰδωλολάτραι*, καὶ ἡ θρησκεία των *εἰδωλολατρεία*.

Ὅλοι σχεδὸν οἱ λαοί, κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς ζωῆς των ἦσαν εἰδωλολάτραι.

Ἀργότερον, οἱ Ἕλληνες, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Πέρσαι, οἱ Ἰνδοί, καὶ ἄλλοι λαοί, ἐπίστευαν εἰς πολλοὺς θεοὺς, πού ἦσαν προσωποποιήσεις τῶν διαφόρων δυνάμεων τῆς φύσεως. Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν γνωρίζομεν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐπίστευον εἰς 12 θεοὺς. Ἐκαστος ἐξ αὐτῶν ἀντεπροσώπευε καὶ μίαν φυσικὴν δύναμιν, ἢ ἦτο τὸ σύμβολον μιᾶς τελειότητος, π.χ. ὠραιότης, σοφία, δύναμις κλπ.

Ἡ πίστις αὐτὴ εἰς πολλοὺς θεοὺς ὀνομάζεται *πολυθεϊσμός*.

Μονοθεϊστικαὶ θρησκείαι. Ἀντίθετοι πρὸς τὰς πολυθεϊ-

στικὰς εἶναι αἱ μονοθεϊστικαὶ θρησκείαι. Οἱ πιστοὶ αὐτῶν τῶν θρησκειῶν πιστεύουν εἰς ἓνα καὶ μόνον Δημιουργὸν καὶ Κύριον ὄλου τοῦ Κόσμου.

Μονοθεϊστικαὶ θρησκείαι: σήμερον εἶναι τρεῖς: 1. Ἡ Χριστιανικὴ, 2. ἡ Ἰουδαϊκὴ καὶ 3. ἡ Μωαμεθανικὴ.

Ἐρωτήσεις: 1. Ξεύρετε κανένα ψαλμὸν ποῦ νὰ ὀμιλῇ διὰ τὴν παντοδυναμίαν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ; 2. Τί εἶναι ἡ θρησκεία; 3. Διατί ὑπάρχουν εἰδωλολάτραι καὶ πολυθεῖσταί; 4. Τί παραδέχονται αἱ μονοθεϊστικαὶ θρησκείαι; 5. Ποῖαι εἶναι αἱ μονοθεϊστικαὶ θρησκείαι;

Δεύτερον μάθημα

Ἰουδαϊσμός, Μωαμεθανισμός, Χριστιανισμός

Πῶς ἀπεκαλύφθη ὁ Χριστιανισμός.

Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις

Ἰουδαϊσμός. Αἱ πολλαὶ θρησκείαι ποῦ εἶχον οἱ ἄνθρωποι, ἀπὸ τοὺς ἀρχαιστάτους χρόνους, ἐδημιούργουν μεγάλην σύγχυσιν μεταξύ των. Κανεὶς δὲν ἤξευρε ποῖον εἶναι τὸ καλὸν καὶ ποῖον τὸ κακόν, καὶ αὐτὸ ὠδήγει τοὺς ἀνθρώπους εἰς πράξεις βλαβερὰς καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν των καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Καὶ ὅλα αὐτὰ ὠφείλοντο εἰς τὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι, βαρυνόμενοι ἀπὸ τὸ προσηγορικὸν ἁμάρτημα, εἶχον τὸν νοῦν καὶ τὴν ψυχὴν των εἰς τὸ σκότος. Τοὺς ἦτο ἀδύνατον νὰ διακρίνουν τὸ ἀληθινὸν φῶς τοῦ ἀληθινοῦ Πατρὸς των.

Τότε ὁ Θεὸς ἔστειλε εἰς τοὺς ἀνθρώπους διάφορα μηνύματα, ὅπως ἔχετε μάθει εἰς τὸ μάθημα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πότε μὲ τοὺς Ἀγγέλους, πότε μὲ τοῦ Πατριάρχας, ἢ μὲ τοὺς Προφῆτας. Αὐτὰ τὰ μηνύματα εἶχον σκοπὸν νὰ προετοιμάσουν τοὺς ἀνθρώπους διὰ τὸν ἐρχομὸν τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ μηνύματα ἦσαν αἱ Δέκα Ἐντολαί, ποῦ παρέδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆ, ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ. Αἱ Δέκα Ἐντολαί ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, δη-

λαδὴ τῆς θρησκείας τῶν Ἑβραίων, — ποὺ εἶναι ἡ πρώτη μονοθεϊστικὴ θρησκεία.

Χριστιανισμός. Δευτέρα μονοθεϊστικὴ θρησκεία εἶναι ὁ Χριστιανισμός, ποὺ τὴν ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν Κόσμον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, — ὅπως θὰ ἴδωμεν παρὰ κάτω.

Μωαμεθανισμός. Καὶ τρίτη μονοθεϊστικὴ θρησκεία εἶναι ὁ Μωαμεθανισμός, ποὺ τὴν ἱδρυσεν ὁ Μωάμεθ, ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν Μέκκαν τῆς Ἀραβίας, τὸ 571 μ.Χ. Ὁ Μωάμεθ ἀνέμιξε ὠρισμένας διδασκαλίας τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ ὠρισμένας τοῦ Χριστιανισμοῦ, προσέθεσε καὶ μερικὰς ἰδικὰς του, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐδημιούργησε τὴν θρησκείαν του, ποὺ τὴν ἀκολουθοῦν οἱ Τούρκοι, οἱ Ἀραβες, πολλοὶ Ἰνδοὶ κτλ.

Πῶς ἀπεκαλύφθη ὁ Χριστιανισμός. Καὶ μετὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠκολούθησαν ἔλαι πιστῶς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πάλιν ἤρχισεν ἡ σύγχυσις, πάλιν ἤρχισε νὰ βασιλεύῃ ἡ ἀταξία καὶ τὸ κακόν.

Ἔτσι, ὅταν τὸ πρᾶγμα ἔφθασεν εἰς τὸ ἀπροχώρητον, «ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου», ἦλθε δηλαδὴ ὁ καιρὸς διὰ νὰ ἐκδηλώσῃ ὁ Θεὸς τὴν ἀγάπην Του καὶ νὰ καταδεχθῇ νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸν Κόσμον τὸν Υἱόν Του, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὁποῖος ἔγινεν ἄνθρωπος διὰ τῆς Παρθένου Μαρίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπεφοίτησε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι μέγα μυστήριον, ποὺ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ κατανοήσῃ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον ἔγινεν ἄνθρωπος ὁ Κύριος, ἦτο ἡ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος ποὺ εἶχε καταπέσει ἠθικῶς, ἀπὸ τὸν καιρὸν τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διότι μόνον Αὐτός, ὅπως θὰ ἴδωμεν παρὰ κάτω, ἠμποροῦσε, μὲ τὴν θυσίαν του, νὰ ἀνοίξῃ τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας εἰς τοὺς ἀθρώπους.

Τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας ἐξηκολούθησαν κατόπιν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ διάδοχοί των, καὶ τὴν ἐξακολουθεῖ ἀκόμη ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία.

Ὁρθόδοξος Χριστιανική Κατήχησις. Ὅσοι ἀνήκουν εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐφαρμόζουσι τὴν διδασκαλίαν τῆς ὀνομάζονται **Χριστιανοί.** Ἀλλὰ ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ξέρῃ καλὰ τί πιστεύει καὶ τί καθήκοντα ἔχει. Δι' αὐτὸ ὑπάρχει τὸ μάθημα τῆς Ὁρθόδοξου Χριστιανικῆς Κατήχησεως.

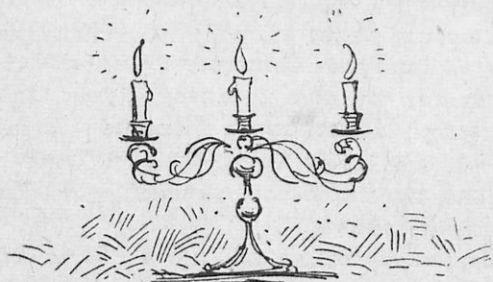
Ὅστε, Ὁρθόδοξος Χριστιανική Κατήχησις ὀνομάζεται τὸ μάθημα πὸν μᾶς διδάσκει τί πρέπει νὰ πιστεύωμεν καὶ πῶς πρέπει νὰ ζῶμεν ὡς Χριστιανοί.

Ἐπομένως, ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανική Κατήχησις διαιρεῖται εἰς δύο μέρη :

α) Εἰς ἐκεῖνο πὸν μᾶς διδάσκει τί πρέπει νὰ πιστεύωμεν. Αὐτὸ τὸ μέρος λέγεται : **Δογματικόν.**

β) Εἰς ἐκεῖνο πὸν μᾶς διδάσκει πῶς πρέπει νὰ ζῶμεν. Αὐτὸ τὸ μέρος ὀνομάζεται : **Ἠθικόν.**

Ἐρωτήσεις : 1) Τί εἶναι θρησκεία ; 2) Τί λέγεται εἰδωλολατρεία ; 3) Τί καλοῦνται πολυθεϊστικαὶ καὶ τί μονοθεϊστικαὶ θρησκεῖαι ; 4) Ποῖαι θρησκεῖαι εἶναι μονοθεϊστικαὶ ; 5) Ποῖος εἶναι ὁ ἰδρυτὴς τῆς Ἰουδαϊκῆς, ποῖος τῆς Χριστιανικῆς καὶ ποῖος τῆς Μωαμεθανικῆς θρησκείας ; 6) Τί μᾶς διδάσκει ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανική Κατήχησις ; 7) Εἰς πόσα μέρη διαιρεῖται ἡ Χριστιανική Κατήχησις ; 8) Τί σημαίνει : « ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ; » 9) Τί σημαίνει « ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ; » 10) Διατί ὁ Κύριος ἐγένεν ἄνθρωπος ;

Μέρος I

ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΝ

Τρίτον μάθημα

Ἐκκλησία. Χριστιανική Ἐκκλησία. Διάφοροι Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι. Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία.

Πολὺ ἀρχαία εἶναι ἡ λέξις «ἐκκλησία», καὶ σημαίνει συνάθροισιν πολλῶν ἀνθρώπων εἰς τὸ ἴδιον μέρος διὰ τὸν ἴδιον σκοπὸν.

Ἐκκλησίαν ὠνόμαζον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας τὴν συνέλευσιν τῶν πολιτῶν, διὰ νὰ συζητήσουν καὶ ἀποφασίσουν διάφορα ζητήματα τῆς Πολιτείας. Ἦτο δηλαδὴ αὐτὸ ποὺ σήμερον ὀνομάζομεν *Βουλὴν*.

Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Μὲ τὴν χριστιανικὴν ὅμως σημασίαν, Ἐκκλησία ὀνομάζεται τὸ σύνολον ὄλων ὅσοι πιστεύουν εἰς τὸν Χριστόν.

Τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν τὴν ἱδρυσεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν ἔδωσεν εἰς τοὺς μαθητάς Του τὴν ἐξουσίαν νὰ σκορπισθοῦν εἰς ὅλα τὰ ἔθνη διὰ νὰ κηρύξουν ὅσα Ἐκεῖνος τοὺς ἐδίδαξε, καὶ νὰ ἐκτελοῦν ὅλα τὰ Μυστήρια. Αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ οἱ Ἀπόστολοι, τὴν μετεβίβασαν μὲ τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης εἰς τοὺς διαδόχους των. Τοιοῦτοτρόπως, οἱ κληρικοί, — δηλαδὴ οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι, — μὲ τὸ Μυστήριον

τῆς Ἱερωσύνης (ὅπως θὰ μάθετε εἰς ἄλλο μάθημα) ἔχουν λάβει τὴν ἰδίαν κληρονομίαν τοῦ Κυρίου ποῦ ἔλαβον οἱ Ἀπόστολοι, καὶ συνεχίζουν τὸ ἔργον Του.

Μὲ τὴν ἐξουσίαν ποῦ ἔδωσεν ὁ Κύριος εἰς τοὺς Ἀποστόλους, — ὅπως εἶπομεν προηγουμένως, — ἰδρῦθη ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, ποῦ ἐπὶ ἀρκετοὺς αἰῶνας ἦτο μία. Ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἦσαν ἡνωμένοι.

Διάφοροι Χριστιανικαὶ Ἐκκλησίαι. Ἀργότερον ὅμως, οἱ Πάπαι τῆς Ρώμης, ποῦ ἦσαν φίλαρχοι καὶ ἐγωῖσται καὶ ἤθελον νὰ κυβερνοῦν μόνον τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, μετέβαλλον μερικὰς ἀπὸ τὰς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου.

Τότε, ὅπως ἐμάθατε εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐχωρίσθη εἰς δύο : α) τὴν Ἀνατολικὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, μὲ ἀρχηγὸν τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην καὶ ἔδραν τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ β) τὴν Δυτικὴν ἢ Καθολικὴν Ἐκκλησίαν, μὲ ἀρχηγὸν τὸν Πάπαν καὶ ἔδραν τὴν Ρώμην.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον καὶ τὴν Καθολικὴν, ὑπάρχει καὶ ἡ Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων.

Ὅπως ξεύρετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ ἐσχηματίσθη τὸν 16ον αἰῶνα ἀπὸ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Καλβίνου, ποῦ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ τοὺς Καθολικοὺς.

Κατόπιν, ὅμως, ἡ Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων ἐχωρίσθη καὶ αὐτὴ εἰς ἄλλας μικροτέρας Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ ἡ σπουδαιότερα, ποῦ πλησιάζει περισσότερο ἀπὸ ὅλας πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, εἶναι ἡ Ἀγγλικανικὴ ἢ Ἐπισκοπικὴ Ἐκκλησία.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐχωρίσθησαν κατὰ καιροὺς μικρὰ τμήματα, καὶ ἐσχημάτισαν ἰδικὰς τῶν Ἐκκλησίας. Αὐτὰ μετέβαλλον εἰς ὠρισμένα σημεῖα τὴν Ὁρθόδοξον χριστιανικὴν διδασκαλίαν, καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάζονται Σχισματικαί. (Κόπται τῆς Αἰγύπτου, Ἀρμένιοι, Ἀθησσονοὶ κλπ.).

Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Ἀπὸ ὅλας ὅμως τὰς Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, μόνον ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ

Ἐκκλησία συνεχίζει τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου μὲ ἀπόλυτον σεβασμὸν καὶ χωρὶς καμμίαν ἀλλαγὴν. Διότι στηρίζεται εἰς τὴν διδασκαλίαν Του, ὅπως ἀκριβῶς τὴν παρέλαβεν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς διαδόχους των, καθὼς θὰ ἴδωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον μάθημα.

Εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἀνήκει ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς, οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ μερικοὶ πληθυσμοὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς.

Ἐρωτήσεις: 1. Τί καλεῖται Χριστιανικὴ Ἐκκλησία; 2. Διατί οἱ κληρικοὶ εἶναι διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων; 3. Ποῖα Χριστιανικὰ Ἐκκλησία ἐπάρχουν σήμερον; 4. Ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν πῶς ἔγινεν ὁ χωρισμὸς τῆς Μιᾶς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἰς πολλὰς; 4. Διατί ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εἶναι ἡ τελειότερα Χριστιανικὴ Ἐκκλησία; Μήπως ἠμπορεῖτε νὰ εὑρετε εἰς ποῖον σημεῖον τῆς Καινῆς Διαθήκης ὁ Κύριος ἰδρύει τὴν Ἐκκλησίαν; Θὰ σᾶς βοηθήσῃ εἰς αὐτὸ ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ κατηχητὴς σας.

Τέταρτον μάθημα

Πηγαὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Ἁγία Γραφή, Παλαιὰ Διαθήκη, Καινὴ Διαθήκη, Ἱερὰ Παράδοσις

Πηγαί. Ὅταν θέλωμεν νὰ μάθωμεν κάτι, ἀνοίγομεν τὸ βιβλίον ποῦ γράφει δι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα καὶ διαβάζομεν. Ἡ ἐρωτῶμεν κάποιον ποῦ ξεύρει. Τὸ βιβλίον καὶ ὁ ἄνθρωπος ποῦ μᾶς ἔμαθαν αὐτὸ ποῦ δὲν ἤξεύρομεν ὀνομάζονται *πηγαί*. Διότι, ὅπως τὸ νερὸ ποῦ τρέχει ἀπὸ τὴν πηγὴν, τὸ πίνομεν καὶ χορταίνομεν τὴν δίψαν μας, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ βιβλίον ἢ ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὰς γνώσεις ποῦ μᾶς ἔδωσαν, ἐχώρτασαν τὴν δίψαν τοῦ πνεύματός μας διὰ μάθησιν.

Πηγαὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις, διότι μᾶς μεταδίδουν τὴν ὀρθὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου, πρᾶγμα ποῦ εἶναι ἀπαραίτητον διὰ νὰ ἠμπορῇ κανεὶς νὰ ζῇ ὡς ἀληθινὸς Χριστιανός.

Ἁγία Γραφή. Εἶναι τὰ ἱερά βιβλία τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας πού τὰ ἔγραψαν, μέ τήν ἔμπνευσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὄρισμένοι ἅγιοι ἄνθρωποι. Αὐτά τὰ ἱερά βιβλία περιέχουν δλόκληρον τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ διὰ τήν σωτηρίαν τῆς Ἄνθρωπότητος.

Ἡ Ἁγία Γραφή ὀνομάζεται *θεόπνευστος* διότι, ὅπως εἶπομεν, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἔδωσε τὸν φωτισμὸν καὶ τήν ἔμπνευσιν εἰς ἐκείνους πού τήν ἔγραψαν, ὥστε ὄχι μόνον νὰ γράψουν τήν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴν πέσουν εἰς λάθη.

Ἡ Ἁγία Γραφή διαιρεῖται εἰς δύο μέρη: α) Εἰς τὴν *Παλαιὰν Διαθήκην* καὶ β) εἰς τὴν *Καينὴν Διαθήκην*.

Παλαιὰ Διαθήκη. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη διηγεῖται τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Μωϋσῆ καὶ τοὺς Προφήτας, διὰ νὰ προετοιμάσουν τὸν Κόσμον ὅτι θὰ γεννηθῆ ὁ Χριστὸς ὁ Σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἐγράφη εἰς τὴν ἑβραϊκὴν γλῶσσαν. Ἀργότερον ὁμῶς, ἐπειδὴ μὲ τὰς κατακτήσεις τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἢ ἑλληνικὴ γλῶσσα διεδόθη εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, μεταφράσθη καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἰς τὴν ἑλληνικὴν. Ἡ μετάφρασις αὐτῆ ἔγινε τὸν 3ον αἰῶνα π. Χ. εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ἀπὸ ἑβδομήκοντα δύο (72) ἑρμηνευτᾶς, καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάζεται *Μετάφρασις τῶν Ἑβδομήκοντα* ἢ *Μετάφρασις τῶν Ο'* (διότι οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληγες τὸν ἀριθμὸν 70 τὸν ἔγραψαν Ο').

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἀποτελεῖται ἀπὸ 46 βιβλία, τὰ ὁποῖα διαιροῦνται εἰς τρία μέρη: τὰ *Προφητικά*, τὰ *Ἱστορικά* καὶ τὰ *Διδακτικά*.

Α' Τὰ Ἱστορικά εἶναι τὰ ἑξῆς: α) Πέντε βιβλία τῆς Πεντατεύχου, (δηλαδὴ *Γένεσις*, *Ἐξοδος*, *Λευϊτικόν*, *Ἀριθμοί*, *Δευτερονόμιον*). β) Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, γ) Κριταί, δ) Ρούθ, ε) Τέσσαρα βιβλία τῶν Βασιλειῶν, στ) Δύο βιβλία τῶν Παραλειπομένων, ζ) Δύο βιβλία τοῦ Ἑσδρα, η) Νεεμίας, θ) Ἑσθῆρ, ι) Ἰουδῆθ, ια) Τωβίτ καὶ ιβ) Τρία βιβλία τῶν Μακκαβαίων.

Β' Τὰ Διδακτικά εἶναι τὰ ἑξῆς: α) Ἰώβ, β) Ψαλμοί, γ) Παροιμίαι Σολομῶντος, δ) Ἐκκλησιαστής, ε) Ἄσμα Ἀσμάτων, στ) Σοφία Σολομῶντος, ζ) Σοφία Σειράχ.

Γ' Τὰ Προφητικά, εἶναι δύο εἰδῶν : 1) Τῶν μεγάλων Προφητῶν καὶ 2) τῶν μικρῶν Προφητῶν.

Τὰ βιβλία τῶν μεγάλων Προφητῶν εἶναι τέσσαρα, τὰ ἐξῆς : α) τοῦ Ἡσαΐου, β) τοῦ Ἰερεμίου, γ) τοῦ Ἰεζεκιήλ, δ) τοῦ Δαυιδ.

Τὰ βιβλία τῶν μικρῶν Προφητῶν εἶναι δώδεκα, τὰ ἐξῆς : α) τοῦ Ὠσηέ, β) τοῦ Ἀμώς, γ) τοῦ Μιχαία, δ) τοῦ Ἰωήλ, ε) τοῦ Ὀβδιού, στ) τοῦ Ἰωνᾶ, ζ) τοῦ Ναούμ, η) τοῦ Ἀβρακούμ, θ) τοῦ Σοφορίου, ι) τοῦ Ἀγγαίου, ια) τοῦ Ζαχαρίου, ιβ) τοῦ Μαλαχίου.

Καινὴ Διαθήκη. Ἡ Καινὴ Διαθήκη περιέχει τὸν βίον καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων.

Τὴν ὀνομάζομεν καὶ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, διότι εὐαγγελίζεται (δηλαδὴ ἀναγγέλλει) εἰς τὴν Ἀνθρωπότητα τὴν χαρμόσυνον εἶδησιν ὅτι ἐγεννήθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Σωτὴρ τοῦ Κόσμου.

Ἡ Καινὴ Διαθήκη περιέχει 27 βιβλία, τὰ ἐξῆς :

1) Τὰ Τέσσαρα Εὐαγγέλια : α) τοῦ Ματθαίου, β) τοῦ Μάρκου, γ) τοῦ Λουκᾶ, δ) τοῦ Ἰωάννου,

2) Τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων.

3) Τὰς 14 Ἐπιστολάς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, δηλαδὴ : Μίαν πρὸς Ῥωμαίους, δύο πρὸς Κορινθίους, μίαν πρὸς Γαλάτας, μίαν πρὸς Ἐφεσίους, μίαν πρὸς Φιλιππησίους, μίαν πρὸς Κολοσσαεῖς, δύο πρὸς Θεσσαλονικεῖς, δύο πρὸς Τιμόθεον, μίαν πρὸς Τίτον, μίαν πρὸς Φιλήμονα, μίαν πρὸς Ἑβραίους.

4) Τὰς 7 Καθολικὰς Ἐπιστολάς. Ὀνομάζονται οὕτω, διότι ἀπευθύνονται πρὸς ὁλόκληρον τὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν.

Μίαν ἔχει γράψει ὁ Ἰάκωβος, δύο ὁ Πέτρος, τρεῖς ὁ Ἰωάννης καὶ μίαν ὁ Ἰούδας.

5) Τὴν Ἀποκάλυψιν τοῦ Ἰωάννου.

Ἱερὰ Παράδοσις. Δευτέρα πηγὴ τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶναι ἡ Ἱερὰ Παράδοσις, ποὺ ἔχει τὸ ἴδιον κῶρος καὶ τὴν ἴδιαν σπουδαιότητα μὲ τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Τί εἶναι ἡ Ἱερὰ Παράδοσις ; Εἶναι ὅλαί ἐκεῖναι οἱ ἀλήθειαι τῆς Χριστιανικῆς Θρησκείας ποὺ δὲν περιέχονται εἰς τὰς γραπτὰς πηγὰς τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ διεδόθησαν, μὲ τὴν καθοδή-

γῆσιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων, προφορικῶς, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, καὶ ἔχουν κατοχυρωθῆ μετὰ τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὰς ἀποφάσεις τῶν Συνόδων.

Διότι ἡ ζωὴ τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, πού τὴν φωτίζει καὶ τὴν καθοδηγεῖ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἶναι τόσον μεγάλη καὶ τόσον πλουσία, ὥστε δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γραφῆ ὁλόκληρος εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Αὐτὸ συμβαίνει πάντοτε μετὰ ὅλα τὰ μεγάλα γεγονότα τῆς Ἱστορίας τοῦ Κόσμου. Ἄς λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὴν ἐποχὴν πού ἡ Ἑλλάς ἦτο ὑποδουλωμένη εἰς τοὺς Τούρκους. Ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία ἔχει γράψει ὁλόκληρον αὐτὴν τὴν τρομερὰν περίοδον καταλεπτῶς. Εἶναι ὅμως τόσα πολλὰ ὅσα συνέβησαν τότε, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ συγκεντρωθοῦν καὶ νὰ γραφοῦν ὅλα. Τὰ μανθάνομεν ὅμως. Διότι οἱ γονεῖς μας τὰ ἤκουσαν ἀπὸ τοὺς ἰδικούς των γονεῖς, καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς ἰδικούς των, καὶ οὕτω καθεξῆς. Σιγὰ-σιγὰ, αἱ προφορικαὶ διηγήσεις μεταδίδονται ἀπὸ τὸν ἓνα εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. Καὶ οἱ λαοὶ δὲν τὰς λησμονοῦν.

Ὅταν ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ μετὰ τὴν Πεντηκοστὴν, ἤρχισε νὰ διαδίδεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, πολλοὶ ἄνθρωποι ἔγραψαν βιβλία διὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου, καὶ πολλοὶ διαδόσεις ἐκυκλοφόρουν. Τί ὅμως ἀπὸ αὐτὰ ἦτο γνήσιον, θεόπνευστον;

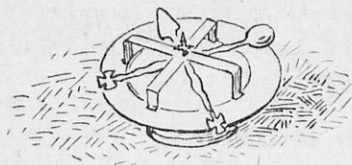
Ἐδῶ φαίνεται ἡ μεγάλη σημασία τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως πού καθοδηγεῖται ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Διότι ἡ Ἐκκλησία εἰς αὐτὴν ἐστηρίχθη, κατῴρθωσε νὰ διαχωρίσῃ τὰ ὀρθὰ ἀπὸ τὰ λανθασμένα, καὶ νὰ διασώσῃ τὸ ἀληθινὸν νόημα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

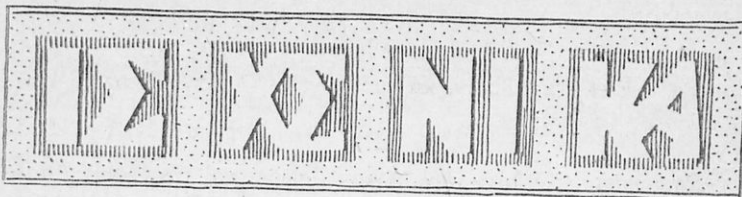
Δι' αὐτὸ ἡ Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία συνεχίζει ζωντανὰ καὶ ἀλάνθαστα τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου. Ἐπειδὴ ἐστηρίχθη ὄχι μόνον εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν *συγχρόνως*, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ ἀπολύτως τίποτε. Ἐνῶ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία, πού δέχεται καὶ αὐτὴ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, τὴν μετέβαλε εἰς ἀρκετὰ σημεία, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν φιλαρχίαν τῆς.

Ἡ Ἐκκλησία τῶν Διαμαρτυρομένων δὲν παραδέχεται διό-

λου τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν, καὶ μόνον τὴν Ἁγίαν Γραφὴν θεωρεῖ πηγὴν τῆς θρησκείας.

Ἐρωτήσεις : 1) Διατί τὴν Ἁγίαν Γραφὴν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν τὰς ὀνομάζομεν πηγὰς τῆς Ἐκκλησίας ; 2) Ἀπὸ τί ἀποτελεῖται ἡ Ἁγία Γραφή ; 3) Τί ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διὰ τοὺς μεγάλους Προφήτας, διὰ τὸν Σολομῶντα ; 4) Ἐνθυμεῖσθε ποῖος ἔγραψε τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν καὶ τί ἦτο ; 5) Μήπως ἐξέυρετε ποῖος ἔγραψε τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ τί περιέχουν ; 6) Ἐμπόρεῖτε νὰ εἰπῆτε ἂν ὁ Ἑλληνισμὸς ἐβοήθησε τὴν διάδοσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ; 7) Πῶς κατώρθωσεν ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία νὰ συνεχίσῃ ζωντανὰ καὶ πιστὰ τὸ πνεῦμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου ;

Πέμπτον μάθημα

Τί είναι « σύμβολον ». Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως

Σύμβολον εἶναι ἐν ἰδιαιτέρον σημεῖον (λέξις ἢ σῆμα) τὸ ὁποῖον μᾶς βοηθεῖ νὰ ἐκδηλώσωμεν μὲ συντομίαν κάποιο νόημα μεγάλο.

Ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία π.χ. εἶναι ἔθνικόν σύμβολον, διότι μὲ αὐτὴν ἐκδηλώνομεν τὸ μεγάλο νόημα τῆς Ἑλλάδος. Ὅπου ὑπάρχει ἡ Ἑλληνικὴ Σημαία εἶναι σὰν νὰ ἔχωμεν γράψει δλόκληρον τὴν Ἱστορίαν τῆς Πατρίδος μας.

Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Ἡ Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἔχει καὶ αὐτὴ τὸ Σύμβολόν της, ποῦ ὅποιος τὸ ξεύρει καὶ τὸ λέγει, φανερώνει εἰς τοὺς ἄλλους ὅτι εἶναι ὀρθόδοξος Χριστιανός. Διότι μὲ λίγα λόγια ἐκφράζει δλόκληρον τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ποῦ περιέχεται εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον, τὸ Σύμβολον τῶν Ὁρθοδόξων ὀνομάζεται Σύμβολον τῆς Πίστεως. Καὶ ἐπειδὴ ἀρχίζει μὲ τὸ ρῆμα « πιστεύω », ὁ κόσμος τὸ ὀνομάζει ἀπλῶς: « Τὸ Πιστεύω ».

Ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν θὰ ἐνθυμῆσθε πῶς καὶ διατί ἡ Ἐκκλησία συνέταξε τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Θὰ ἐνθυμῆσθε τὴν σύγχυσιν ποῦ ἐσκορπίζον οἱ αἰρετικοὶ καὶ πῶς ἔγιναν αἱ Σύνοδοι ποῦ, μὲ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ὥρισαν τί ἀκριβῶς πρέπει νὰ πιστεύη καὶ νὰ πράττη ὁ γνήσιος Χριστιανός.

Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως ἀποτελεῖται ἀπὸ δώδεκα μικρὰ μέρη ποῦ ὀνομάζονται ἄρθρα.

Κανείς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὀνομάζεται Χριστιανός, χωρὶς νὰ ξέρῃ καλὰ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως καὶ τὴν σημασίαν ἐκάστου ἄρθρου του.

Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως εἶναι τὸ ἑξῆς :

1. Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

2. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

3. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν Οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

4. Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα

5. Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς.

6. Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

7. Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

8. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

9. Εἰς μίαν Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν,

10. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

11. Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν,

12. Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Εἰς τὰ ἐπόμενα μαθήματα θὰ ἐξηγητήσωμεν ἓνα-ἓνα ὅλα τὰ ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Ἐρωτήσεις : 1) Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Σημαίαν, ἠμπορεῖτε νὰ ἀναφέρετε ἄλλα σύμβολα; 2) Ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν κανὲν σύμβολον στρατιωτικὸν καὶ θρησκευτικὸν εἰς

κάποιαν μάχην; 3) Ποῖα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως συνέταξεν ἡ Α΄ Οἰκουμένηκὴ Σύνοδος τῆς Νικαίας; 4) Ποῖαι Σύνοδοι συνέταξαν τὰ ὑπόλοιπα ἄρθρα; 5) Τὸ ἐμάθατε καλὰ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως; 6) Τὸ εἶπατε καμμίαν φορὰν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν;

Ἔκτον μᾶθημα

Ἡ Ἁγία Τριάς. Τὸ πρῶτον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Αἱ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ

Ἄρθρον 1ον.— Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, Παντοκράτορα, Ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.

Δηλαδή: Πιστεύω εἰς τὸν ἓνα Θεὸν ποὺ εἶναι πατὴρ ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἐδημιούργησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ ὅλα ὅσα φαίνονται καθὼς καὶ ἐκεῖνα ποὺ δὲν φαίνονται.

Ἡ Ἁγία Τριάς: Ἡ Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία παραδέχεται τὸν Θεὸν τρισυπόστατον, δηλαδή ὡς Πατέρα, ὡς Υἱὸν καὶ ὡς Ἅγιον Πνεῦμα.

Παραδέχεται, δηλαδή, ὅτι ὁ εἷς καὶ μόνος Θεὸς ἐκδηλώνεται μὲ τρία πρόσωπα ἢ ὑποστάσεις, ὡς Πατὴρ, ὡς Υἱὸς καὶ ὡς Ἅγιον Πνεῦμα, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ χωρίζεται εἰς αὐτάς. Μὲ ἄλλα λόγια, ἔστω καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἐκδηλώνεται ὑπὸ τρεῖς ὑποστάσεις, πάντοτε εἶναι εἷς, ὁ αὐτός, δηλαδή ἡ οὐσία του εἶναι πάντοτε μία.

Πῶς ὅμως συμβαίνει αὐτό; Κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ ξεύρη. Κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ καταλάβῃ. Ὁ Χριστὸς μᾶς τὸ ἔχει ἀποκαλύψει, ἀλλὰ τὸ πῶς καὶ τὸ διατί συμβαίνει αὐτό, δὲν μᾶς τὸ εἶπε.

Οἱ Χριστιανοὶ ὅμως τὸ πιστεύουν, ἐφ' ὅσον τὸ ἀπεκάλυψεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Κόσμον, καὶ παραδέχονται ὅτι τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἶναι μικρὸν καὶ ἀδύνατον, καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ κατα-

νοήση δλόκληρον τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀποκάλυψις τῆς Ἁγίας Τριάδος ἢ τοῦ τρισυποστάτου Θεοῦ γίνεται εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην, ὅπου πολλάκις ὁ Κύριος κάμνει λόγον διὰ τὸν Πατέρα, τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ὑπάρχει ὁμοως μία περίπτωσις κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ Ἐδαγγέλιον μᾶς παρουσιάζει δλόκληρον τὴν Ἁγίαν Τριάδα. Αὐτὸ γίνεται κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου. Τότε, ἐνῶ ὁ Υἱὸς ἐβαπτίζετο, ἠκούσθη ἡ φωνὴ τοῦ Πατρὸς ποῦ ἔλεγεν : « Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱός μου ὁ ἀγαπητός » καί, τὴν ἰδίαν στιγμὴν, ἐπάνω ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τοῦ Κυρίου, ἐφανερώθη τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς περιστέρα.

Τὸ τρισυπόστατον τοῦ Θεοῦ περιέχεται εἰς τὰ πρῶτα ὀκτὼ ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Τὸ πρῶτον πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος, ὅπως θὰ τὸ ἔχετε πλέον καταλάβει ὅλοι εἶναι ὁ Πατήρ.

Αἱ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ.

1. Ὁ Θεὸς εἶναι εἷς. Ἄρκει νὰ κοιτάξωμεν τὸν κόσμον διὰ νὰ τὸ καταλάβωμεν. Εἶναι τόσοσιν μεγάλος, τόσοσιν ἀπέραντος καὶ τόσοσιν πολὺπλοκος ! Καὶ ὁμοως, ἡ ἄρμονία καὶ ἡ τάξις βασιλεύει παντοῦ, καὶ καμμία ἀναρχία καὶ σύγχυσις δὲν παρατηρεῖται. Πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχη αὐτὴ ἡ ζηλευτὴ τάξις καὶ πειθαρχία τῶν ἀψύχων καὶ τῶν ζωντανῶν ὄντων, ἂν ἦσαν πολλοὶ θεοί ;

Ἄλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὅπως θὰ μάθωμεν εἰς τὸ Ἱδιῶν μέρος τῆς Κατηχήσεως, τὸ ἀπεκάλυψεν αὐτὸ εἰς τὸν Μωϋσῆ μετὰ τὴν πρώτην Ἐντολήν :

« Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου· οὐκ ἔσονται σοὶ Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ ».

2. Ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα. Μᾶς τὸ εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Χριστός : « Πνεῦμα ὁ Θεός καὶ τοὺς προσκυνούντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν ».

Δηλαδή : Ὁ Θεός εἶναι πνεῦμα, καὶ μόνον μετὰ τὸ πνεῦμα μας καὶ μετὰ τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν ψυχὴν μας ἠμποροῦμεν νὰ τὸν τιμῶμεν. Μετὰ ἄλλας λέξεις, ἀφοῦ ὁ Θεός δὲν εἶναι ἀπὸ ὕλην, ἀφοῦ εἶναι ἄυλος, μόνον μετὰ τὴν καλὴν καὶ ἀγνήν σκέψιν καὶ

τὴν καλὴν καὶ ἀγνὴν πράξιν τὸν τιμῶμεν. Μόνον οἱ εἰδωλολάτραι, ποὺ ἐπίστευον ὅτι οἱ θεοὶ τῶν εἶναι ἀπὸ ὕλην, — ζῶα, φυτά, ἀγάλματα, — τοὺς ἀπέδιδον τιμὰς μὲ ὑλικοὺς τρόπους, δηλαδὴ μὲ θυσίας κλπ.

3. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀόρατος καὶ πανταχοῦ παρὼν. Ἄφοῦ ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα, ἀφοῦ δηλαδὴ δὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὕλην ὅπως οἱ ἄνθρωποι, εἶναι ἀόρατος, δὲν φαίνεται, κανεὶς δὲν ἤμπορεῖ ποτὲ νὰ τὸν ἴδῃ. Διὰ νὰ τὸ καταλάβωμε κάπως αὐτό, θὰ φέρωμεν ἓνα παράδειγμα: Ἡ σκέψις τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πνευματικὴ, δὲν εἶναι κατεσκευασμένη ἀπὸ ὕλην. Δὲν φαίνεται, δὲν ἀκούεται, δὲν ζυγίζεται. Εἶναι ἄυλος. Καὶ ὅμως ὑπάρχει. Ἐμπορεῖτε νὰ ἰδῆτε ἢ νὰ πιάσετε τὴν σκέψιν σας; Καὶ ὅμως τὸ ξεύρετε ὅτι ὑπάρχει, διότι τὴν αἰσθάνεσθε μέσα σας ἢ διότι τὴν βλέπετε εἰς τὰ ἔργα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Καὶ τὸν Θεὸν λοιπόν, ἂν καὶ ἀόρατον, τὸν βλέπομεν εἰς τὰ ἔργα Του. Καὶ ἀφοῦ ἔργον Του εἶναι ὁλόκληρον τὸ Σύμπαν καὶ τίποτε δὲν ὑπάρχει ποὺ νὰ μὴν εἶναι ἰδικόν Του δημιουργημα, εὐρίσκεται πάντοτε, παντοῦ. Ὅπου καὶ ἂν σταθῶμεν, ὅπου καὶ ἂν τὸν ζητήσωμεν μὲ τὴν προσευχὴν μας, ὁ Θεὸς εἶναι πλησίον μας καὶ πλησίον εἰς κάθε ἄνθρωπον.

3. Ὁ Θεὸς εἶναι παντογνώστης. Διότι εἶναι ὁ δημιουργὸς ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ ἐκείνων ποὺ ἔγιγαν, καὶ ἐκείνων ποὺ γίνονται τώρα καὶ ἐκείνων ποὺ θὰ γίνονται εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἐπίσης καὶ διότι εἶναι πανταχοῦ παρὼν, ἀκόμη καὶ μέσα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Ὅλα τὰ ξεύρει. Καὶ τὰς πλέον ἀποκρύφους σκέψεις μας. Καὶ ἐκεῖνα ποὺ ἐκάμαμεν εἰς ὅλην μας τὴν ζωὴν, καὶ ἐκεῖνα ποὺ θὰ γίνουσι εἰς τὸν κόσμον ἕως τὸ τέλος τῶν αἰῶνων.

5. Ὁ Θεὸς εἶναι πάνσοφος. Ὁ Δαυτὸ λέγει εἰς ἓνα ψαλμὸν του: « Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα Σου, Κύριε! Πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας! » Δηλαδὴ: « Πόσον μεγάλα εἶναι τὰ ἔργα Σου, Κύριε! Ὅλα τὰ ἐδημιούργησες μὲ σοφίαν! ».

Φθάνει νὰ παρατηρήσωμεν τὴν ζωὴν γύρω μας, διὰ νὰ αἰσθανθῶμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἀπέραντον σοφίαν τοῦ Ἰψίστου, καὶ νὰ γεμίσῃ ἡ ψυχὴ μας ἀπὸ θαυμασμὸν δι' Αὐτόν.

6. Ὁ Θεὸς εἶναι αἰώνιος. Δηλαδὴ ὁ Θεὸς ὑπῆρχε πάντοτε καὶ θὰ ὑπάρχῃ πάντοτε. Οὔτε ἀρχὴν οὔτε τέλος ἔχει ὁ Θεός.

Ἡ Ἁγία Τριάς, ὡς ἐνεφανίσθη κατὰ τὴν Βάπτισιν. (Ματθ. γ', 17).

Είναι « ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος », ὅπως μᾶς λέγει ἡ Ἀποκάλυψις τοῦ Ἰωάννου. Δηλαδή, « εἶναι ἐκεῖνος ποῦ ὑπάρχει, ποῦ ὑπῆρχε καὶ ποῦ διαρκῶς θὰ ἔρχεται ».

7. Ὁ Θεὸς εἶναι παντοδύναμος. Ὅλα ἡμπορεῖ νὰ τὰ κάμῃ ὁ Θεός, δι' αὐτὸν τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατον. « Τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις, δυνατὰ τῷ Θεῷ ἐστὶ », εἶπεν ὁ Χριστός. Δηλαδή καὶ ἐκεῖνα ποῦ οἱ ἄνθρωποι τὰ θεωροῦν ἀδύνατα, ὁ Θεὸς ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τὰ πραγματοποιήσῃ.

8. Ὁ Θεὸς εἶναι ἅγιος. Εἶναι δηλαδή ὁ ἀπολύτως ἀναμάρτητος. Δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὸ κακόν. Ὁ Θεὸς θέλει μόνον τὸ καλόν, καὶ μόνον καλωσύνην καὶ ἀγαθότητα ἀπέραντον ἔχουν αἱ σκέψεις Του καὶ τὰ ἔργα Του. Δι' αὐτὸ ὀνομάζεται καὶ πανάγαθος. Καὶ ἡ μεγάλη, ἡ ἀπέραντος καλωσύνη τοῦ Θεοῦ εἶναι ἐν τεράστιον στήριγμα καὶ μεγάλη ἐλπίς διὰ τοὺς ἀνθρώπους. Φθάνει ἡ Ἀγάπη Του διὰ νὰ δώσῃ τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν χαρὰν εἰς κάθε ἄνθρωπον. Ἄρκει νὰ προσπαθήσῃ κανεὶς μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς του νὰ ἔχῃ καλὰς καὶ ἀγνάς σκέψεις καὶ νὰ κάμῃ καλὰς καὶ ἀγνάς πράξεις. Τότε ὁ Θεὸς δίδει ἀπάντησιν εἰς τὴν προσευχὴν μας.

9. Ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος. Ἀφοῦ ὁ Θεὸς εἶναι ἅγιος, δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἀγαπᾷ τὴν δικαιοσύνην καὶ ὄχι τὴν ἀδικίαν. Καὶ ἡ δικαιοσύνη ἀμείβει τὸ καλόν, τιμωρεῖ ὅμως τὸ κακόν. Ποτὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μείνῃ ἓνα καλὸν χωρὶς τὴν θείαν ἀμοιβήν. Ἀλλὰ καὶ ποτὲ μία κακὴ πράξις δὲν μένει ἀτιμώρητος ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐκτὸς μόνον ὅταν ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἔκαμε κάτι κακόν, μετανοήσῃ εἰλικρινῶς, διορθωθῇ καὶ τοῦ ζητήσῃ νὰ τὸν συγχωρήσῃ. Εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν, ἡ καλωσύνη καὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ συγχωρεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ τοῦ ἐπιτρέπει νὰ γίνῃ καλύτερος.

Ἐρωτήσεις : 1) Διατί ὁ Θεὸς ὀνομάζεται τρισυπόστατος ; 2) Διαφέρει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀπὸ τὸν Πατέρα ; 3) Ἡμπορεῖτε νὰ γράψετε μίαν ἔκθεσιν διὰ τὴν Βάπτισιν τοῦ Χριστοῦ ; 4) Πῶς ἀντιλαμβάνομεθα ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι εἷς ; 5) Τί θὰ εἶπῃ « πνεῦμα » ; 6) Διατί ὁ Θεὸς εἶναι βόρατος καὶ πανταχοῦ παρὼν ; 7) Ἡμπορεῖ ὁ Θεὸς νὰ ξεύρῃ τί σκεπτόμεθα, καὶ διατί ; 8) Ἡμπορεῖτε νὰ φέρετε μερικὰ παραδείγματα τῆς πανσοφίας τοῦ Θεοῦ ; 9) Ποῖα εἶναι ἡ ἕκτη ιδιότης

τοῦ Θεοῦ ; 10) Πῶς ἠδυνήθη ὁ Χριστὸς νὰ ἀναστήσῃ νεκρούς ; 11) Διὰ τί ὁ Θεὸς μόνον τὸ καλὸν σκέπτεται καὶ κάμνει ; 12) Διὰ τί ὁ Θεὸς τιμωρεῖ τὸ κακόν ;

Ἑβδομον μάθημα

Τὸ Δεύτερον Πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος

Ἄρθρον 2ον.— Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Ἰῶν τοῦ Θεοῦ, τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων φῶς ἐκ φωτός, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.

Εἰς αὐτὸ τὸ ἄρθρον ὁμολογοῦμεν ὅτι πιστεύομεν, πῶς ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μονογενής — δηλαδὴ ὁ μονάκριβος — Ἰῶς τοῦ Θεοῦ, εἶναι καὶ αὐτὸς ἓνας καὶ Κύριος (δηλαδὴ παντοκράτωρ καὶ παντοδύναμος), αἰώνιος, ἀληθινὸς Θεός. Καὶ ἀφοῦ ὁ Χριστὸς εἶναι μία ἀπὸ τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τοῦ Θεοῦ (τὸ Δεύτερον Πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος), εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ἐπομένως, ἔχει ὅλας τὰς ιδιότητες τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ ὑπῆρχε πάντοτε. Καὶ πρὶν ἀκόμη γεννηθῆ ὡς ἄνθρωπος, ὑπῆρχε, ὅπως ὑπῆρχε καὶ ὁ Πατήρ.

Ὁ Ἰησοῦς εἶναι φῶς τὸ ὅποιον ἐκπορεύεται ἀπὸ φωτός, εἶναι Θεὸς ἀληθινὸς ποὺ ἐγεννήθη ἀπὸ Θεὸν ἀληθινόν. Ὁ Ἰησοῦς ἐγεννήθη ἀπὸ τὸν Πατέρα, ἀλλὰ δὲν ἐπλάσθη ὅπως ἐπλάσθημεν ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι. Ὁ Ἰησοῦς ἔχει τὴν ἰδίαν οὐσίαν μὲ τὸν Πατέρα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐδημιουργήθησαν ὅλα ὅσα ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον.

Ἄρθρον 3ον.— Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου καὶ ἐνανθρωπήσαντα.

Θὰ ἐνθυμηθε ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὅτι οἱ προπάτορες τῶν ἀνθρώπων, δηλαδή ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὕα, δὲν ὑπήκουσαν εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸ, ὁ Θεὸς ἔκρινεν ὅτι ἦσαν ἀνάξιοι νὰ μένουν μαζὺ Του εἰς τὸν Παράδεισον, καὶ διὰ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ τοὺς ἐξεδίωξε, καὶ τοὺς εἶπεν ὅτι ἀπὸ τὴν σιγμὴν ἐκεῖνην ἡ ζωὴ των καὶ ἡ ζωὴ ὄλων τῶν ἀνθρώπων θὰ ἦτο δύσκολος καὶ βαρεῖα.

Ὁ Θεὸς ὅμως, πανάγαθος καὶ γεμᾶτος ἀπὸ ἀγάπην, καθὼς ἦτο, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐλέπη αἰωνίως τοὺς ἀνθρώπους νὰ βασανίζωνται καὶ νὰ ὑποφέρουν. Δι' αὐτὸ κατεδέχθη νὰ στείλῃ εἰς τὴν Γῆν τὸν Υἱόν Του, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ ὅποιος ἔγινεν ἄνθρωπος, διὰ νὰ δώσῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἔλθουν καὶ πάλιν κοντὰ εἰς τὸν Πατέρα των.

Ἦλθε λοιπὸν εἰς τὸν Κόσμον, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, διὰ τῆς Παρθένου Μαρίας, μετὰ τὴν δύναμιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅλα αὐτὰ ποῦ εἵπομεν προηγουμένως, ὁμολογοῦμεν ὅτι τὰ πιστεύομεν, μετὰ τὸ τρίτον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Ἄρθρον 4ον.— Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου καὶ παθόντα καὶ ταφέντα,

Ἄρθρον 5ον.— Καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς Γραφάς,

Ἄρθρον 6ον.— Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς.

Ἄρθρον 7ον.— Καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης, κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.

Δὲν ἦτο ὅμως ἀρκετὸν νὰ διδάξῃ ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους πῶς θὰ γίνουν καλύτεροι, διὰ νὰ ζήσουν πάλιν εἰς τὸν Παράδεισον. Διότι εἶχον κληρονομήσει τὴν ἁμαρτίαν τῶν Πρωτοπλάστων, ἡ ὁποία ἦτο πολὺ μεγάλη, καὶ ὁ Θεός, ἀφοῦ εἶναι δίκαιος, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ τὴν ἀφήσῃ ἀτιμώρητον. Φαντασθῆτε! Νὰ ζοῦν κοντὰ εἰς τὸν Θεόν, νὰ Τὸν βλέπουν καὶ νὰ Τὸν ἀκούουν, καὶ ὅμως νὰ περιφρονήσουν τὴν ἐντολὴν Του! Αὐτὸ εἶναι προ-

τοφανής και βαρυτάτη ἁμαρτία, πού καμμία μετάνοια δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὴν καθάρισῃ.

Ἄλλὰ ὁ Θεὸς εἶναι πανάγαθος. Δι' αὐτὸ ὁ Υἱὸς Του, — δηλαδὴ Αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Θεός, — ἐδέχθη νὰ ὑποφέρῃ καὶ νὰ βασανισθῇ εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ ταφῇ, διὰ νὰ καθάρισῃ τὸν δρόμον τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὸ ἐμπόδιον τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Μὲ ἄλλους λόγους, ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐδέχθη νὰ γίνῃ ἀντιπρόσωπος τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ τιμωρηθῇ διὰ λογαριασμόν των.

Ὡς ἀντιπρόσωπος λοιπὸν τῶν ἀνθρώπων, ὁ Χριστὸς ὑπέφερε, ἔπαθε, ἐβασανίσθη καὶ ἐμαρτύρησεν εἰς τὸν Σταυρὸν. Καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη, τὴν ἐποχὴν πού ἡγεμὼν τῆς Παλαιστίνης ἦτο ὁ Πόντιος Πιλάτος.

Ἄλλὰ ὡς Θεός, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μείνῃ νεκρός. Ἐμεινεν εἰς τὸν τάφον τρεῖς ἡμέρας, καὶ κατόπιν ἀνεστήθη, ὅπως τὸ προεῖπεν ὁ Θεὸς εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν. Καὶ ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκάθησε δεξιὰ ἀπὸ τὸν Πατέρα Του, καὶ θὰ ἔλθῃ, ἄγνωστον πότε, ἢ ἡμέρα, πού θὰ κατέλθῃ πάλιν εἰς τὴν Γῆν. Τότε, θὰ κρίνῃ τὰς πράξεις ὄλων τῶν ἀνθρώπων, — καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν καλῶν. Καὶ ἔκτοτε ἡ Βασιλεία Του δὲν θὰ τελειώσῃ ποτέ...

Αὐτὰ ὁμολογοῦμεν ὅτι πιστεύομεν μὲ τὸ τέταρτον, πέμπτον, καὶ ἕκτον ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Ἐρωτήσεις : 1) Διατί ὀνομάζομεν τὸν Χριστόν, « ὁμοούσιον τῷ Πατρί » ; 2) Διατί ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθη ; 3) Τί ὑποχρεώσεις ἔχουν οἱ ἄνθρωποι μετὰ τὴν Σταύρωσιν τοῦ Κυρίου ; 4) Θὰ ἔχετε ἀκούσει τὴν λέξιν : Θεάνθρωπος. Ξεύρετε ποῖον ὀνομάζομεν ἔτσι καὶ διατί ; 5) Διατί τὴν ἡμέραν πού θὰ ἔλθῃ καὶ πάλιν ὁ Κύριος νὰ κρίνῃ « ζῶντας καὶ νεκρούς », τὴν ὀνομάζομεν *Δευτέραν Παρουσίαν* ; 6) Νὰ γράψετε μίαν ἐκθεσιν μὲ τὴν ὀμιλίαν τοῦ Χριστοῦ διὰ τὴν ἡμέραν τῆς Δευτέρας Παρουσίας καὶ νὰ σημειώσετε εἰς ποῖον μέρος τῆς Καινῆς Διαθήκης εἶναι γραμμένη. 7. Ἐξηγήσατε πῶς ἐγένεν ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων διὰ τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ.

“Ογδοον μάθημα

Τὸ Τρίτον Πρόσωπον τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἡ Ἐκκλησία. Τὸ Βάπτισμα

Ἄρθρον δον.— Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλήσαν διὰ τῶν Προφητῶν.

Μὲ τὸ ὄγδοον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, ὁμολογοῦμεν ὅτι πιστεύομεν εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ὡς Τρίτον Πρόσωπον ἢ ὑπόστασις τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἔχει τὰς ἰδίας ιδιότητας μὲ τὸν Θεόν, ὅπως εἴπομεν εἰς προηγούμενα μαθήματα. Δι’ αὐτὸ ὁμολογοῦμεν, εἰς τὸ ὄγδοον ἄρθρον, ὅτι εἶναι ἅγιον, δηλαδὴ ἀναμάρτητον. Ὅτι εἶναι Κύριον, δηλαδὴ ἐξουσιάζει καὶ Αὐτὸ δόλοκληρον τὸ Σύμπαν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱός. Ὅτι εἶναι ζωοποιόν, δίδει· δηλαδὴ εἰς τὸν Κόσμον ζώην, καὶ τὸν φωτίζει, ὥστε νὰ ζῆ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐφώτισε τοὺς Προφήτας, καὶ τοιοιουτοτρόπως αὐτοὶ εἶπον εἰς τοὺς ἀνθρώπους τί ζῆται ἀπὸ αὐτοῦ ὁ Θεὸς διὰ νὰ σωθῶν.

Τὸ τιμῶμεν καὶ τὸ δοξάζομεν, ὅπως ἀκριβῶς καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν μὲ τοὺς ὁποίους εἶναι ἴσον.

Ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία παραδέχεται ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἐνῶ οἱ Καθολικοὶ καὶ οἱ Διαμαρτυρούμενοὶ παραδέχονται ὅτι ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ.

Τί ἀκριβῶς σημαίνει ἐκπορεύεται; Αὐτὸ εἶναι ἐν δύσκολον θεολογικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ζήτημα. Ἐπειδὴ ὅμως εἴσθε ἀκόμη μικροί, θὰ πρέπει νὰ κάμετε ὑπομονήν, νὰ μεγαλώσετε, νὰ μελετήσετε καὶ νὰ μορφωθῆτε καλά. Τότε θὰ καταλάβετε καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα.

Ἡ Ἐκκλησία.

Ἄρθρον 9ον. — Εἰς μίαν Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.

Εἰς τὸ τρίτον μάθημα εἶχομεν εἶπει τί σημαίνει « ἐκκλησία » καὶ τί εἶναι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Τώρα, μὲ τὸ δέκατον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, ὁμολογοῦμεν τὴν πίστιν μας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ποῦ ἴδρυσεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ὁμολογοῦμεν ὅτι εἶναι μία, ἐπειδὴ εἰς εἶναι Ἐκεῖνος ποῦ τὴν ἴδρυσεν. Ὅτι εἶναι Ἁγία, δηλαδὴ ὅτι εἶναι ἀναμάρτητος, ὅτι δὲν κάμνει σφάλματα. Καὶ αὐτὸ συμβαίνει ἐπειδὴ τὴν ἴδρυσεν ὁ Χριστός, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀναμάρτητος καί, μὲ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὴν φωτίζει διαρκῶς, ὥστε μόνον τὸ θέλημα Του νὰ ἐκδηλώνῃ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ὁμολογοῦμεν ἐπίσης ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι καθολικὴ. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἀνήκει εἰς ὅλον ἀνεξαιρέτως τὸν Κόσμον. Καὶ ἂν δὲν ἔχῃ ἀκόμη ἐξαπλωθῆ μεταξὺ ὅλων ἀπολύτως τῶν ἀνθρώπων, αὐτὸ δὲν σημαίνει ὅτι δὲν εἶναι καθολικὴ. Διότι θὰ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ποῦ θὰ πραγματοποιηθῆ ἐκεῖνο ποῦ εἶπεν ὁ Κύριος: ὅτι ὁλόκληρος ὁ κόσμος θὰ γίνῃ μία ποιμνὴ μὲ ἓνα ποιμένα.

Τέλος, ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἀποστολική, καὶ μὲ αὐτὸ ἐννοοῦμεν ὅτι οἱ Μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ οἱ Ἀπόστολοι, τὴν ἐκῆρυξαν καὶ τὴν διέδωσαν εἰς τὸν Κόσμον.

Τὸ Βάπτισμα.

Ἄρθρον 10ον. — Ὁμολογῶ ἐν Βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

Μὲ τὸ ἄρθρον αὐτὸ τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ὁμολογοῦμεν ὅτι πιστεύομεν πῶς διὰ νὰ καθαρῶσθῃ ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν πρέπει νὰ βαπτισθῆ. Ἐπίσης, ὅτι τὸ Βάπτισμα εἶναι ἓν.

Εἰς ἄλλο μάθημα θὰ ἀναφέρωμεν περισσότερα διὰ τὸ Βάπτισμα, καὶ τότε θὰ καταλάβετε καλὰ τὴν σημασίαν τοῦ δεκάτου ἄρθρου.

Ἐρωτήσεις: 1) Διὰ τί τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι Ἅγιον, Κύριον

καὶ Ζωοποιόν; 2) Τί σημαίνει: « Τὸ λαλήσαν διὰ τῶν Προφητῶν; »
 3) Διατί τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τὸ τιμῶμεν καὶ τὸ δοξάζομεν ὅπως ἀκρι-
 βῶς τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν; 4) Ἐνθυμεῖσθε τί σημαίνει ἡ λέξις
 « ἐκκλησία; » 5) Ποία εἶναι ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία; 6) Εἶναι δυ-
 νατὸν νὰ κάμῃ ἡ Ἐκκλησία ἁμαρτίας καὶ λάθη; 7) Τί σημαίνει αὐτὸ
 ποὺ εἶπεν ὁ Χριστός, ὅτι ὁ κόσμος θὰ γίνῃ κάποτε *μία ποίμνη, εἰς ποι-
 μὴν*; 8) Διατί ἡ Ἐκκλησία ὀνομάζεται *Ἀποστολική*; 9) Τί ὁμολογοῦ-
 μεν μὲ τὸ 10ον ἄρθρον τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως;

"Ενατον μάθημα

"Η Ανάστασις τῶν νεκρῶν. "Η μέλλουσα ζωή

* Ἀρθρον 11ον. — Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν.

* Ἀρθρον 12ον. — Καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

Ἐίπομεν εἰς τὸ ἕβδομον μάθημα, ὅτι ὁ Χριστὸς τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὸν θάνατόν Του ἀνεστήθη καὶ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ὅτι θὰ ἔλθῃ πάλιν εἰς τὴν Γῆν, — κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν, — διὰ νὰ κρίνῃ τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὰ ἔργα των. Καὶ ὅτι ἔκτοτε ἡ Βασιλεία Του θὰ εἶναι αἰωνία.

* Ἀπὸ τὸ Ἐθαγγέλιον ὅμως, ξεύρομεν ὅτι ὅταν ἔλθῃ αὐτὴ ἡ μεγάλη ἡμέρα ποῦ ὁ Κύριος θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Γῆν, θὰ ἀναστηθοῦν ὅλοι οἱ νεκροὶ καὶ θὰ σταθοῦν ἐμπρὸς Του διὰ νὰ τοὺς κρίνῃ κατὰ τὰ ἔργα των. Καὶ ὅτι οἱ κακοὶ θὰ καταδικασθοῦν νὰ ζοῦν αἰωνίως εἰς τὴν τιμωρίαν τῆς Κολάσεως, ἐνῶ οἱ καλοὶ θὰ ἀνταμειφθοῦν μὲ τὴν αἰωνίαν χαρὰν τῆς ζωῆς τοῦ Παραδείσου, κοντὰ εἰς τὸν οὐράνιον Πατέρα.

Εἰς αὐτὴν λοιπὸν τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ποῦ θὰ κρατήσῃ αἰωνίως, ὁμολογοῦμεν ὅτι πιστεύομεν μὲ τὰ δύο τελευταῖα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως.

Δι' αὐτὴν τὴν μέλλουσαν ζωὴν ζῆ ὁ Χριστιανός. Ὁ βίος του ἐδῶ εἰς τὴν Γῆν εἶναι προετοιμασία διὰ τὸν αἰώνιον βίον. Ὅ,τι κάμνομεν εἰς τὴν ἐπίγειον ζωὴν καθορίζει τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον θὰ ζήσωμεν εἰς τὴν μελλοντικὴν, ποῦ εἶναι αἰωνία. Δι' αὐτὸ ἡ παροῦσα ζωὴ μας πρέπει νὰ εἶναι ἀγνή καὶ καθαρὰ, γεμάτη εὐκρίνειαν καὶ ἀγάπην πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὅταν ζῶμεν ἔτσι, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τότε, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόσχεσίν Του, θὰ ζήσωμεν αἰωνίως πλησίον Του. Συγχρόνως ὅμως θὰ εἴμεθα ἡσυχοὶ, χαρούμενοι καὶ εὐτυχησμένοι καὶ εἰς τὴν ἐπίγειον ζωὴν μας.

Ἐρωτήσεις: 1) Ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ τὸ Ἐθαγγέλιον καμμίαν περὶπτωσιν ὅπου ὁ Κύριος ὠμίλησε διὰ τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν; 2) Πῶς θὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος κατὰ τὴν Δευτέραν Παρουσίαν; Ἐνθυμεῖσθε τὴν περιγραφὴν ποῦ ἔκαμεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος; 3) Ἡ ἰδική σας ζωὴ, παιδιά, εἶναι ἀγνή καὶ καλή, σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ;

* Α. Γ. Καλογεροπούλου, Λειτουργικὴ - Κατήχησις

Δέκατον μάθημα

Τί σημαίνει: « μυστήριον ». — Τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. — Ὑποχρεωτικά καὶ προαιρετικά Μυστήρια. Τὸ Βάπτισμα

Τί σημαίνει « μυστήριον ». Ὅλοι σας θὰ τὴν ἔχετε ἀκούσει αὐτὴν τὴν λέξιν καὶ θὰ τὴν λέγετε συχνά. Ὅταν π.χ. γίνεται κάτι ποῦ δὲν τὸ ἐννοεῖτε, λέγετε: « Μυστήριον πράγμα αὐτό! » Λέγετε, δηλαδή, ὅτι πρόκειται διὰ κάτι ἀκατανόητον, κάτι ποῦ ἔχει κρυφὸν νόημα.

Ἡ λέξις « μυστήριον », ὅπως καὶ ἡ λέξις « ἐκκλησία » εἶναι ἀρχαῖα λέξεις καὶ σημαίνει: μυστικόν, κρυφόν.

Τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει πολλὰς τελετὰς καὶ Ἀκολουθίας. Εἰς μερικὰς ὁμῶς ἀπὸ αὐτὰς καταβαίνει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καὶ μεταδίδει εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν εὐλογίαν Του. Αὐτὸ ὁμῶς τὸ μέγα καὶ ἱερὸν γεγονός τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γίνεται μὲ τρόπον κρυφόν, μυστικόν. Ἡμεῖς βλέπομεν ἀπλῶς τὴν τελετὴν, δηλαδή παρακολουθοῦμεν τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον γίνεται ἡ προσευχὴ μὲ τὴν ὁποῖαν ἐπικαλούμεθα τὸ Ἅγιον Πνεῦμα νὰ καταβῇ. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν τὸ βλέπομεν. Δι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ αἱ τελεταὶ αὐταὶ τῆς Ἐκκλησίας ὀνομάζονται *Μυστήρια*.

Μυστήρια λοιπὸν λέγονται αἱ ἱερὰ τελεταὶ τῆς Ἐκκλησίας μας κατὰ τὰς ὁποίας τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατέρχεται μὲ μυστικόν τρόπον καὶ μεταδίδει εἰς τοὺς πιστοὺς τὴν χάριν Του.

Τὰ μυστήρια εἶναι ἑπτὰ, καὶ διαίρουνται εἰς Ὑποχρεωτικά καὶ Προαιρετικά.

Υποχρεωτικά Μυστήρια είναι εκείνα πού απαιτητῶς και υποχρεωτικῶς πρέπει νά τὰ ἐκτελεῖ κάθε ἄνθρωπος πού θέλει νά εἶναι Χριστιανός.

Προαιρετικά Μυστήρια εἶναι εκείνα πού τὰ ἐκτελοῦν μόνον ὅσοι Χριστιανοί θέλουν.

Τὰ υποχρεωτικά μυστήρια εἶναι τέσσαρα, τὰ ἐξῆς:

1. Τὸ Βάπτισμα, 2. Τὸ Χοῖσμα, 3. Ἡ Ἐξομολόγησις,
4. Ἡ Θεία Εὐχαριστία.

Τὰ Προαιρετικά Μυστήρια εἶναι τρία, τὰ ἐξῆς:

1. Τὸ Εὐχέλαιον, 2. Ὁ Γάμος, 3. Ἡ Ἱεροσύνη.

Τὸ Βάπτισμα. Τὸ Βάπτισμα εἶναι τὸ πρῶτον Μυστήριον. Διότι ἐὰν ὁ ἄνθρωπος δὲν βαπτισθῇ, δὲν ἔμπορεῖ νά γίνῃ Χριστιανός, ἐπομένως δὲν ἔμπορεῖ νά δεχθῇ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ κανὲν ἄλλο Μυστήριον.

Ὅπως θὰ ἐνθυμῆσθε, ὁ σταυρικὸς θάνατος τοῦ Σωτῆρος ἐκαθάρισε τὸν δρόμον ἀπὸ τὸ ἐμπόδιον τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Ἐδῶσε δηλαδὴ τὴν εὐκαιρίαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους νά πιστεύουν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ νά βαπτισθοῦν. Διότι ἕως τότε, προτοῦ δηλαδὴ σταυρωθῇ ὁ Κύριος, τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα εἶχε τοὺς ἀνθρώπους δεμένους. Καὶ ἂν ἀκόμη ἤθελον νά πιστεύσουν καὶ νά σωθοῦν, δὲν ἔμποροῦσαν. Ὅταν λοιπὸν τὸ φοβερὸν αὐτὸ ἁμάρτημα ἔφυγεν ἀπὸ τὴν μέσην, οἱ ἄνθρωποι ἦσαν πλέον ἐλεύθεροι, καὶ ἔμποροῦσαν νά σωθοῦν. Μετὰ τὴν πίστιν καὶ μετὰ τὸ Βάπτισμα.

Τὸ Βάπτισμα τὸ ἔδρυσεν ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν ἐπῆγεν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ ἐβαπτίσθη ἀπὸ τὸν Ἰωάννην.

Ὅλοι σας θὰ ἔχετε παρακολουθήσει Βάπτισμα. Ὁ ἱερεὺς, ἀφοῦ διαβάσῃ ὠρισμένας εὐχὰς, παίρνει τὸ βαπτιζόμενον καὶ τὸ βυθίζει ὀλόκληρον τρεῖς φορές μέσα εἰς τὴν κολυμβήθραν, λέγων τὰ ἐξῆς:

« Βαπτίζεται ὁ δούλος τοῦ Θεοῦ (τάδε) εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς (πρώτη βύθισις) καὶ τοῦ Υἱοῦ (δευτέρα βύθισις) καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (τρίτη βύθισις). Ἀμήν. »

Αἱ τρεῖς βυθίσεις συμβολίζουν τὴν τριήμερον ταφὴν καὶ τὴν

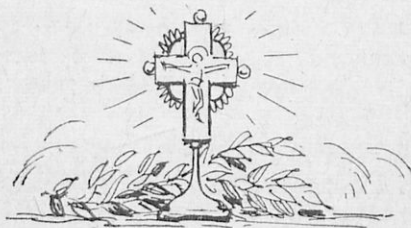
ανάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Διότι, χάρις εἰς αὐτὴν τὴν θυσίαν, ὁ ἄνθρωπος ἠμπορεῖ, ἀφοῦ πιστεύσῃ πρῶτον, νὰ βαπτισθῇ καὶ νὰ σωθῇ.

Δι' αὐτό, προτοῦ γίνῃ τὸ Βάπτισμα, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ πιστεύσει εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἀπαγγείλῃ τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως. Ἐπειδὴ ὅμως τώρα τὸ Βάπτισμα γίνεται ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐρέφος, δι' αὐτό, τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως τὸ ἀπαγγέλλει ὁ ἀνάδοχος (ὁ νουνός), ὁ ὁποῖος ἀντιπροσωπεύει ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐκείνην τὴν στιγμήν, τὸν βαπτιζόμενον. Ἐκτὸς ὅμως αὐτοῦ, ἀναλαμβάνει καὶ τὴν ὑποχρέωσιν, ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ βαπτιζόμενος θὰ γίνῃ καλὸς Χριστιανός. Ἀπὸ αὐτὸ ἀντιλαμβάνεσθε πόσον μεγάλην σημασίαν ἔχει νὰ γίνῃται κανεὶς ἀνάδοχος, καὶ ποῖαν μεγάλην εὐθύνην ἀναλαμβάνει.

Υπάρχουν περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἓνα παιδί κινδυνεύει νὰ ἀποθάνῃ ἀβάπτιστον. Τότε, ὁποιοσδήποτε τύχῃ ἐκεῖ, — εἴτε κληρικὸς εἴτε λαϊκός, — ἠμπορεῖ νὰ τὸ βαπτίσῃ εἰς τὸν αἴρα, λέγων τὰ ἴδια λόγια τοῦ Μυστηρίου τοῦ Βαπτίσματος (Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ κλπ.). Ἐὰν ὅμως τὸ παιδί ἐπιζήσῃ, τότε τὸ Βάπτισμα πρέπει νὰ γίνῃ κανονικῶς.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία δὲν κάμνει τὸ Βάπτισμα μὲ τρεῖς βυθίσαις, ἀλλὰ μὲ ραντισμόν.

Ἐρωτήσεις : 1) Τί σημαίνει ἡ λέξις « μυστήριον » ; 2) Τί εἶναι τὰ Μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ; 3) Πόσα εἶναι ὅλα τὰ Μυστήρια ; 4) Ποῖα Μυστήρια εἶναι ὑποχρεωτικὰ καὶ ποῖα προαιρετικὰ ; 5) Διατί τὸ Βάπτισμα εἶναι ὑποχρεωτικὸν Μυστήριον ; 6) Τί σημασίαν ἔχει τὸ Βάπτισμα διὰ τὸν ἄνθρωπον ; 7) Τί σημασίαν ἔχει ἡ ιδιότης τοῦ ἀναδόχου ; 8) Τί εἶναι τὸ Βάπτισμα εἰς τὸν αἴρα ;

Ἐνδέκατον μάθημα

Χρῖσμα. Ἐξομολόγησις. Θεία Εὐχαριστία

Χρῖσμα. Ἀμέσως μετὰ τὸ Βάπτισμα ἀκολουθεῖ τὸ δευτέρον ὑποχρεωτικὸν μυστήριον, τὸ *Χρῖσμα*. Μὲ τὸ Μυστήριον αὐτὸ μεταδίδονται εἰς τὸν βαπτισθέντα τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὁ ἱερεὺς χρίει, δηλαδὴ ἀλείφει μὲ Ἅγιον Μῦρον, ὅλα τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ βαπτισθέντος, καὶ λέγει: « Σφραγίς δωρεᾶς Πνεύματος Ἁγίου, ἀμήν », δηλαδὴ, αὐτὸ τὸ χρῖσμα, τὸ ἀλειμμα, εἶναι ἀπόδειξις ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μετέδωσε τὴν χάριν καὶ τὴν εὐλογίαν Του ».

Τὸ Ἅγιον Μῦρον τὸ κατασκευάζουν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον μὲ λάδι καὶ σαράντα διάφορα ἀρώματα, τὰ ὅποια συμβολίζουν τὰ ἄπειρα χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Κάθε χρόνον, τὴν Μεγάλην Τετάρτην, τὸ ἐτοιμάζουν, καὶ τὴν Μεγάλην Πέμπτην γίνεται ἡ τελετὴ μὲ τὴν ὁποίαν καθαγιάζεται. Κατόπιν, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον τὸ ἀποστέλλει, μέσα εἰς τὰ μηροδοχεῖα, εἰς ὅλας τὰς ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας τοῦ Κόσμου.

Ἐξομολόγησις εἶναι τὸ Μυστήριον ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστιανὸς καθαρίζεται ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας πού ἔκαμε μετὰ τὸ Βάπτισμα, ἂν μετανόησῃ εἰλικρινῶς δι' αὐτὰς καὶ τὰς ἐξομολογήσῃ εἰς τὸν Θεόν, ἐμπρὸς εἰς τὸν ἱερέα.

Ἐἶπομεν εἰς τὸ προηγούμενον μάθημα, ὅτι μὲ τὸ Βάπτισμα ὁ ἄνθρωπος σώζεται ἀπὸ τὸ προπατορικὸν ἁμάρτημα. Ἀλλὰ εἰς τὴν ζωὴν του, ἀπ' ἐκεῖ καὶ πέραν, εἶναι δυνατὸν νὰ κάμῃ

ἄλλας ἀμαρτίας ποῦ τοῦ βαρύνουν τὴν ψυχὴν καὶ δὲν τὸν ἀφήνουν νὰ ἠσυχάσῃ.

Διὰ νὰ καθαρισθῇ λοιπὸν καὶ νὰ ἐξαγνισθῇ, πηγαίνει εἰς τὸν πνευματικόν, δηλαδὴ τὸν ἱερέα ποῦ ἐξομολογεῖ τοὺς Χριστιανούς, καί, μετανῶν δι' ὅσα ἔπραξε, τὰ ἐκμυστηρεῖται εἰλικρινῶς καὶ μὲ ταπεινώσιν. Κατόπιν, ὁ πνευματικὸς παρακαλεῖ μὲ μίαν εὐχὴν τὸν Θεὸν νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἀμαρτωλόν. Μετὰ τὸ Μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως ἢ Μετανοίας, (ὅπως ὀνομάζεται καὶ διαφορετικῶς), ὁ Χριστιανὸς εἶναι τελειῶς καθαρὸς, διότι τὰ ἀμαρτήματά του ἔχουν διαγραφῆ ἀπὸ τὸν Θεόν.

Ἡ ἐξομολόγησις εἶναι μέγα Μυστήριον. Δίδει δύναμιν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἀνακουφίζει, τῆς προσφέρει χαρὰν, καὶ τὴν βοηθεῖ νὰ γίνεταί καθαρὰ καὶ τελειότερα. Ὁ Χριστιανὸς ἠμπορεῖ νὰ ἐξομολογήται ὅσας φορὰς αἰσθανθῇ αὐτὴν τὴν ἀνάγκην. Καὶ ὅσον περισσότερο ἐξομολογεῖται, τόσον περισσότερο καλλιεργεῖται ἡ ψυχὴ του.

Τὸ Μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως ἢ Μετανοίας, τὸ ἱδρυσεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν, ἀποστέλλων τοὺς Μαθητάς του διὰ νὰ κηρύξουν τὴν διδασκαλίαν Του εἰς τὰ Ἔθνη, τοὺς ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ συγχωροῦν τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων (Ἰωάν. κ' 23).

Αὐτὴν τὴν μεγάλην καὶ ἱεράν ἐξουσίαν τῆς συγχωρήσεως τῶν ἀμαρτιῶν, ποῦ τὴν παρέλαβον οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ τὸν Κύριον, τὴν μετέδωσαν εἰς τοὺς Ἐπισκόπους καὶ αὐτοὶ τὴν μεταδίδουν εἰς τοὺς πνευματικούς.

Θεία Εὐχαριστία. Ὅταν ἔγινεν ὁ Μυστικὸς Δεῖπνος, ὅπως ξεύρετε ἀπὸ τὴν Καινὴν Διαθήκην, ὁ Κύριος, προσφέρων ἄρτον εἰς τοὺς Μαθητάς του, εἶπε: « Λάβετε, φάγετε, τοῦτο μου ἐστὶ τὸ σῶμα, τὸ ὑπὲρ ἡμῶν κλώμενον εἰς ἄφεισιν ἀμαρτιῶν », δηλαδὴ: « Πάρετε καὶ φάγετε, αὐτὸ εἶναι τὸ σῶμα μου, ποῦ κόβεται πρὸς χάριν σας, διὰ νὰ συγχωρηθοῦν αἱ ἀμαρτίαι σας ».

Καὶ κατόπιν τοὺς προσέφερε οἶνον καὶ τοὺς εἶπε: « Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτό ἐστὶ τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον, εἰς ἄφεισιν ἀμαρτιῶν ». Δηλαδὴ: « Πίετε ἀπὸ αὐτοῦ ὅλοι, αὐτὸ εἶναι τὸ αἷμα μου, τῆς Καινῆς Διαθήκης, ποῦ χύνεται διὰ τὴν σωτηρίαν τὴν ἰδικήν σας

και πολλων αλλων, και δια την συγχωρησιν των αμαρτιων σας ».

Και τέλος τους ειπε: « Τουτο ποιειτε εις την εμην αναμνησιν ». Δηλαδη: « Αυτο να το कामνετε δια να με ενθυμησθε ».

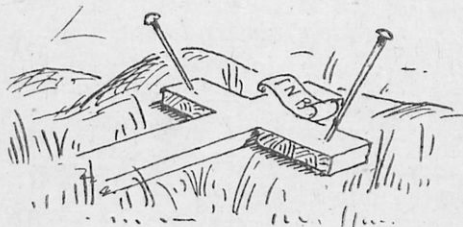
Με αυτας τας ιερας λεξεις, που τας ακουομεν εις καθε Θεϊαν Λειτουργϊαν, ο Κυριος ιδρυσε το Μυστηριον της Θεϊας Εδχαριστιας. Με το Μυστηριον αυτο, με την Μεταληψιν δηλαδη του Σωματος και του Αϊματος του Χριστου, ο πιστος ενωνεται με τον **Κυριον και εξαγιαζεται.**

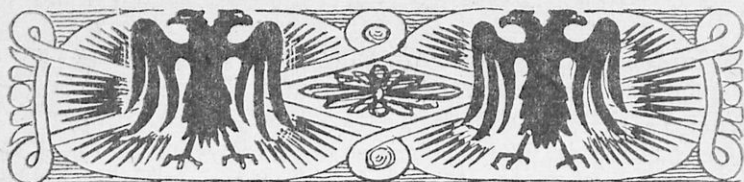
Ημπορειτε ασφαλως να καταλαβετε και μονοι σας την απεραντον ιεροτητα της Θεϊας Εδχαριστιας, εις την οποϊαν η Εκκλησια μας καλει με τα λογια: « μετα φοβου Θεου, πιστεως και αγαπης προσελθετε ».

Πολυ πρεπει να εχη προετοιμασθη ο Χριστιανος δια να ειναι αξιος να μεταλαβη. Πρεπει να εχη προηγουμενως μετανοησει με δλην την δυναμιν της ψυχης του, και να εχη εξομολογηθη. Και ολόκληρος η σκεψις του να ειναι συγκεντρωμενη εις την μεγαλην και ιεραν σημασιαν της Θεϊας Κοινωνιας, που συνδεει τον ανθρωπον με τον ιδιον τον Κυριον.

Ποσον ωραιος και ευτυχισμενος ειναι ο κοσμος, ποση αγαπη και καλωσυνη επικρατει, οταν οι ανθρωποι ζουν με δλας των τας δυναμεις αυτο που ζητει ο Χριστος απο αυτους!...

Ερωτησεις: 1) Διατι ο ιερεδς χορει τον βαπτιζομενον; 2) Διατι εις την προπαρασκευη του Αγιου Μυρου χρησιμοποιουνται σαραντα ειδων αρωματα; 3) Με ποια λογια ιδρυσεν ο Κυριος το Μυστηριον της Εξομολογησεως; (Κοιταξετε εις την Καινην Διαθηκη σας και αντιγραφατε τα). 4) Τι σημασιαν εχει αυτο το Μυστηριον; 5) Τι κερδιζει ο πιστος με την Αγϊαν Μεταληψιν; 6) Καθε ποτε μεταλαμβανετε;

Δωδέκατον μάθημα

Προαιρετικά Μυστήρια

Ευχέλαιον, Γάμος, Ίερωσύνη

Ευχέλαιον. Ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, εἰς τὴν Ἐπιστολὴν του, (ε' 14,) γράφει: « Εἶναι κανεὶς ἀπὸ σὰς ἄρρωστος; Ἄς προσκαλέσῃ τότε τοὺς ἱερεῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄς προσευχηθῶν πλησίον του, ἀφοῦ τὸν ἀλείψουν μὲ λάδι, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου. Καὶ ἡ προσευχὴ ποῦ γίνεται μὲ πίστιν θὰ σώσῃ τὸν ἄρρωστον, καὶ θὰ τὸν σηκώσῃ ὁ Κύριος· καὶ ἂν τυχὸν ἔχη κάμει ἁμαρτίας θὰ τοῦ συγχωρηθῶν ».

Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος ἱδρυσεν τὸ Μυστήριον τοῦ *Ευχελαιίου*. Ὅταν οἱ ἱερεῖς τελοῦν αὐτὸ τὸ Μυστήριον, ἐπικαλοῦνται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα διὰ νὰ ἀγιάσῃ μὲ τὴν χάριν Του τὸ λάδι μὲ τὸ ὁποῖον ἀλείφουν κατόπιν τὸν ἄρρωστον εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ σώματός του, ὅπως π.χ. εἰς τὸ μέτωπον, τὰ μάγουλα, τὰ χέρια. Καὶ αὐτὸ τὸ λάδι, τὸ ἡγιασμένον ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, θεραπεύει τὸν ἄρρωστον ἀπὸ τὰς ἀσθενείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς.

Ἄλλὰ ὅπως εἰς ὅλα τὰ ἄλλα Μυστήρια, τοιουτοτρόπως καὶ εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ *Ευχελαιίου*, ἡ βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔρχεται μόνον ἂν ὁ Χριστιανὸς τὴν ζητῇ μὲ πραγματικὴν καὶ βαθεῖαν πίστιν. Χωρὶς τὴν πίστιν τοῦ Χριστιανοῦ διὰ τὸν ὁποῖον τελεῖται τὸ *Ευχέλαιον*, ἢ ὁποιονδήποτε ἄλλο Μυστήριον, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα καμμίαν βοήθειαν δὲν δίδει. Ἀντιθέτως, ὅταν κανεὶς ἔχη πίστιν, τότε ἡ βοήθεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι τόση, ὥστε νὰ ἔμπορῃ ἀκόμη καὶ ὄρη νὰ μετακινήσῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅπως εἶπεν ὁ Κύριος.

Τὸ Εὐχέλαιον τελεῖται ὁποτεδήποτε τὸ ζητήσουν οἱ πιστοί. Τὸ τελεῖ ὁμως κατ' ἔτος ἢ Ἐκκλησία, τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Τετάρτης.

Γάμος. Μὲ τὸ Μυστήριον τοῦ Γάμου, ἐξαγιαζεται ὁ σύνδεσμος μεταξὺ τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς, ὥστε μὲ τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ δημιουργήσουν οἰκογένειαν εὐτυχησμένην καὶ νὰ ζοῦν κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Τὸ Μυστήριον αὐτὸ τὸ ἱδρυσεν ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὅταν, μετὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ Ἀδάμ, εἶπε : « οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν », (Γεν. Β', 18) δηλαδὴ, δὲν εἶναι καλὸν νὰ εἶναι μόνος του ὁ ἄνθρωπος· ἄς δημιουργήσω ἓνα βοηθὸν του, ὅμοιον μὲ αὐτόν. Καὶ τότε, ὅπως ἐνθυμείσθε ἀπὸ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, ἐδημιούργησε τὴν Εὐάν, καὶ εἶπε : « αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν Γῆν ». Δηλαδὴ : Γίνετε πολλοί, πολλαπλασιασθήτε τόσον, ὥστε νὰ γεμίσετε τὴν Γῆν.

Ἄλλὰ καὶ ὁ Χριστὸς ἠυλόγησε τὸ Μυστήριον τοῦ Γάμου, ὅταν εἰς τὸν Γάμον τῆς Κανᾶ ἔκαμε τὸ θαῦμα τῆς μεταβολῆς τοῦ νεροῦ εἰς οἶνον.

Ἱερωσύνη. Εἰς τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης (τὸ ὅποιον λέγεται καὶ χειροτονία) ὁ ἐπίσκοπος ἐπιθέτει, δηλαδὴ ἀκουμβᾶ, τὰ χέρια του εἰς τὸ κεφάλι τοῦ χειροτονουμένου καὶ ἐπικαλεῖται τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Τότε μεταδίδεται εἰς τὸν χειροτονούμενον ἢ Θεία Χάρις καὶ τοῦ δίδει τὴν ἐξουσίαν καὶ τὴν δύναμιν νὰ τελῇ τὰ Μυστήρια, νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ διοικῇ τὴν Ἐκκλησίαν.

Τὸ Μυστήριον αὐτὸ τὸ ἱδρυσεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὅταν, ὅπως εἶπομεν εἰς τὸ τρίτον μάθημα, ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἀποστόλους τὴν ἐξουσίαν νὰ σκορπισθοῦν εἰς ὅλα τὰ Ἔθνη καὶ νὰ κηρύξουν τὴν διδασκαλίαν Του. Εἶπομεν ἐπίσης, εἰς τὸ τρίτον μάθημα, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι μετέδωκαν αὐτὴν τὴν ἐξουσίαν εἰς τοὺς διαδόχους των, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς μετεδόθη ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, διὰ μέσου τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης τὸ ἐκτελοῦν μόνον οἱ Ἐπίσκοποι.

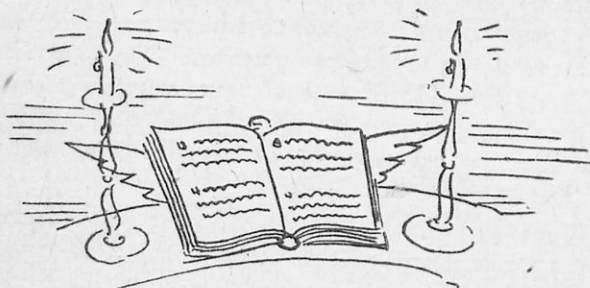
Ἡ Ἱερωσύνη ἔχει τρεῖς βαθμοὺς :

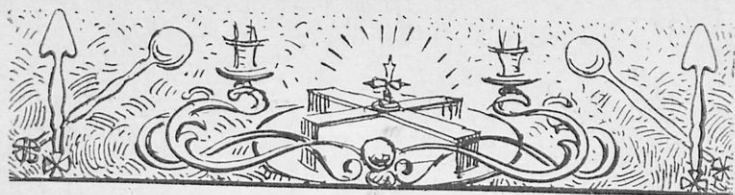
α) Τὸν βαθμὸν τοῦ διακόνου (διάκου). Διάκονος θὰ εἰπῆ βοηθός. Εἰς αὐτὸν τὸν βαθμὸν, ὁ ἱερωμένος δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τελέσῃ Μυστήριον. Ἀπλῶς βοηθεῖ τοὺς ἀνωτέρους τοῦ ἱερωμένου.

β) Τὸν βαθμὸν τοῦ πρεσβυτέρου (ἱερέως ἢ παπᾶ). Ὁ Πρεσβύτερος ἐκτελεῖ ὅλα τὰ Μυστήρια, ἐκτὸς μόνον τῆς Ἱερωσύνης.

γ) Τὸν βαθμὸν τοῦ ἐπισκόπου, ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ ὅλα τὰ Μυστήρια.

Ἐρωτήσεις : 1) Νὰ ἀντιγράψετε ἀπὸ τὴν Καινὴν Διαθήκην σας (Ἐπιστολὴ Ἰακώβου, ε', 14) τὰ λόγια μετὰ τὰ ὁποῖα ἰδρύεται τὸ Μυστήριον τοῦ Εὐχέλαιου. 2) Πότε τελεῖ ἡ Ἐκκλησία αὐτὸ τὸ Μυστήριον ; 3) Γράψατε μίαν μικρὰν ἔκθεσιν μετὰ τὸν Γάμον τῆς Κανᾶ. 4) Ποῖος ἐκτελεῖ τὸ Μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης ; 5) Ποῖοι εἶναι οἱ βαθμοὶ τῆς Ἱερωσύνης ; Ἦμπορεῖτε, τώρα, μετὰ λίγα λόγια νὰ εἰπῆτε : α) Πόσα εἶναι ὅλα τὰ Μυστήρια ; β) Ποῖα εἶναι ὑποχρεωτικὰ καὶ ποῖα προαιρετικὰ ; Γί εἶναι ἕκαστον ἐξ αὐτῶν ἰδιαίτερος ;

Μέρος II

ΗΘΙΚΟΝ

Δέκατον τρίτον μάθημα

Ὁ Δεκάλογος. Εἰς τί διαιρεῖται

(Ἐξοδ. κεφ. κ', 1-18)

Ὁ Δεκάλογος. Ἀπὸ τὴν Παλαιάν Διαθήκην ξεύρετε ὅτι ὁ Θεὸς παρουσιάσθη εἰς τὸν Μωϋσῆ, ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ καὶ τοῦ παρέδωσε τὰς Δέκα Ἐντολάς, δηλαδὴ τὸν Δεκάλογον.

Αἱ Δέκα Ἐντολαὶ περιέχουν τὰς ὁδηγίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὰ τηροῦν τὸ θέλημά Του, καὶ εἶναι αἱ ἑξῆς :

Ἐντολὴ 1η.— Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς σου· οὐκ ἔσονται σοὶ Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.

Ἐντολὴ 2α.— Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῇ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασι ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.

Ἐντολὴ 3η.— Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ.

Ἐντολὴ 4η.— Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἔργα καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου.

Ἐντολή 5η.— Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἐντολή 6η.— Οὐ φονεύσεις.

Ἐντολή 7η.— Οὐ μοιχεύσεις.

Ἐντολή 8η.— Οὐ κλέψεις.

Ἐντολή 9η.— Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδή.

Ἐντολή 10η.— Οὐκ ἐπιθυμήσεις ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστί.

Εἰς τί διαιρεῖται ὁ Δεκάλογος. Ὅπως εἶπομεν προηγουμένως, ὁ Δεκάλογος περιέχει τὰς ὁδηγίας τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, δηλαδή πῶς πρέπει νὰ ζοῦν οἱ ἄνθρωποι, ὥστε νὰ ἐκτελοῦν τὸ θέλημά Του. Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ Δεκάλογος περιέχει τὰ διάφορα καθήκοντα τῶν ἀνθρώπων, ποὺ εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

Τὰ καθήκοντα αὐτὰ εἶναι δύο εἰδῶν: α) Καθήκοντα πρὸς τὸν Θεόν, καὶ β) καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον, δηλαδή πρὸς κάθε ἄλλον ἄνθρωπον.

Τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν Θεὸν περιέχονται εἰς τὰς ἐντολάς: Πρώτη, Δευτέρα, Τρίτη, καὶ Τετάρτη. Τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον περιέχονται εἰς τὰς ἐντολάς: Πέμπτη, Ἑκτη, Ἑβδόμη, Ὀγδόη, Ἐνάτη καὶ Δεκάτη.

Εἰς τὰ ἐπόμενα μαθήματα, θὰ ἐξηγήσωμεν μίαν-μίαν ὅλας τὰς Ἐντολάς, καὶ θὰ μάθωμεν τί καθήκοντα ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τί πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Ἐρωτήσεις: 1) Νὰ μάθετε καλὰ τὰς Δέκα Ἐντολάς, ὥστε νὰ τὰς λέγετε ἀπ' ἔξω. 2) Νὰ γράψετε μίαν σύντομον ἔκθεσιν: πῶς παρουσιάσθη ὁ Θεὸς εἰς τὸν Μωϋσῆ εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ. 3) Τί περιέχει ὁ Δεκάλογος; 4) Ποῖαι Ἐντολαὶ περιέχουν τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ποῖαι τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον; Νὰ τὰς γράψετε χωριστά.

Ὁ Μωϋσῆς ἐπιστρέφει ἀπὸ τὸ ὄρος Σινᾶ, κρατῶν τὰς πλάκας
ὅπου εἶναι γραμμένοι οἱ Δεκάλογος.

Δέκατον τέταρτον μάθημα

Ὁ Θεός, τὰ Εἶδωλα, ὁ ὄρκος, ἡ ἡμέρα τῆς Προσευχῆς

Ὁ Θεός. Ἡ Πρώτη Ἐντολή λέγει: « Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου· οὐκ ἔσονται σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. »

Ὁ Θεός μᾶς λέγει μὲ αὐτὴν τὴν Ἐντολὴν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός, ὁ Δημιουργὸς τοῦ Σύμπαντος, καὶ ὅτι εἰς κανένα ἄλλον Θεὸν δὲν πρέπει νὰ πιστεύωμεν, παρὰ μόνον εἰς Αὐτόν.

Ὁ δὲ Χριστὸς εἶπεν ὅτι τὸν Θεὸν ὀφείλομεν νὰ τὸν ἀγαπῶμεν μὲ ὄλην μας τὴν ψυχὴν καὶ ὄλην μας τὴν σκέψιν.

Τὰ Εἶδωλα : Ἡ Δευτέρα Ἐντολή λέγει: « Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἶδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς.

Δηλαδή, νὰ μὴ κατασκευάσῃς ποτέ σου εἶδωλα ἢ ἄλλα πράγματα ποὺ νὰ ὁμοιάζουν μὲ ὅσα ἀντικείμενα εὐρίσκονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ ἐπάνω εἰς τὴν γῆν ἢ μέσα εἰς τὰ νερὰ καὶ κάτω ἀπὸ τὴν γῆν. Αὐτὰ τὰ πράγματα ἀπαγορεύεται νὰ τὰ προσκυνῆς καὶ νὰ τὰ λατρεύῃς.

Μὲ τὴν Πρώτην Ἐντολήν, ὁ Ἰψιστος μᾶς λέγει ὅτι Αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ μὲ τὴν Δευτέραν μᾶς ἐξηγεῖ ὅτι ἡ εἰδωλολατρεία ἀπαγορεύεται καὶ εἶναι ἀμάρτημα. Διότι ὅλα ὅσα εὐρίσκονται εἰς τὸ Σύμπαν εἶναι δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπομένως δὲν ἠμποροῦμεν, ἀντὶ τοῦ Δημιουργοῦ, νὰ λατρεύωμεν τὰ δημιουργήματα.

Αὐτὴν τὴν Ἐντολήν παρεξήγησαν οἱ εἰκονομάχοι, ὅπως θὰ ἐνθυμησθε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, καὶ ἤθελον νὰ καταργήσουν τὰς ἀγίας εἰκόνας ἀπὸ τοὺς ναοὺς. Ἐκαμον ὁμῶς μεγάλο λάθος, διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν λατρεύει τὰς εἰκόνας ὡς θεοῦς, ἀλλὰ ἀπλῶς τιμᾷ τοὺς ἁγίους ποὺ εἶναι ζωγραφισμένοι. Ὅπως ἀκριβῶς στήνομεν ἀγάλματα τῶν ἡρώων τῆς Πατρίδος διὰ νὰ τοὺς τιμῶμεν καὶ διὰ νὰ ἔχωμεν διαρκῶς ἐμπρὸς μας τὴν ἀνάμνησιν τῶν κατορθωμάτων των, ἢ ὅπως κρεμῶμεν εἰς τὸ σπῆτι μας τὰς φωτογραφίας ἀγαπημένων μας προσώπων. Ὅστε τὰ ἀ-

γάλματα οὔτε τὰς φωτογραφίας λατρεύομεν. Ἀπλῶς ἐκδηλώνομεν τὴν τιμὴν, τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν τοῦ αἰσθανόμεθα διὰ τὰ πρόσωπα τοῦ εἰκονίζου.

Ὁ ὄρκος. Ἡ Τρίτη Ἐντολὴ λέγει: « Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ ». Δηλαδή: νὰ μὴν ὀρκίζεσθε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ διὰ μηδαμινὰ πράγματα.

Διότι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἱερὸν καὶ δὲν ἤμποροῦμεν νὰ τὸ ἔχωμεν εἰς τὸ στόμα μας διὰ τὸ τίποτε. Μόνον μὲ σεβασμὸν πρέπει νὰ τὸ προφέρωμεν, καὶ τοῦτο ἔταν επικαλούμεθα τὴν βοήθειαν καὶ τὴν εὐλογίαν Του.

Ὁ Χριστὸς εἶπεν ὅτι ὁ ὄρκος μας πρέπει νὰ εἶναι ναι ἢ ὄχι. Μόνον τὸ Κράτος ἀναγκάζεται νὰ ζητῇ ὄρκον, καὶ αὐτὸ εἰς δύο περιπτώσεις: α) εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ νὰ ἐξακριβώνεται ἡ ἀλήθεια, ἐπειδὴ ἡ δικαιοσύνη εἶναι ὑπόθεσις ἱερὰ καὶ μεγάλη, β) εἰς τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ εἰς τὸν στρατόν. Οἱ ὑπάλληλοι καὶ οἱ στρατιωτικοί, ὅταν πρωτοδιορίζονται, ὀρκίζονται ὅτι θὰ ἐκτελέσουν πιστῶς τὸ καθήκον των πρὸς τὴν Πατρίδα. Καὶ αὐτὸ, ἐπειδὴ ἡ πιστὴ ὑπηρεσία τῆς Πατρίδος εἶναι καὶ αὐτὴ ὑπόθεσις μεγάλη καὶ ἱερὰ.

Ἡ ἡμέρα τῆς Προσευχῆς. Ἡ Τετάρτη Ἐντολὴ λέγει: « Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἔργῶ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου, τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ Σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου ».

Δηλαδή: Νὰ ἐνθυμῆσαι τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου καὶ νὰ τὴν ἀγιάζῃς (νὰ τὴν ἀφιερώνῃς εἰς τὸν Θεόν). Νὰ ἐργάζεσαι ἕξ ἡμέρας, καὶ τὴν ἑβδόμην νὰ ἀναπαύεσαι καὶ νὰ προσφέρῃς λατρίαν εἰς τὸν Θεόν.

Ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος, μὲ τὴν ἀδιάκοπον ἐργασίαν κουράζεται, καί, μὲ τὴν κόρασιν, ἠμπορεῖ νὰ λημονήσῃ τὸν Θεόν, δι' αὐτὸ ὁ Κύριος λέγει ὅτι ἡ ἐργασία πρέπει νὰ γίνεται μόνον κατὰ τὰς ἕξ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος. Τὴν ἑβδόμην ὅμως ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀναπαύεται, νὰ προσεύχεται εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ ἐκτελῇ ἔργα ἀγάπης καὶ καλωσύνης.

Οἱ Χριστιανοὶ ὡς ἡμέραν ἀργίας καὶ προσευχῆς ἔχομεν τὴν Κυριακὴν, δηλαδή τὴν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου,

ἐνῶ οἱ Ἑβραῖοι εἶχον, καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἔχουν, τὸ Σάββατον.

Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς εἰργάσθη καὶ ἐδημιούργησε τὸν κόσμον εἰς ἕξ ἡμέρας, τὴν ἑβδόμην δὲ ἡμέραν ἀνεπαύθη.

Ἐρωτήσεις : 1) Τί περιέχουν αἱ Ἐντολαί: Πρώτη, Δευτέρα, Τρίτη καὶ Τετάρτη; 2) Ἐξηγήσατε τὴν Πρώτην Ἐντολήν. 3) Ποίαν Ἐντολήν παραβαίνουν οἱ εἰδωλολάτραι καὶ διατι; 4) Διατί δὲν πρέπει νὰ κάμνωμεν ὄρκους εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ; 5) Πότε ἐπιτρέπεται ὁ ὄρκος καὶ διατί; 6) Διατί ἡ Κυριακὴ εἶναι ἡμέρα ἀργίας; 7) Ἐφαρμόζετε εἰς τὴν ζωὴν σας πιστῶς τὴν Τετάρτην Ἐντολήν καὶ πῶς; -

Δέκατον Πέμπτον μάθημα

Ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς. Ὁ σεβασμὸς τῆς ζωῆς. Ὁ σεβασμὸς τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς. Ὁ σεβασμὸς τῆς ξένης ιδιοκτησίας. Ὁ σεβασμὸς τῆς Ἀληθείας. Καθαρὸς νοῦς

Ἡ τιμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς. Ἡ Πέμπτη Ἐντολὴ λέγει: «Τίμα τὸν Πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς». Δηλαδή: Νὰ τιμᾷς τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, διὰ νὰ ἰδῆς καλὸν εἰς τὴν ζωὴν σου καὶ διὰ νὰ ζήσης πολλὰ χρόνια.

Ἡ Ἐντολὴ αὕτη εἶναι ἡ πρώτη-πρώτη ἀπὸ ἐκείνας ποὺ περιέχουν τὰ καθήκοντά μας πρὸς τὸν πλησίον. Σύμφωνα μετὰ τὴν Χριστιανικὴν Θρησκείαν, πλησίον εἶναι κάθε ἄνθρωπος, ἐπομένως τὰ καθήκοντα πρὸς τὸν πλησίον εἶναι τὰ καθήκοντα πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλὰ οἱ πρῶτοι ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἔχομεν ὑποχρεώσεις εἶναι ἐκεῖνοι ποὺ μᾶς ἐγέννησαν, ποὺ μᾶς ἀνέθρεψαν, ποὺ ἔζησαν ἀγωνίας καὶ κόπους διὰ νὰ μᾶς μεγαλώσουν, δηλαδή οἱ γονεῖς μας ποὺ, μετὰ τὸν Θεόν, εἶναι τὸ ἱερώτερον πρᾶγμα ποὺ ἔχομεν εἰς τὸν Κόσμον.

Ἄν δὲν τιμῶμεν τοὺς γονεῖς μας, ἀμαρτάνομεν. Καὶ τότε ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ εἶναι μεγάλη, καὶ ἔρχεται ἀμέσως. Δὲν εἶναι μόνον τιμωρία εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν.

Ὁ σεβασμὸς τῆς ζωῆς. Ἡ Ἑκτη Ἐντολὴ λέγει: « Οὐ φονεύσεις ». Ἡ ζωὴ εἶναι ἓνα πολυτιμὸν ἀγαθὸν ποῦ τὸ ἔδωκε εἰς τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός. Καὶ ἐκεῖνος μονάχα ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὸ πάρῃ πάλιν. Ὁ φόνος εἶναι βαρυτάτη προσβολὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ, διότι ὁ ἄνθρωπος ποῦ φονεῖει, τολμᾷ νὰ ἀφαιρέσῃ ἐκεῖνο ποῦ μόνον ὁ Θεὸς ἤμπορεῖ νὰ τὸ δίδῃ! Τὸ ἴδιον προσβολὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ, ἐπομένως μέγιστον ἀμάρτημα, εἶναι καὶ ἡ αὐτοκτονία.

Ἐπάρχουν ὁμοῦς δύο περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας ἡ Ἐκκλησία εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ συγχωρήσῃ τὸν φόνον: α) εἰς τὸν πόλεμον, καὶ β) εἰς τὴν θανατικὴν ἐκτέλεσιν τῶν καταδίκων.

Εἰς τὸν πόλεμον συγχωρεῖται ὁ φόνος, διότι γίνεται ὄχι μὲ τὴν θέλησίν μας, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην. Φονεύομεν εἰς τὸν πόλεμον διὰ νὰ σώσωμεν τὴν Πατρίδα μας, τὴν τιμὴν μας, τὴν ζωὴν τῶν ἀγαπημένων μας καὶ τῶν ἀδυνάτων, ποῦ ἀπειλοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Εἰς τὸν πόλεμον δὲν φονεῖει κανεὶς διὰ νὰ ἰκανοποιηθῇ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ διὰ νὰ σώσῃ ἄλλους, καί, συγχρόνως, κινδυνεύει καὶ ὁ ἴδιος νὰ φονευθῇ.

Καὶ τὸ Κράτος εὐρίσκεται εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκτελῇ τοὺς κακούργους, διότι μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον προστατεύει τὴν κοινωνίαν ἀπὸ ἐκείνους ποῦ δὲν σέβονται τὴν ζωὴν τῶν ἄλλων.

Ὁ σεβασμὸς τῆς οἰκογενείας. Ἡ Ἑβδόμη Ἐντολὴ λέγει: « Οὐ μοιχεύσεις ». Ἡ οἰκογενειακὴ τιμὴ κάθε ἀνθρώπου εἶναι πολυτιμότερον ἀγαθόν, ὅπως καὶ ἡ ζωὴ του. Ὁ καθένας μας αἰσθάνεται τὴν οἰκογένειάν του ὡς ἱερὸν πρᾶγμα, καὶ θυμῶνι φοβερὰ καὶ εἰς τὴν παραμικροτέραν προσβολὴν ποῦ θὰ τῆς κάμῃ ἓνας ἄλλος. Ὅπως λοιπὸν θέλομεν νὰ σέβωνται οἱ ἄλλοι τὴν οἰκογένειάν μας, τὸ ἴδιον πρέπει νὰ σεβώμεθα καὶ ἡμεῖς τὴν οἰκογένειαν τῶν ἄλλων, καὶ νὰ μὴν κάμνωμεν τίποτε ποῦ νὰ προσβάλλῃ τὴν τιμὴν τῆς.

Ὁ σεβασμὸς τῆς ξένης ἰδιοκτησίας. Ἡ Ὀγδόη Ἐντολὴ λέγει: « Οὐ κλέψεις ». Ἡ περιουσία τοῦ κάθε ἀνθρώπου, μικρὴ ἢ μεγάλη, εἶναι ἓν ἀγαθόν, ποῦ τὸν βοηθεῖ εἰς τὴν ζωὴν του καὶ τὴν πρόδοόν του. Μὲ τὸ νὰ τοῦ τὴν κλέψῃ, κανεὶς, ὄλην ἢ

ἐν μέρος της, θὰ τὸν βλάβῃ, θὰ τὸν κάμῃ δυστυχισμένον. Ἄλλὰ τίποτε ποὺ νὰ βλάβῃ τοὺς ἄλλους δὲν τὸ ἐπιτρέπει ὁ Θεός, ἐπομένως οὔτε καὶ τὴν κλοπὴν.

Δι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐργασία εἶναι μέγα ἀγαθόν. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἐργάζονται συνεχῶς, ποτὲ δὲν θὰ εὐρεθοῦν εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ κλέβουν. Καθῆκον λοιπὸν ὅλων τῶν Χριστιανῶν εἶναι ὄχι μόνον νὰ ἐργάζονται, ἀλλὰ καὶ νὰ βοηθοῦν τοὺς ἄλλους, ὥστε νὰ ἔχουν ἐργασίαν, καὶ ἐπομένως νὰ μὴ δυστυχοῦν καὶ ἀναγκάζονται νὰ κλέπτουν.

Ὁ σεβασμὸς τῆς Ἀληθείας. Ἡ Ἐνάτη Ἐντολὴ λέγει: «Ὁ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ». Ὁ ἄνθρωπος ποὺ λέγει πάντοτε τὴν ἀλήθειαν ἔχει πολὺ ψυχικὸν μεγαλεῖον. Ἀντιθέτως, ἐκεῖνος ποὺ λέγει ψεύματα εἶναι μικροπρεπὴς καὶ προκαλεῖ τὴν ἀγῆδιαν. Ἰδιαιτέρως φοβερὸς εἶναι ἐκεῖνος ποῦ, διὰ νὰ βλάβῃ κάποιον ἄλλον, ἢ διὰ νὰ κερδίσῃ κάτι ὁ ἴδιος, κακολογεῖ μὲ διάφορα ψεύδη τὸν πλησίον του. Αὐτὸν τὸν ψεύτην, ὄχι μόνον ὁ Θεὸς τὸν τιμωρεῖ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄνθρωποι τὸν ἀγῆδιάζουν. Καὶ ὑπάρχουν καὶ περιπτώσεις ποὺ τὸ ψεῦδος τὸ τιμωρεῖ μὲ φυλάκισιν καὶ τὸ Κράτος.

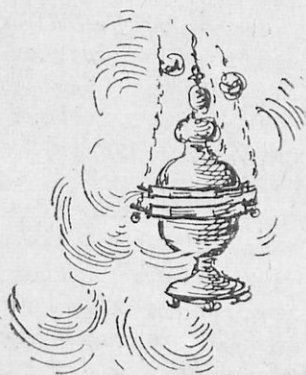
Καθαρὸς νοῦς. Ἡ Δεκάτη Ἐντολὴ λέγει: «Ὁὐκ ἐπιθυμήσεις ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστὶ». Δηλαδή, μὴ ζηλεύσης τὸν ἄλλον δι' ὅ,τι ἔχει. Μὲ αὐτὴν τὴν τελευταίαν Ἐντολήν, ὁ Θεὸς θέλει νὰ μᾶς εἰπῇ πολλά, ποὺ πρέπει ἰδιαιτέρως νὰ τὰ προσέξετε, παιδιά.

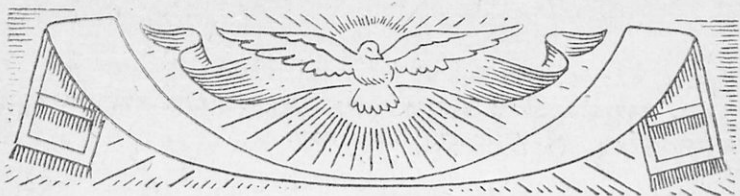
Μᾶς λέγει ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὸν νὰ μὴ κάμωμεν κακὰς πράξεις εἰς βάρος τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ ὅτι δὲν πρέπει οὔτε καὶ νὰ σκεφθῶμεν τίποτε κακὸν δι' αὐτούς. Μὲ τὸ νὰ ζηλεύωμεν τὸν διπλανόν μας διὰ κάτι ποὺ ἔχει αὐτός, καὶ δὲν τὸ ἔχομεν ἡμεῖς, δημιουργεῖται μέσα μας ἡ κακὴ ἐπιθυμία νὰ τοῦ τὸ κλέψωμεν. Καὶ ἂν δὲν τὸ κλέψωμεν, ἡμπορεῖ νὰ κάμωμεν πολλὰ ἄλλα κακὰ ἐναντίον του, διὰ νὰ ἱκανοποιηθῇ ὁ φθόνος μας, ἢ ζήλεια μας. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν κάμωμεν ἀπολύτως τίποτε εἰς αὐτόν, πιθανὸν νὰ κάμωμεν κακὸν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας.

Εἶναι μεγάλος ὁ ἠθικὸς κατήφορος ποὺ ἡμπορεῖ νὰ πάρῃ ἓνας ἄνθρωπος ποὺ δὲν προσπαθεῖ νὰ ἔχῃ καθαρόν νοῦν. Ἄν-

τιθέτως, ἐκεῖνος ποῦ κρατεῖ πάντοτε καθαρὸν τὸν νοῦν του, ζῇ ὠραῖα, γενναῖα, εἶναι εὐτυχισμένος, χαρούμενος καὶ ἠμπορεῖ νὰ προσφέρῃ πολλὰ εἰς τὴν Κοινωνίαν.

Ἐρωτήσεις : 1) Τί περιέχουν αἱ Ἐντολαί : Πέμπτη, Ἑκτη, Ἑβδόμη, Ὀγδόη, Ἐνάτη καὶ Δεκάτη ; 2) Γράψατε μίαν ἔκθεσιν ὅπου, μὲ λίγα λόγια, νὰ εἰπῆτε τί ἐκαταλάβατε ἀπὸ τὸ σημερινὸν μάθημα. 3) Ἐμπορεῖτε νὰ ἀναφέρετε κανένα παράδειγμα ἀπὸ παραβάσιν τῆς Δεκάτης Ἐντολῆς ; 4) Μήπως ἐνθυμεῖσθε ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον μὲ ποίαν παραβολὴν ὁ Κύριος μᾶς διδάσκει ποῖος εἶναι ὁ πλησίον ;

Δέκατον Ἑκτον μάθημα

Ἡ Προσευχή. Εἶδη προσευχῆς. Ἡ Κυριακὴ Προσευχή. Ἐρμηνεία τῆς Κυριακῆς Προσευχῆς

(Ματθ. κεφ. σί', 9 - 14)

Ἡ Προσευχή. Προσευχή εἶναι τὰ λόγια ποὺ ἀπευθύνουμε πρὸς τὸν Θεὸν ὅταν ἐπικοινωνῶμεν μαζί Του.

Ἡ Προσευχή εἶναι ἀπὸ τὰ ἱερώτερα καὶ δυνατώτερα πράγματα ποὺ ἔχει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ζωὴν του. Διότι μὲ αὐτὴν εὐρίσκει παρηγορίαν, ἐνισχύεται, αἰσιοδοξεῖ, ἀποκτᾷ πεποίθησιν, γίνεται εὐτυχισμένος. Διότι ὁ Θεός, ὅταν ἡ προσευχή γίνεται μὲ θερμὴν καρδίαν, στέλλει ὅπωςδήποτε τὴν βοήθειάν Του.

Ὁ Χριστιανὸς ἢμπορεῖ νὰ προσεύχεται ὅπουδήποτε καὶ ὅποιανδήποτε ὥραν θέλει. Διότι ὁ Θεὸς εἶναι πάνταχοῦ παρῶν, ὅπως, εἴπομεν, καὶ εἶναι πάντοτε πρόθυμος νὰ ἐπικοινωνῆ μὲ τὰ παιδιά Του. Ὑπάρχουν ὁμως καὶ ὠρισμένοι τόποι ὅπου οἱ Χριστιανοὶ μαζεύονται πολλοὶ μαζί καὶ προσεύχονται. Οἱ τόποι αὗτοι εἶναι οἱ ναοί, καὶ δι' αὐτοὺς ἔχομεν ὀμιλήσει εἰς τὸ μάθημα τῆς Λειτουργικῆς.

Ἡ Προσευχή πρέπει νὰ μὴν εἶναι φλύαρος. Οὔτε καὶ νὰ ζητῆ ἀπὸ τὸν Θεὸν παράλογα πράγματα. Ὁ προσευχόμενος πρέπει νὰ στέκεται μὲ σεβασμὸν καὶ μὲ εὐλάβειαν, καὶ ἡ σκέψις του νὰ εἶναι ὀλόκληρος συγκεντρωμένη μὲ πίστιν εἰς τὸν Κύριον.

Ἄρκει νὰ σκεφθῆ κανεὶς ὅτι τὴν ὥραν ποὺ προσεύχεται, ὀμιλεῖ εἰς τὸν Δημιουργὸν τοῦ Σύμπαντος, τὸν Παντοδύναμον, καὶ τότε θὰ καταλάβῃ καλὰ καὶ τὴν σημασίαν τῆς προσευχῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ πῶς πρέπει νὰ προσεύχεται.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ζηρῦττων.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΒΙΒΛΙΟΝ Α'

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ

Α' ΜΑΘΗΜΑ	: Λατρεία, Λειτουργική, Ναοί, 'Ιστορία τῶν Ναῶν	σελ. 5
Β'	: Ρυθμοὶ τῶν Ναῶν	> 7
Γ'	: Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Ναοῦ	> 11
Δ'	: Τί περιέχει τὸ Ἅγιον Βῆμα	> 13
Ε'	: Ἱερὰ Σκεύη	> 16
Στ'	: Ἱερὰ Ἄμφια	> 17
Ζ'	: Ἱερὰ Βιβλία	> 19
Η'	: Ἑορταί	> 23
Θ'	: Ἀκίνητοι Δεσποτικά	> 24
Ι'	: Κινηταὶ Δεσποτικά. Πάσχα	> 25
ΙΑ'	: Θεομητορικαὶ καὶ Ἁγίων	> 29
ΙΒ'	: Ἱερὰ Ἀκολουθία	> 32
ΙΓ'	: Ἡ Θεία Λειτουργία	> 34

ΒΙΒΛΙΟΝ Β'

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ — ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α' ΜΑΘΗΜΑ	: Ὁ Θεός, ἡ Θρησκεία	> 40
Β'	: Ἰουδαϊσμός, Μωαμεθανισμός, Χριστιανισμός	> 42

Μέρος I — Δογματικὸν

Γ'	: Ἐκκλησία	> 45
Δ'	: Πηγαί	> 47
Ε'	: Τὸ Σύμβολον τῆς Πίστεως	> 52
Στ'	: Ἁγία Τριάς. Α' Πρόσωπον, ιδιότητες τοῦ Θεοῦ	> 54
Ζ'	: Β' Πρόσωπον	> 59
Η'	: Γ' Πρόσωπον. Ἐκκλησία. Βάπτισμα	> 62
Θ'	: Ἀνάστασις νεκρῶν, μέλλουσα ζωὴ	> 65
Ι'	: Μυστήρια — Βάπτισμα	> 67
ΙΑ'	: Χρῆσμα. Ἐξομολόγησις. Θεία Εὐχαριστία	> 69
ΙΒ'	: Προαιρετικά Μυστήρια	> 72

Μέρος II — Ἠθικὸν

ΙΓ'	: Ὁ Δεκάλογος	> 75
ΙΔ'	: Ἑρμηνεία Ἐντολῶν	> 78
ΙΕ'	: »	> 80
ΙΣΤ'	: Προσευχή. Κυριακὴ Προσευχὴ	> 85

0020561045
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Νέα Βοηθητικά Βιβλία

Α. 'Αλοΐζου - Γ. Σακκά

Παλιά Διαθήκη	Γ'	τάξεως
Κανή Διαθήκη	Δ'	>
'Εσθλ. 'Ιστορία	Ε'	>
Λειτουργική και Κατήχηση	ΣΤ'	>

Α. 'Αλοΐζου

'Ελληνική 'Ιστορία	Γ'	>
'Αρχαία 'Ελλάδα	Δ'	>
Βυζαντινή 'Ιστορία	Ε'	>
Νεώτερη 'Ελλάδα	ΣΤ'	>
Γεωγραφία 'Ελλάδος	Δ'	>
Γεωγραφία 'Ηπειρών	Ε'	>
Γεωγραφία Εδώσης	ΣΤ'	>
Γραμματική Δημοτικής	Γ'-Δ'	>
Γραμμ. Καθαρευούσης	Ε'-ΣΤ'	>
Ζωολογία	Γ'-Δ'	>
Ζωολογία	Ε'-ΣΤ'	>
Φυτολογία	Γ'-Δ'	>
Φυτολογία	Ε'	>
Φυτολογία	ΣΤ'	>
Φυτολογία	Ε'-ΣΤ'	>
Φυσική 'Ιστορία	Γ'	>
Φυσική 'Ιστορία	Δ'	>
Φυσική 'Ιστορία	Ε'	>
Φυσική 'Ιστορία	ΣΤ'	>
Πειραματική	Ε'	>
Πειραματική	ΣΤ'	>
Χημεία	Ε'	>
Χημεία	ΣΤ'	>
Χημεία	Ε'-ΣΤ'	>
Πειραματική και Χημεία	Ε'	>
Πειραματική και Χημεία	ΣΤ'	>
'Αριθμητική & Προβλήματα	Γ'	>
'Αριθμητική & Προβλήματα	Δ'	>
'Αριθμητική & Προβλήματα	Ε'-Δ'	>
Γεωμετρία	Ε'-ΣΤ'	>

Σ. 'Αλοΐζου - Γ. Σακκά

Γεωγραφία Στερεάς 'Ελλάδος	Γ'	>
Γεωγραφία Πελοποννήσου	Γ'	>
Γεωγραφία Μακεδονίας	Γ'	>

Μ. Αιουδάκη - Σ. 'Αλοΐζου

Παλιά Διαθήκη	Γ'	>
Κανή Διαθήκη	Δ'	>
'Εσθλ. 'Ιστορία	Ε'	>
Λειτουργική και Κατήχηση	ΣΤ'	>
'Αριθμητική & Προβλήματα	Ε'	>
'Αριθμητική & Προβλήματα	ΣΤ'	>
'Αριθμητική & Προβλήματα	Ε'-ΣΤ'	>
Γεωμετρία	Ε'-ΣΤ'	>

Ε. Χατζηγιάννη - Σ. 'Αλοΐζου

Μαθήματα Χημείας	Ε'	>
Μαθήματα Χημείας	ΣΤ'	>
Μαθήματα Χημείας	Ε'-ΣΤ'	>

Γ. Σακκά

Μικρά Χρόνια	Γ'	>
'Ιστορικά Χρόνια	Δ'	>
Βυζαντινά Χρόνια	Ε'	>
Νεώτερα Χρόνια	ΣΤ'	>
Γεωγραφία 'Ηπειρών	Ε'	>
Γεωγραφία Εδώσης	ΣΤ'	>
Γραμματική	Ε'	>
Γραμματική	ΣΤ'	>

Σακκά - Πετλάρη - Ξηρογύρη

Φυσική 'Ιστορία	Ε'	>
Φυσική 'Ιστορία	ΣΤ'	>

Κ. Στεργιοπούλου - Γ. Σακκά

'Αριθμητική & Προβλήματα	Γ'	τάξεως
'Αριθμητική & Προβλήματα	Δ'	>
'Αριθμητική & Προβλήματα	Ε'	>
'Αριθμητική & Προβλήματα	ΣΤ'	>
Φυσ. Πειραματική	Ε'-ΣΤ'	>
Χημεία	Ε'-ΣΤ'	>
Πειραματική και Χημεία	Ε'	>
Πειραματική και Χημεία	ΣΤ'	>

Β. Παπαγεωργίου - Γ. Σακκά

Γεωγραφία 'Ελλάδος	Γ'-Δ'	>
Γραμματική Δημοτικής	Γ'-Δ'	>
Γραμματ. Καθαρευούσης	Ε'-ΣΤ'	>

Α. Γ. Καλογεροπούλου

Παλιά Διαθήκη	Γ'	>
Κανή Διαθήκη	Δ'	>
'Εκκλησιαστική 'Ιστορία	Ε'	>
Λειτουργική & Κατήχησις	ΣΤ'	>

Χαρ. Δημητράκοπούλου

Ποιήματα & Προσευχές	Α'-ΣΤ'	>
Παλιά Διαθήκη	Γ'	>
Κανή Διαθήκη	Δ'	>
'Εκκλησιαστική 'Ιστορία	Ε'	>
Λειτουργική & Κατήχησις	ΣΤ'	>
Εσθλ. Γραμμ. Παιδική	Ε'-ΣΤ'	>

Δ. Ζήση

Γραμματική της Νεοελληνικής Γλώσσας	Γ'-Δ'	>
-------------------------------------	-------	---

Σ. Παπαδόκη - Χ. Πάση

Παιδαγωγοσσία	Α'	>
Παιδαγωγοσσία	Β'	>
Παιδαγωγοσσία	Γ'	>

Α. Βογιατζή

Αιγιήσις για τους Θεούς και 'Ώρες	Γ'	>
Οι 'Αρχαίοι 'Ελληνες	Δ'	>

Ε. Καλλιτάκη

Γεωγραφία Κρήτης	Γ'-Δ'	>
------------------	-------	---

Θ. Κοκκινάκη - Ε. Καλλιτάκη

Κανή Διαθήκη	Δ'	>
'Ιστ. 'Αρχ. 'Ελλάδας	Δ'	>

Πάση - Πλέσσα

Γραμματ. Καθαρευούσης	Ε'-ΣΤ'	>
Χ. Κακούλακη	Ε'-ΣΤ'	>

Ζωολογία	Γ'-Δ'	>
Ζωολογία	Ε'-ΣΤ'	>

Φυτολογία	Ε'-ΣΤ'	>
Φυσική 'Ιστορία	Ε'	>
Φυσική 'Ιστορία	ΣΤ'	>

Ν. 'Αμπατζόγλου

Θεοί και 'Ώρες	Γ'	>
Κανή Διαθήκη	Δ'	>

Στρατή Παπαδόκη

Γραμματική Δημοτικής	Γ'-Δ'	>
'Αρσινόης Ταμπάκοπούλου	Ε'-ΣΤ'	>

Γραμματική Δημοτικής	Δ'-ΣΤ'	>
----------------------	--------	---

Π. Βαβουλέ

Γιά να μάθης δοθιογραφία. (Γραμματ. Δημοτικής)	Δ'-ΣΤ'	>
--	--------	---